

Výroční zpráva

Národní knihovny
České republiky

2019

Obsah

Úvodní slovo generálního ředitele	3
Události roku	
Revitalizace Klementina a rekonstrukce původního depozitáře	5
Realizace projektu hromadného odkyselování novodobých knihovních fondů	7
Spolupráce se společností Google	10
EBSCO Discovery Service	11
Ptejte se knihovny	12
Služba eBooks on Demand v Národní knihovně	12
Zapojení Národní knihovny v projektu Obálkyknih.cz	13
Digitalizace novodobé literatury a Webarchiv	14
Mezinárodní styky	15
Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb.	15
Z hlavních činností knihovny	
Doplňování novodobých knihovních fondů	17
Zpracování novodobých knihovních fondů	18
Historické a hudební fondy	19
Slovanská knihovna	24
Knihovnický institut	26
Projekty a programy	28
Ekonomické ukazatele, statistika, grafy	
Základní statistické údaje o NK ČR v roce 2019	47
Finanční hospodaření	48
Personální údaje	53
Odbor doplňování fondů	54
Statistika domácí neperiodické produkce za rok 2019	54
Přírůstek domácí literatury za rok 2019	57
Přírůstek zahraniční literatury za rok 2019	60
Mezinárodní agentury	65
Statistiky zpracovatelských útvarů	66
Statistické ukazatele služeb	67
Slovanská knihovna	74
Knihovna knihovnické literatury	75
Správa knihovních fondů	76
Ochrana knihovních fondů	81
Archiv Národní knihovny ČR	88
Referát vnitřního auditu Národní knihovny ČR	90
Kulturní, vzdělávací a publikační aktivity knihovny	
Kalendárium významných akcí	93
Výstavní činnost	103
Publikační činnost	108
Přílohy	
Dárci	114
Organizační struktura k 31. 12. 2019	125
Zkratky	126
Důležité údaje a kontakty	128

Úvodní slovo generálního ředitele

Vážení přátelé a příznivci Národní knihovny,

rok se s rokem sešel, a Vám se tak do rukou dostává aktuální výroční zpráva. Hlavní zamyšlení bych rád věnoval – jak jinak – současné neblahé situaci, která nás všechny tak nečekaně postihla. Společenské a osobní dopady snad ani nemá cenu rekapitulovat, a proto mi dovoluňte alespoň pár slov o situaci v Národní knihovně.

Tak jako řada dalších institucí, i knihovny včetně Národní mušely zavřít. Provoz je minimální, obvyklý ruch na chodbách se vtratil, studovny zejí prázdnotou a někdejší život na našich pracovištích v Klementinu a Hostivaři se stal jen vzpomínkou. Přeci jen však – pouze zdánlivě.

Národní knihovna nadále zajištuje provoz, byť ve značně okleštěné podobě, a nezapomíná ani na své uživatele. Snažili jsme se usnadnit studentům přístup ke studijním materiálům, aby se mohli připravovat na zkoušky a dále se vzdělávat. Stejně tak jsme rozšířili možnosti elektronických přístupů do našich fondů badatelům, ale i široké veřejnosti. A rozhodně nechceme v našich snahách o zlepšování služeb a uživatelského komfortu ustrnout.

V současnosti tak například jedná expertní skupina o nové podobě webu Národní knihovny, o aplikaci pro mobilní komunikační zařízení a pokračují také jednání s držiteli autorských práv o elektronickém zpřístupnění děl nedostupných na trhu.

Kromě toho se podařilo krátce před pandemickou krizí zahájit významný projekt digitalizace fotoarchivu České tiskové kanceláře, která má ve svých fondech více než sedm milionů fotografií mapujících společenský, kulturní, společenský a politický život za uplynulých více než sto let.

Tím ovšem výčet našich plánů, projektů a aktivit zdaleka nekončí. Krize nás všechny sice zaskočila, zkomplikovala nám zásadně život a pořádně ztížila práci, ale přesto pokračujeme dál. Sice s obtížemi, ale zato vytrvale. Nečekáme tedy, až se pandemie přežene, ale snažíme se využít současný stav k rozvoji těch oblastí, na které v běžném provozu nebylo až tolik času, anebo neměly ve všednodenní rutině takovou prioritu.

Přesto ale doufám, že současná krize co nejdříve pomine a budeme se moci potkávat v prostorách Národní knihovny, že zkrátka opět začneme normálně žít.

Přeji tak Vám všem i Vašim blízkým zejména pevné zdraví a také, aby nás už podobné události nepostihly.

*PhDr. Martin Kocanda, Ph.D.
generální ředitel NK ČR*

Foto: Eva Hodíková

Události roku

Revitalizace Klementina a rekonstrukce původního depositáře

Revitalizace areálu Klementina

Po více než ročním sporu se zástupci orgánů památkové péče přistoupila Národní knihovna ČR (dále NK ČR) k radikálním změnám v koncepci III. etapy revitalizace. NK ČR ustoupila od záměru z hlediska památkové péče problematického schodiště v objektu SO 07, které bude nahrazeno centrálním schodištěm za novým vstupem do objektu SO 02. Dalším sporným bodem bylo zesílení základů tryskovými injektážemi, které bylo nezbytným předpokladem pro uložení celkového počtu 1,8 mil. knižních svazků v celém objektu. Vzhledem ke znovu oživenému záměru vybudovat pro potřeby NK ČR zcela nový objekt, v němž bude umístěna i stěžejní část fondu, není již původně stanovený počet knižních svazků pro NK ČR směrodatný a zesilování základů objektu nebude tedy nutné.

Kromě výše uvedených dvou zásadních změn, k nimž byla NK ČR v podstatě donucena zástupci orgánů památkové péče, proběhla také interní jednání k dalším dispozičním úpravám, jako je například zrušení velké podzemní galerie, zachování stávajícího bistra namísto původně plánované restaurace nebo změna hlavní zásobovací trasy bez nutnosti budování baldachýnového výtahu na Hospodářském nádvoří. Projednány byly i další změny dispozice související s vypuštěním schodiště v objektu SO 07, neboť změna pozice hlavního schodiště pro veřejnost má dopady i do provozních prostor a ovlivní mimo jiné i velikost a koncepční řešení volného výběru.

Uvedené změny si vyžádaly úpravu již zpracované dispoziční studie areálu. Práce na této úpravě byly zahájeny koncem roku.

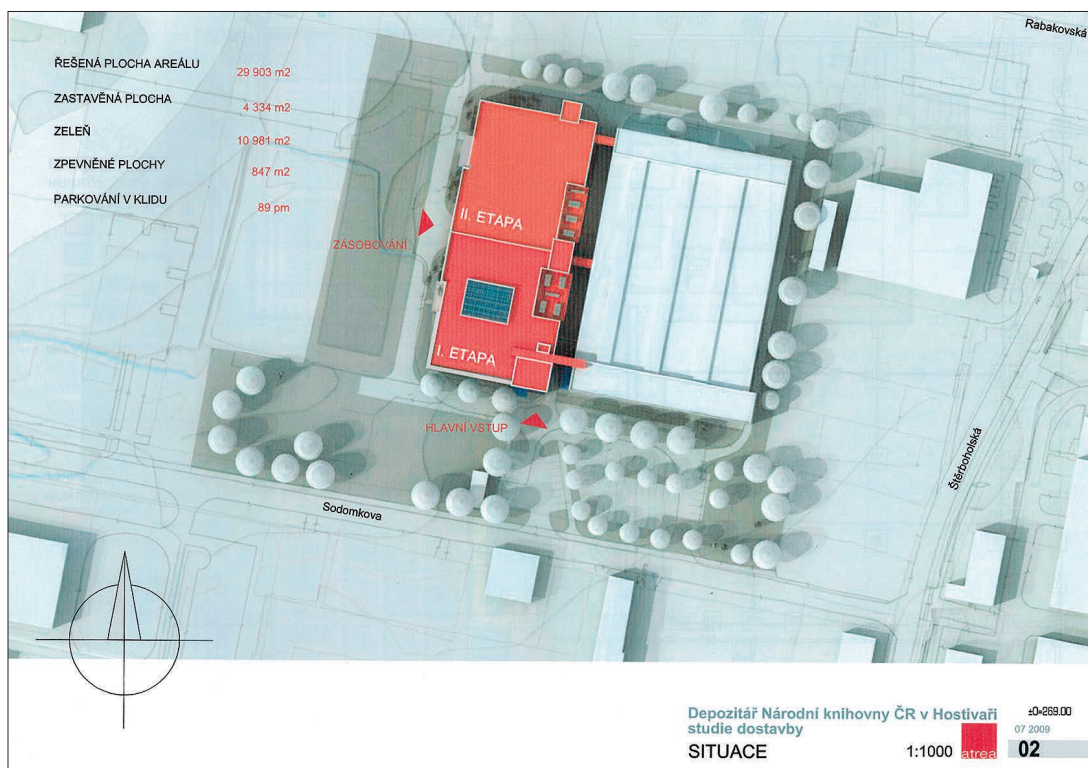

Architektonický návrh jedné z možných nových podob Haly služeb.

Centrální depozitář Hostivař – rekonstrukce, výstavba

V dubnu 2019 byla dokončena rekonstrukce severní poloviny depozitáře a bylo zahájeno stěhování do rekonstruovaných prostor a uvolňování jižní části objektu. Ta byla předána generálnímu zhotoviteli v červenci. Závěrečná kolaudace je plánována na duben 2020. Následně bude zrekonstruovaný objekt vybaven novým mobiliářem.

Po několikaletém zdržení vyvolaném koncepčními změnami byla konečně zpracována dokumentace pro stavební řízení pro II. etapu dostavby nového depozitáře v Hostivaři. Dokumentace byla odevzdána v červenci 2019, následně byla zahájena jednání s dotčenými orgány státní správy a se správci sítí. Začátkem prosince byla podána na stavební úřad ÚMČ Prahy 15 žádost o stavební povolení. Stavba by měla být zahájena v druhé polovině roku 2020.

Studie dostavby Centrálního depozitáře Národní knihovny ČR v Hostivaři. Materiál: Odbor investic NK ČR

Realizace projektu hromadného odkyselování novodobých knihovních fondů

Jedním z největších problémů, který ohrožuje trvalé uchování novodobých dokumentů, resp. knihovních fondů, je degradace fyzických papírových nosičů způsobená vysokou kyselostí papíru způsobující rozpad papíru mechanismem hydrolytických reakcí v kyselém prostředí – dále kyselou hydrolyzou. Těmito degradačními reakcemi jsou ohroženy mnohé exempláře nezměrné hodnoty kulturního dědictví našeho státu, jež jsou cenným svědkem období budování kulturní a národní identity, mají nevyčíslitelnou historickou, společenskou a uměleckou hodnotu a obsahují významné informační bohatství. Bohužel jejich dlouhodobé uchování je ve velké míře ovlivněno mnohdy špatným fyzickým stavem, neboť mnohé z nich jsou vytištěny na dřevitém papíře způsobujícím jejich rozpad, či jsou poškozeny nevhodnou manipulací.

Materiály na bázi celulózy, která je základní stavební jednotkou právě papírové vlákny, jsou stabilní v neutrální až mírně alkalické oblasti. Papír je hodnocen jako v dobrém stavu, pokud má hodnotu pH v oblasti kolem 6–8 jednotek pH. Méně než je hodnota pH 5,5 značí negativní změny materiálu a hodnota pH pod 4 jednotky je papír již v kritickém stavu, kdy je rychlý zásah nezbytný. Degradace způsobená kyselostí papíru se projevuje zejména u novin, nicméně stejné potíže nejsou vzácné ani v případě monografií. Jedinou cestou k záchraně je proces odkyselování. Jde o speciální chemický proces, během něhož dochází k neutralizaci, resp. odstranění volných kyselin obsažených ve struktuře papíru. Neutralizace kyselin vede k zastavení jejich katalytického účinku. Zároveň dochází k vytváření tzv. alkalické rezervy, jež je tvořena sloučeninami vápníku či hořčíku. Tato rezerva pomáhá neutralizovat kyseliny, které se usazují v papíru v důsledku jeho přirozeného stárnutí či přijímání kyselosti z okolí. Proces odkyselování obnovuje stabilitu papíru, neutralizuje v papíru obsažené kyseliny a do budoucna zpomaluje rozpad papíru.

Odborná pracoviště NK ČR několik desítek let testují různé odkyselovací technologie a zároveň v průběhu několika let soustavně podnikají realizaci dílčích projektů financovaných ze zdrojů programu VISK 7 Ministerstva kultury, které jsou zaměřeny na odkyselení kriticky ohrožených svazků. Během téměř deseti let testování se výzkumní pracovníci NK ČR seznámili s většinou technologií, které jsou v současnosti dostupné na trhu – Papersave, Papersave Swiss či ZFB:2. Všechny technologie a pracovní postupy však mají své limity, včetně toho, že žádná z těchto technologií není dostupná na našem území. Nejde přitom jen o limity funkční, ale i o otázky finanční či kvantitativní, které prakticky znemožňují odkyselit všechny svazky, u kterých hrozí fyzický rozpad. Dlouhodobým limitujícím faktorem je otázka dostatečných zdrojů, kdy jediným finančním mechanismem stabilně podporujícím hromadné odkyselování knihovních fondů je právě již výše uvedený dotační program VISK 7. Díky těmto prostředkům, ale samozřejmě také v návaznosti na podporu svých zřizovatelů, bylo odkyselování zahájeno i v dalších knihovnách, v Městské knihovně v Praze či Vědecké knihovně v Olomouci (VKOL), která byla první institucí, jež za podpory krajské samosprávy realizovala v roce 2018 masivní projekt záchranného odkyselování knihovních fondů v celkové hodnotě několika milionů korun. S malými objemy knihovních fondů se rovněž zapojily do odkyselování takové instituce jako Knihovna Uměleckoprůmyslového musea, Knihovna Národní galerie, Knihovna Národního muzea a Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

Na příklad VKOL navázalo v roce 2019 MK ČR, které se rozhodlo podpořit NK ČR jednorázovou dotací ve výši 6 000 000 Kč, jež byla cíleně určena na odkyselení kriticky ohrožené signatury 54 E, ve které jsou zahrnuty cenné bohemikální svazky z 19. a první poloviny 20. století. Tato signatura byla pro projekt odkyselování vybrána na základě souvislých průzkumů fyzického stavu novodobých fondů NK ČR, kdy u několika tisíců svazků této signatury byla zjištěna alarmující hodnota pH pod 3,5 jednotek. Dále bylo vybráno asi 1 000 svazků z Národního konzervačního fondu 19. století, jež vykazovaly stejně nízké hodnoty pH.

Proces přípravy několika tisíc svazků ohrožených dokumentů pro odkyselovací technologii není jednoduchý. Proveditelnost tak rozsáhlé aktivity byla umožněna díky průzkumu fyzického stavu knihovních fondů v předchozích letech, a tedy možnosti výběru nejohroženějších exemplářů ve vybraném fondu. Příprava fondů se skládá z mnoha dílčích činností, do nichž spadá mimo jiné kontrola fyzického stavu vybraných svazků a případná úprava v elektronické databázi, prověření a doplnění

Schéma workflow použitého pro realizaci zakázky na odkyselování knihovních dokumentů.

jejich záznamů v elektronickém katalogu NK ČR na úroveň zpracovaných jednotek, výběr a fyzická manipulace se svazky z příslušných depositářů, vstupní měření fyzikálních a chemických vlastností knih (především hodnot pH papíru), zapisování těchto údajů do nástrojů sloužících k evidenci prozkoumaných a odkyselených svazků, tj. Registru odkyselovaných dokumentů a databáze CZBRD Průzkum novodobých fondů, příprava jednotlivých várek k převozu na odkyselovací pracoviště, přípravu seznamů a vyřízení výjezdních povolení a mnohé další odborné činnosti. Nedílnou součástí realizace takto velkého projektu je odpovědná práce spojená s obstaráním vhodného dodavatele a technologie prostřednictvím veřejné soutěže, která musí být provedena v souladu s platnou legislativou, a zajištění všech vnitřních organizačních předpokladů úspěšné realizace projektu. Na zajištění všech uvedených činností tak participovalo 33 odborných pracovníků NK ČR různých profesí, kteří díky svému enormnímu nasazení dovedli tento projekt k úspěšné realizaci. Celý proces přípravy knihy na odkyselování a toku každého exempláře z regálu, přes technologii a zase zpět na regál v depositáři je znázorněn na schématu celého workflow. Základní dílčí kroky přípravy a následné kontroly knih lze sumarizovat do následujících fází:

- Výběr z databáze
- Vyexpedování na pracoviště přípravy
- Kontrola knih před procesem
- Převoz do technologie
- Odkyselení a kondicionace
- Převoz do NK ČR
- Kontrola po odkyselení
- Návrat do depositáře

Zároveň byla certifikována a vydána metodika s názvem *Příprava novodobých knihovních fondů na hromadné odkyselování a kontrola kvality odkyselení – kritéria výběru a proces zpracování*, která detailně popisuje výběr technologie pro daný knihovní fond, postup při zpracování knihovních fondů a doporučuje kritéria výběru knih vhodných pro hromadné odkyselování knihovních či archivních fondů. Metodika rovněž popisuje přesný postup přípravy a následné kontroly kvality po odkyselení knih tak, aby každý, kdo bude tento proces provádět, jej prováděl shodně a homogenně, a bylo možné pak data

a informace vkládat do Registru odkyselených dokumentů. Součástí tohoto procesu je i průzkum a fotografická dokumentace zjištěných skutečností a evidence odkyselených knih v registru.

Pro realizaci odkyselování bylo dále třeba zvolit vhodnou technologii odkyselování a zkušeného obchodního partnera, který zajistí logistiku převozu a samotný proces deacidifikace. Z dlouhodobých měření prováděných v rámci odborných pracovišť NK ČR vyplynula v příslušném období jako nejefektivnější technologie PaperSave Swiss®, kde je jako odkyselovací látka použitý etanolát hořečnatý a titaničitý a jako nosné médium hexametyldisiloxan. Jedná se o komorový proces, kdy po předsušení jsou knihy umístěny ve speciálním tanku a ponořeny do odkyselovacího roztoku. Dojde k napuštění papíru alkalickými látkami a vytvoření alkalické rezervy, která chrání papír před vlivem kyselých látek z prostředí nebo vznikající přirozeně stárnutím v samotném papíru další desetiletí až století po ošetření. Následně jsou knihy umístěny do klimatizačních komor a zde setrvávají několik týdnů pro navrácení přirozené vlhkosti a odvětrání vzniklého etanolu.

Tento proces splňuje Národní knihovnou ČR definované požadavky kladené na „ideální“ metodu hromadného odkyselování knihovních fondů:

- Neutralizované knihy nesmí být rozvazovány.
- Proces musí být aplikovatelný na všechny druhy papíru, resp. papíry obsažené v knihovním fondu NK ČR.
- Proces nesmí negativně ovlivňovat jakýkoliv druh materiálu použitý na knize. Vzhled knihy se nesmí změnit.
- Veškeré kyseliny musí být kompletně a trvale neutralizovány.
- Neutralizaci musí být vytvořena v papíru alkalická rezerva ekvivalentní 2 % uhličitanu vápenatého.
- Distribuce pH a alkalické rezervy musí být homogenní v celé knize a v materiálech knih.
- Hodnota pH papíru musí být mezi 7 a 8,5 (tolerance u hodně kyselých materiálů min. 6,5 až po 9,5 u méně kyselých materiálů).
- Životnost neutralizovaného papíru by měla vzrůst ideálně pětinasobně.
- Mechanické vlastnosti materiálů knih by měly zůstat nezměněny, pokud dojde ke zlepšení, je to žádoucí.
- Použité chemikálie nesmí být nebezpečné pro obsluhu, budoucí čtenáře a životní prostředí.
- Použité chemikálie musí být trvale neškodné pro veškeré součásti knihy.

Ve výběrovém řízení byla pro rok 2019 vysoutěžena společnost Docu Save, s. r. o. Samotná zakázka byla rozdělena do dvou částí. První várka knih o počtu jednotek 3 758 a celkové váze 2 204 kg byla poslána do Německa na hromadné odkyselování 7. srpna a navrátila se 9. října. Druhá várka byla připravena k transportu 8. října, její váha byla 2 389 kg a počet jednotek 4 892 kusů. K navrácení došlo ke 13. prosinci 2019. Celkově tedy bylo odkyseleno 8 650 knihovních jednotek o celkové váze 4 593 kg za částku 6 014 091 Kč.

Po kontrole fyzického stavu a stanovení hodnot pH po odkyselení bylo vyhodnoceno, že průměrná hodnota pH knih před odkyselením byla 3,9, průměrná hodnota pH po odkyselení je 8,2 – čili došlo k odkyselení do optimálních hodnot mezi 7–8,5, kdy je papír stabilní. K odkyselení, resp. k navýšení hodnoty pH došlo u všech knih.

Spolu s knihami byly zaslány do várky také testovací vzorky. Jeden vzorek zastupoval dřevité papíry s otevřenou strukturou a menším obsahem plniv. Druhý vzorek reprezentoval dřevité papíry s více uzavřeným povrchem a vyšším obsahem plniv. U těchto odkyselených vzorků byla stanovena alkalická rezerva dle normy ČSN ISO 9706:5. Zkouška je destruktivní, a je proto prováděna výhradně na vzorcích. Alkalická rezerva dosáhla ekvivalentu více jak 1,5 až 1,7 % CaCO_3 , která je optimální pro dlouhodobé uchování ošetřených svazků. Celková barevná změna papíru, která je průvodním jevem případného poškození většími hromadných odkyselovacích metod, byla naměřena okolo $\Delta E^* = 2$. Lidské oko dokáže rozlišit barevný rozdíl právě od této hodnoty, a proto je taková barevná změna považovaná za zanedbatelnou a prostým zrakem téměř nepostřehnutelnou. Každá kniha, která prošla odkyselováním, je kontrolována také z důvodu tendence některých barviv se vlivem odkyselovacího roztoku aktivovat a rozpouštět se. Tento jev je výjimečný, ale nelze ho zcela vyloučit. Kromě chemického složení hraje roli i stupeň poškození či degradace pojiv barvy. Každý takový případ je pečlivě zaznamenán, aby při budoucím výběru exemplářů pro tuto metodu byly knihy s těmito rizikovými prvky vyloučeny. Tým NK ČR podílející se na procesu přípravy na hromadné odkyselování důkladně mapuje širokou škálu rizikových prvků, aby tak zajistil maximální bezpečnost pro ošetřované exempláře před nežádoucími změnami.

Vzorky jsou trvale uchovávány a v průběhu času přeměřovány, stejně tak jsou vytipované exempláře kontrolovány, zda v delším časovém nedochází k nežádoucím změnám. V současnosti se žádné negativní jevy spojené s procesy hromadného odkyselování neprojevíly, vzorky odkyselené různými technologiemi sledujeme průběžně již téměř 10 let.

Pro odkyselené knihy, které vykazují poškození vazby, byly vyrobeny ochranné obaly z alkalické lepenky, chránící knihu před mechanickým poškozením.

Realizace projektu odkyselování téměř 9 000 svazků z fondů NK ČR ukázala, že tuto problematiku není možné řešit prostřednictvím samostatných dílčích projektů jednotlivých knihoven, ale v celorepublikovém měřítku. Degradace fyzického stavu knižních svazků není individuálním problémem několika vybraných institucí. V dlouhodobém horizontu nelze také spoléhat na odkyselení fondů dodavatelskou cestou, neboť jde o pro obě strany složitou a finančně a organizačně náročnou činnost. Pořízení vlastní odkyselovací technologie je sice také velice nákladnou záležitostí, včetně plateb za nákup potřebných chemických látek, bez nichž nelze proces realizovat. Zde se však otevírají velké možnosti aktivní a komplexní spolupráce mezi různými paměťovými institucemi, jež by mohly vést k vybudování centrálního odkyselovacího pracoviště, které by mohlo zároveň reflektovat požadavky z okolních zemí. Při výstavbě podobného typu zařízení by bylo praktické samotné odkyselovací pracoviště rozšířit o vybudování metodologického centra ochrany a konzervace novodobých dokumentů, které by provádělo výzkum v různých částech této oblasti, předávalo know-how a udržovalo správnost postupů. Výše popsaný projekt úspěšně realizovaný NK ČR jednoznačně ukázal velký smysl tohoto jistě ambiciózního cíle, který by se měl stát jednou z priorit kulturní politiky České republiky po další dekádě.

Spolupráce se společností Google

Ačkoli rok 2018 měl být posledním rokem PPP projektu *Hromadná digitalizace historických a vzácných dokumentů ve spolupráci se společností Google*, proběhly do konce dubna 2019 po vzájemné dohodě obou stran ještě tři transporty dokumentů k digitalizaci v Mnichově. Jeden z transportů nahrazoval plánovaný transport přesunutý z prosincového termínu, u dalších dvou se jednalo o nové navýšení realizovatelné díky vstřícnosti společnosti Google. Celkem bylo odesláno 60 třípatrových vozíků s počtem přesahujícím 9 000 svazků. Tyto transporty již nebyly financovány z podprogramu VISK 6, protože knihy prošly přípravnými pracemi v rámci dotace již v roce 2018.

Od počátku projektu do konce května 2019 bylo celkem zdigitalizováno 203 784 dokumentů.

Do Manuscriptoria bylo v roce 2019 konvertováno dalších cca 20 500 komplexních digitálních dokumentů do standardu TEI P5 ENRICH SCHEMA dle parametrů podprogramu VISK 6. Všechny digitalizované knihy jsou dostupné prostřednictvím odkazů z katalogu starých tisků a katalogu Slovanské knihovny do Google Books.

K digitalizovaným knihám je možno se dostat prostřednictvím databází NK: STT – Databáze starých tisků ORST: <https://aleph.nkp.cz/cze/stt> a SLK – Online katalog Slovanské knihovny: <http://aleph.nkp.cz/cze/slk>.

Uživatel je odsud navigován do Google Books, případně paralelně do Manuscriptoria: <http://www.manuscriptorium.com>.

EBSCO Discovery Service

Discovery služba EBSCO Discovery Service (EDS) umožňuje jednotný přístup k obsahu většiny licencovaných plnotextových a bibliografických databází zpřístupňovaných v NK ČR. Služba nabízí bohatý index metadat, dále integruje lokální zdroje (elektronický katalog NK ČR, Slovanské knihovny a Souborný katalog) či zpřístupňuje metadata z digitálních knihoven Manuscriptorium a Kramerius.

Centrální index EDS je průběžně doplňován o metadata z další zdrojů. V roce 2019 tak byl index obohacen například o data z Anthroposource, Geoscienceworld či LitFinder. Koncem roku došlo k integraci dat z mediální databáze firmy Anopress, která obsahuje články z českého tisku, internetových zdrojů či rozhlasových a televizních pořadů. Záznamy obsahují odkazy na plné texty, které je možné zobrazit v síti NK ČR.

Součástí EDS je také linkovací nástroj Full Text Finder. U vybraných zdrojů umožňuje propojení přímo na plný text článku, ale nabízí také tematický přehled časopisů a publikací s informací o dostupnosti plného textu v licencovaném zdroji.

Služba EDS je poměrně stabilně využívána. Za rok 2019 bylo provedeno více než 43 000 přístupů, bylo zobrazeno téměř 4 000 plných textů a zaznamenáno přes 13 000 propojení do lokálních zdrojů.

Autorizovaný přístup ke kompletnímu obsahu EDS je pro uživatele NK ČR možný z počítačů ve studovnách NK ČR nebo prostřednictvím vzdáleného přístupu. Lze použít také přístup typu host, ve kterém je možné prohledávat obsah EDS, ale není povolen přístup k licencovanému obsahu. Pro přímý přístup je možné využít odkaz: eds.nkp.cz. Vyhledávací okénko je rovněž k dispozici v elektronickém katalogu NK ČR, Souborném katalogu či katalogu Slovanské knihovny.

Přístup k discovery službě EDS je smluvně zajištěn do poloviny roku 2021.

Statistika využívání discovery služby EDS v NK ČR v roce 2019

Month	Sessions	Total Search Clicks	Total Full-Text Requests	Total Linkout Requests	Abstract Requests
January	4 188	6 296	351	1 141	2 422
February	3 895	5 820	295	1 323	2 311
March	3 853	6 078	359	1 078	2 611
April	4 101	7 308	275	1 060	2 628
May	3 096	4 660	533	772	1 948
June	2 805	4 122	204	812	1 608
July	3 013	4 533	391	1 057	1 642
August	3 104	4 568	263	1 178	2 417
September	3 379	5 259	218	886	1 789
October	4 775	7 639	228	1 478	2 980
November	4 208	6 768	270	1 411	2 583
December	3 026	5 034	289	906	1 939
Total	43 443	68 085	3 676	13 102	26 878

Ptejte se knihovny

Služba *Ptejte se knihovny* (PSK) již řadu let patří k tradičním službám, jež nabízí NK ČR spolu s více než 95 dalšími aktivně zapojenými knihovnami v ČR.

Archiv služby, který čítá téměř 15 000 zodpovězených dotazů, nabízí návštěvníkům stránek poměrně rozsáhlou základnu informací k často opakujícím se dotazům a tématům. Vedle odpovědí na často kladené dotazy zde mohou uživatelé nalézt i řadu zajímavostí a témat k dalšímu studiu. Nejzajímavější dotazy služby jsou uživatelům stránek pravidelně nabízeny v rámci Dotazu týdne a Dotazu roku.

Vzhledem ke stáří některých odpovědí v archivu bylo v roce 2019 započato s jejich revizí. Postupně je u jednotlivých odpovědí prověřována funkčnost odkazů a aktuálnost uvedených informací.

Výše zmíněný archiv, formulář pro položení dotazu či další možnosti stránek mají již ustálenou návštevnost. V posledních letech počet návštěv stránek PSK neklesá pod jeden milion.

V roce 2018 byla v rámci služby posílena možnost rychlejší a pohodlnější cesty k informacím prostřednictvím živého chatu *Zoho*. Na úspěšný rok 2018 v rámci počtu zodpovězených dotazů v reálném čase navázal i rok 2019. Počet dotazů položených touto cestou již tvoří téměř polovinu všech zadaných dotazů.

Vzhledem k oblibě nástroje chatu pro komunikaci s NK ČR a dalšími knihovnami, které jsou do chatu PSK zapojeny (Středočeská vědecká knihovna v Kladně a VKOL), byla NK ČR v roce 2019 zakoupena vyšší verze licence chatu *Zoho*.

Mnohaleté zkušenosti s provozováním služby PSK v České republice byly v dubnu 2019 sdíleny s kolegyněmi a kolegy ze slovenských ústředních knihoven v rámci Konference českých a slovenských ústředních knihoven. Služba zde zaznamenala poměrně velký ohlas. Uvidíme tedy, zda na český projekt PSK v budoucnu navážou i knihovny na Slovensku.

Služba eBooks on Demand v Národní knihovně

Již sedmým rokem je NK ČR zapojena do mezinárodního projektu *eBooks on Demand* (EOD), jehož prostřednictvím je možné objednávat z téměř 40 zapojených knihoven v ČR i v zahraničí digitalizaci volných děl. Tato díla jsou po zhotovení elektronické kopie celého díla ve formátu PDF se strojově čitelnou vrstvou (OCR) nejprve vystavena objednavateli kopie a po uplynutí šedesátidenní ochranné lhůty mohou být vystavována pro širokou veřejnost. Knihy, které lze zpracovat pomocí služby EOD, jsou v katalozích spravovaných NK ČR označeny tlačítkem s logem této služby, pomocí kterého je možné okamžitě učinit přímou objednávku.

V roce 2019 se prostřednictvím této služby vyřídilo celkem 60 objednávek, což přineslo 6 651 naskenovaných stran z fondu NK ČR a SK. Nejčastěji se jednalo o dokumenty, jejichž jazykem byla latina a němčina. Mezi zdigitalizovanými dokumenty se také objevily knihy v italštině, ruštině, slovenštině a francouzštině. Nejčastěji objednávky přicházely od jednotlivců i institucí z ČR. Objevovaly se ale také objednávky z jiných evropských zemí, např. z Polska, Německa, Rakouska, Slovinska a Itálie. Nezanedbatelné množství objednávek bylo také vyřízeno pro zákazníky z USA a Japonska.

Zapojení Národní knihovny v projektu Obálkyknih.cz

V roce 2019 pokračovalo přispívání NK ČR k projektu *Obálkyknih.cz*. Službu provozuje Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích a na doplňování obsahu se spolupodílí desítky knihoven z České republiky. Projekt sdružuje do jedné, snadno použitelné webové služby různé zdroje informací o dokumentech – obálky, obsahy, fotografie autorit či také seznamy použité literatury. Jednou uložený obsah může být zpřístupňován v elektronických katalozích knihoven a dalších zdrojích.

NK ČR se podílí nejen vkládáním obsahu, ale také Jihočeské vědecké knihovně bezplatně poskytuje službu optického rozpoznávání znaků (OCR) z naskenovaných dokumentů vložených do systému.

Na doplňování obsahu se podílí řada oddělení NK ČR. Doplnují se obálky a obsahy aktuálně vydávaných monografií a periodik, ale také hudebnin. Skenovány jsou i pohlednice, kalendáře a plakáty. Do systému jsou vkládány též obálky a obsahy děl z retrospektivního doplňování. V průběhu roku 2019 bylo takto na obálkový server za NK ČR, Slovanskou knihovnu (SK) a Knihovnický institut (KI) odesláno přes 16 000 obálek a přibližně stejný počet stran obsahu. Kromě toho bylo přidáno 12 fotografií k autoritním záznamům. Přibylo také téměř 1 700 stran seznamů literatury, jejichž ukládání bylo zprovozněno v roce 2018.

Oddělení periodik doplňuje obálky a obsahy aktuálně dodávaných jednotlivých čísel vybraných odborných a vědeckých časopisů. Celkem bylo takto odesláno více než 500 obálek a přes 630 stran obsahů z téměř 140 titulů. Dále jsou skenovány obálky nových časopisů, které NK ČR získává na základě práva povinného výtisku. V roce 2019 to bylo 340 titulů.

V Oddělení souborných katalogů jsou skenovány obálky, obsahy publikací a seznamy použité literatury, u kterých je prováděna kontrola de visu v rámci deduplikace záznamů od přispívajících knihoven. V roce 2019 bylo takto přidáno téměř 900 obálek, více než 1 150 stran obsahu a téměř 1 700 stran seznamů použité literatury.

V Oddělení národních věcných autorit a věcného zpracování jsou průběžně skenovány obálky a obsahy monografických publikací české produkce. Takto bylo uloženo více než 3 300 obálek, 3 400 stran obsahu a 5 obrázků autorit.

Přispívá také Oddělení doplňování domácích dokumentů skenováním obálek a obsahů knih získaných v rámci retrospektivního doplňování. V roce 2019 bylo takto přidáno přes 5 900 obálek a 9 stran obsahů knih z období 1985–2011. Dále probíhá skenování pohlednic, kalendářů a plakátů získávaných v rámci povinného výtisku. V roce 2019 bylo naskenováno a uloženo 540 pohlednic, 697 kalendářů a 1 357 plakátů.

Hudební oddělení skenuje obálky a obsahy nové české produkce hudebnin získávaných na základě povinného výtisku, a též výběrově domácí a zahraniční hudebniny získávané nákupem nebo darem. V rámci retrospektivní katalogizace jsou vkládány především rozsáhlé obsahy hudebnin a některé obálky pro rozlišení dokumentů bez jiných rozlišujících vydavatelských údajů. Za rok 2019 bylo takto přidáno 135 obálek a bezmála 250 stran obsahu.

Studijní a informační oddělení KI přispívá skenováním obálek a obsahů knih z oboru knihovnictví a informační věda, a to české i zahraniční akvizice Knihovny knihovnické literatury. Jde především o aktuální produkci. V roce 2019 bylo uloženo téměř 140 obálek a necelých 300 stran obsahu.

Od roku 2016 se na programu skenování obálek a obsahů podílí také SK. V Oddělení zpracování fondu SK jsou průběžně skenovány obálky a obsahy odborných monografických publikací a sborníků profilových pro zaměření knihovny. V roce 2019 bylo uloženo 7 528 obálek a 10 379 stran obsahu.

Uložené dokumenty z databáze *Obálkyknih.cz* obohacují záznamy v elektronickém katalogu NK ČR či Souborném katalogu ČR nebo elektronickém katalogu SK. V případě časopisů je zobrazena vždy nejaktuálnější obálka a obsah. Odkaz z aktuální obálky periodika vede na přehled dalších naskenovaných čísel uložených na serveru *Obálkyknih.cz*. Náhledy obálek jsou také viditelné u záznamů v discovery službě EBSCO Discovery Service (EDS) pro NK ČR.

Digitalizace novodobé bohemikální literatury a Webarchiv

Stejně jako v předchozích letech i v roce 2019 proběhly přípravné práce pro hromadnou digitalizaci historických a vzácných dokumentů a také vlastní digitalizace dokumentů. Současně byla zpřístupňována digitální data veřejnosti, a to především prostřednictvím Google Books a následně také prostřednictvím elektronických databází NK ČR, tj. přes elektronický katalog SK <http://aleph.nkp.cz/cze/slk> a přes databázi starých tisků <http://aleph.nkp.cz/cze/stt>. Do Manuscriptoria bylo v roce 2019 konvertováno dalších cca 20 500 komplexních digitálních dokumentů digitalizovaných ve spolupráci se společností Google.

Spolupráce na PPP projektu *Hromadná digitalizace historických a vzácných dokumentů ve spolupráci se společností Google* rozvrženého původně do šesti let (2011–2016) byla prodloužena, a tak po vzájemné dohodě obou stran proběhly do konce dubna 2019 ještě tři transporty dokumentů k digitalizaci. Lednový transport byl náhradou za neuskutečněný prosincový transport, který Google dlužil NK ČR, a další dva transporty byly odeslány na digitalizaci díky vstřícnosti Google ještě navíc. Celkem tedy bylo odesláno přes 9 000 svazků. Tyto transporty již nebyly financovány z podprogramu VISK 6, protože knihy prošly přípravnými pracemi v rámci dotace již v roce 2018. Od počátku projektu do konce května 2019 bylo zdigitalizováno celkem 203 784 dokumentů. V rámci financování DRKVO byla zpřístupněna databáze hudebních tisků Marco Berry (<http://aleph.nkp.cz/web/berra.htm>).

V prostředí Národní digitální knihovny (NDK) pokračovala v roce 2019 masová digitalizace novodobé bohemikální literatury z fondů NK ČR. Nepřetržitý provoz digitalizačních linek od poloviny roku 2013 vyprodukoval ke konci roku 2019 již více než 58 760 tisíc stran zdigitalizovaných a elektronicky zpřístupněných dokumentů, které tvoří cca 200 490 monografií a 3 705 titulů periodik. Meziroční nárůst v počtu digitalizovaných jednotek za rok 2019 představuje téměř 5 714 tisíc stran, tj. 14 563 monografií a 494 periodik. Hlavní zaměření digitalizace v prostředí NDK se v roce 2019 dále posouvá ke zpracovávání složitějších titulů nebo obtížněji realizovatelných jednotek, především poškozených, atypických formátů, vazeb, apod.

NK ČR v rámci přípravy oslav 30 let od sametové revoluce a ve spolupráci s nositeli autorských práv umožnila ve své digitální knihovně plně zpřístupnění *Studentských listů* z let 1989–1991. Obdobně Odbor digitálních fondů (ODF) spolupracoval s kulturními a vědeckými institucemi na digitalizaci a sdílení digitalizovaných děl mezi knihovnami. V druhé polovině roku 2019 NK ČR intenzivně vyvíjela a testovala nové nástroje pro zajištění zpřístupnění děl nedostupných na trhu s využitím digitální knihovny Kramerius.

Webarchiv

Český webový archiv (Webarchiv) se soustředí na archivaci národního webu jako součásti českého kulturního dědictví. V roce 2019 sklídl webové zdroje o celkovém objemu 24 TB dat. Kromě výběrových a tematických sklizní realizoval dvě celoplošné sklizně (červen, prosinec). S vydavateli webových stránek bylo uzavřeno 11 licenčních smluv umožňujících zpřístupnění 16 webových stránek i mimo budovu NK ČR. Sbírký byly průběžně obohacovány o zdroje vystavené pod licencí Creative Commons nebo o zdroje určené k pravidelné archivaci, jejichž archivní kopie jsou dostupné v Referenčním centru NK. V roce 2019 Webarchiv připravil řadu tematických sbírek – společně s Národním archivem kolekci stránek tzv. veřejnoprávních původců, ve spolupráci s konsorciem IIPC se podílel na budování mezinárodních tematických kolekcí webových zdrojů Klimatická změna, Umělá inteligence a Volby do Evropského parlamentu. U příležitosti 30. výročí sametové revoluce vznikla první společná tematická kolekce českých a slovenských zdrojů ve spolupráci s Depozitem digitálních pramenů Univerzitní knihovny v Bratislavě (UKB), s níž si Webarchiv v rámci pravidelných setkání průběžně vyměňuje zkušenosti v oblasti archivace webu. Webarchiv pokračoval ve spolupráci s Ústavem pro českou literaturu AV ČR v rámci projektu Český literární internet. Metodologickou podporu poskytl Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, Národnímu archivu a Knihovně AV ČR (KNAV). Svou činnost prezentoval na konferencích v Česku (Knihovny současnosti, Olomouc; AKM, Praha – seminář Správa a uchovávání kulturního dědictví v digitalizované a nativně digitální formě, panelová diskuse) i v zahraničí (Digital Humanities, Centre for Digital Humanities – Eötvös Loránd University, Budapešť), věnoval se i popularizační činnosti prostřednictvím publikování článků (Čtenář, e-zpravodaj NK ČR) nebo facebookových příspěvků o již neexistujících webových zdrojích, jejichž archivní kopie jsou ve Webarchivu dostupné.

Mezinárodní styky

V roce 2019 se uskutečnilo celkem 190 zahraničních pracovních cest zaměstnanců NK ČR do 28 zemí. Dle účelu se jednalo o studijně-pracovní cesty, účast na konferencích, seminářích, jednáních a veletrzích.

Zahraniční služební cesty byly realizovány celkem do 28 zemí: Arménie (1), Belgie (8), Bosna a Hercegovina (2), Bulharsko (1), Chile (1), Chorvatsko (3), Dánsko (1), Estonsko (1), Francie (1), Irsko (3), Itálie (6), Litva (2), Maďarsko (17), Německo (17), Nizozemsko (5), Norsko (2), Polsko (16), Portugalsko (7), Rakousko (5), Rumunsko (1), Rusko (8), Řecko (4), Slovensko (50), Španělsko (4), Švédsko (1), Ukrajina (4), USA (7), Velká Británie (7).

NK ČR plně ze svého rozpočtu financovala 49 zahraničních pracovních cest. Většinou šlo o mezinárodní knižní veletrhy a významné knihovnické konference či kongresy. Částečně se ze svého rozpočtu podílela na financování 55 služebních cest, z toho se 10 uskutečnilo v rámci výměny s partnerskými zahraničními knihovnami. Přibližně 42 % – 80 zahraničních pracovních cest – bylo hrazeno z prostředků projektů, na části z nich se finančně spolupodílel zahraniční partner, případně organizátor akce.

Nejvíce byly finanční prostředky (jak z rozpočtu NK ČR, tak z projektů a grantů) využity k účasti na mezinárodních konferencích (70 osob) a k účasti na mezinárodních knižních veletrzích (21 osob). V neposlední řadě – celkem 22 služebních cest – byly finanční prostředky využity pro různé studijní pobyty. NK ČR na základě recipročních smluv přijala na studijní pobyt celkem 15 osob.

Další skupinou cest je účast na výročních jednáních mezinárodních nevládních organizací (např. IFLA, TEL Consortium, LIBER, CENL, TEL, IAML, atp.), jichž je NK ČR členem, které jsou velmi často spojeny s mezinárodními konferencemi, a dále účast na jednáních mezinárodních odborných komisí – zde jde velmi často ze strany NK ČR jen o částečnou úhradu, neboť organizátor hradí obvykle cestu a ubytování. Totéž se týká i zvaných účastí na významné konference a porady, např. ve spolupráci s UNESCO.

Služební cesty hrazené z projektů, jejichž nositelem byla NK ČR, sloužily k načerpání nového poznání, nezbytného k řešení, a prezentaci dosažených výsledků vč. dialogu s odborníky, kteří řeší obdobné otázky.

Služební cesty do zahraničí přispívají ke zlepšování služeb NK ČR a k prosazování jejich zájmů a dobrého jména v zahraničí.

Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb.

Údaje pro výroční zprávu NK ČR za rok 2019 ve smyslu § 18 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů o poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů:

§ 18 odst. (1) písm. a):

- počet podaných žádostí o informace: 4
- počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí (částečném) žádosti: 0
- počet výzev k doplnění žádosti: 0

§ 18 odst. (1) písm. b):

- počet podaných odvolání proti rozhodnutí: 0

§ 18 odst. (1) písm. c):

- opis podstatných částí každého rozsudku soudu: 0
- výdaje v souvislosti se soudním řízením a náklady: 0 Kč

§ 18 odst. (1) písm. d):

- výčet poskytnutých výhradních licencí: 0

§ 18 odst. (1) písm. e):

- počet stížností podaných podle § 16a: 0

A decorative graphic consisting of ten stylized book spines arranged in a circular pattern. One spine in the center is colored red, while the other nine are dark gray. The spines have rounded tops and a small semi-circular notch at the bottom.

Z hlavních činností
knihovny

Doplňování novodobých knihovních fondů

Průběžné doplňování fondů zejména na fyzických nosičích bylo financováno z příspěvku MK ČR. Pro realizaci projektů *Česká knihovna při Univerzitní knihovně v Bratislavě* a *Slovenská knihovna v Národní knihovně ČR* byla poskytnuta účelová neinvestiční dotace MK ČR ve výši 300 tis. Kč, recipročně pro doplňování slovenské literatury ve fondech NK ČR byla prostřednictvím Univerzitní knihovny v Bratislavě využita dotace MK SR ve výši 12 tis. €.

Disponibilní prostředky na sbírkotvornou činnost v NK ČR dlouhodobě stagnují, což se knihovna snaží eliminovat účastí v programovém financování tzv. elektronických informačních zdrojů (dále EIZ) zejména na podporu vědy, výzkumu a vzdělání. Po roce 2017 významnější programové financování bylo soustředěno do Národního centra pro EIZ v Národní technické knihovně – CzechELib (<https://www.czechelib.cz/cs/>). NK ČR využívá výhod centralizovaného financování EIZ, které jí umožnilo zacetit hrozící propad v nabídce titulů EIZ, které jsou pro profilové uživatele knihovny zásadní. CzechELib se soustřeďuje hlavně na větší konsorciální licence, proto jsou zpravidla stěžejní tituly pro malé obory z oblasti společenských věd (hudba, slavistika, knihovnictví a další) hrazeny přímo z rozpočtu knihovny bez přímé účelové podpory.

Celkově byly všemi akvizičními pracovišti realizovány nákupy a předplatná za více než 19 592 tis. Kč. Uvedená částka je částečně zkeslena změnami v účetní metodice, předplatná dokumentů na fyzických nosičích i jednotlivých služeb z EIZ budou vykazována až v konkrétním roce realizace předplatného.

Z uvedené částky největší část byla realizována při akvizici fyzických dokumentů včetně předplatného novin a časopisů v úhrnu cca 11 826 tis. Kč. Bezmála 5 milionů Kč, vč. spoluúčastí v konsorciích CzechELib, bylo věnováno na pořízení EIZ. Tradičně NK ČR připravila a realizovala projekt z podprogramu VISK 8/A MK ČR na úhradu domácích EIZ ve veřejných knihovnách v celkové výši 3 200 tis. Kč.

Nominální výše disponibilních a rozpočtově garantovaných prostředků se léta pohybuje zhruba na stejné úrovni. Reálná hodnota je nepříznivě ovlivňována dalšími faktory, jako jsou stálý nárůst cen dokumentů a cen předplatného, vysoká sazba DPH na fyzické dokumenty a zejména na EIZ, inflační indexy, kurzovní pohyby, ceny poštovního apod. V daném finančním rámci je velmi složité koncipovat a realizovat systematickou a konzistentní akviziční politiku. V oblasti doplňování fondů proto i nadále zůstávají nenaplněny nejen konkrétní požadavky uživatelů, ale částečně i strategické cíle instituce vycházející z jejího poslání a garantované informační gesce.

Vedle nákupu jsou do knihovních fondů doplňovány dokumenty dále povinným výtiskem, mezinárodní výměnou, dary, příp. z interních zdrojů. Formou individuálních nebo konsorciálních licencí jsou zabezpečovány zejména online přístupy k zahraničním elektronickým informačním zdrojům. Vzhledem k omezeným finančním prostředkům se knihovna snaží nákup zdrojů co nejvíce zefektivnit.

(Doplňování knihovních fondů včetně statistických analýz je podrobněji pojednáno v oddíle Ekonomické ukazatele, statistika, grafy.)

Zpracování novodobých knihovních fondů

Pokračovala spolupráce tří knihoven s úplným povinným výtiskem – Moravské zemské knihovny (MZK), NK ČR a Vědecké knihovny v Olomouci (VKOL) na sdílené katalogizaci v rámci AlephCluster. V dubnu 2019 byla do sdílené katalogizace zapojena Městská knihovna v Praze (MLP) importy záznamů do báze NK ČR, které mají zajistit rychlejší kvalitní zpracování beletrie vydávané na území ČR. Začátek roku 2019 byl věnován náročné metodické přípravě v oblasti jmenného, věcného zpracování a národních autorit, zajištění technického řešení a testování. Ačkoli všechny záznamy, které jsou výsledkem tohoto projektu, dosud procházejí revizí v NK ČR, projekt je pro ostatní knihovny přínosný již nyní. Záznamy pro beletrii v České národní bibliografii (ČNB) a Souborném katalogu (SK ČR) jsou k dispozici rychleji, navíc jde o záznamy s anotacemi, které jinak záznamy pro ČNB neobsahují. Některé knihovny uvedly, že stahují i o 20 % záznamů beletrie víc než dříve. Do databáze SK ČR jako první častěji dostávají kvalitní záznamy, přínos bude i pro další projekty knihoven.

Pokračovaly další kooperační projekty, SK ČR ke konci roku dosáhl 7 348 tisíc záznamů, přičemž roční přírůstek činil více než 266 tisíc záznamů. Kooperace na národních autoritách přinesla 41 tisíc nových záznamů a pro kooperační systém ANL byla spravována báze, která se v roce 2019 rozrostla o více než 45 tisíc záznamů na celkových 1 784 tisíc.

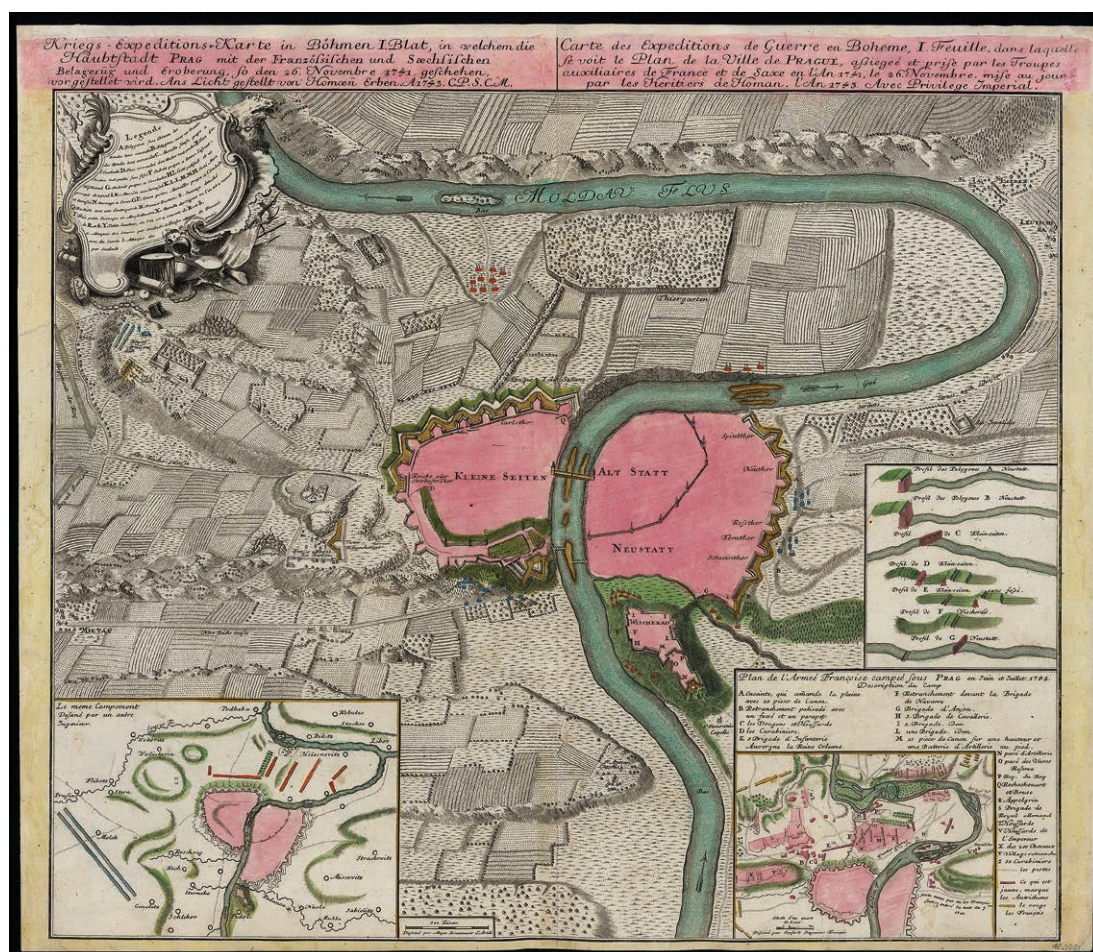
Oddělení souborných katalogů se i v roce 2019 podílelo ve spolupráci s Knihovnickým institutem (KI) a knihovnami na aktualizaci Centrálního adresáře knihoven, který vznikl v roce 2015 sloučením báze ADR a Evidence knihoven MK ČR. V současné době se jedná o nejúplnější zdroj informací o knihovnách a informačních institucích v ČR. V roce 2019 bylo aktualizováno 70 % záznamů, v bázi je 6 578 záznamů aktivních knihoven.

Oddor zpracování fondů pokračoval v metodické činnosti, doplňována byla databáze Dotazy ke katalogizaci, kde přibylo 17 nově řešených dotazů. Třemi kurzy pokračovalo e-learningové vzdělávání pro širokou knihovnickou veřejnost, s účastí 170 přihlášených, osvědčení dosáhlo 15 z nich. Celkem 39 vzdělávacích akcí proběhlo v NK ČR či přímo v knihovnách.

Akvizice v odboru Historických a hudebních fondů

Přírůstky do fondu Oddělení rukopisů a starých tisků

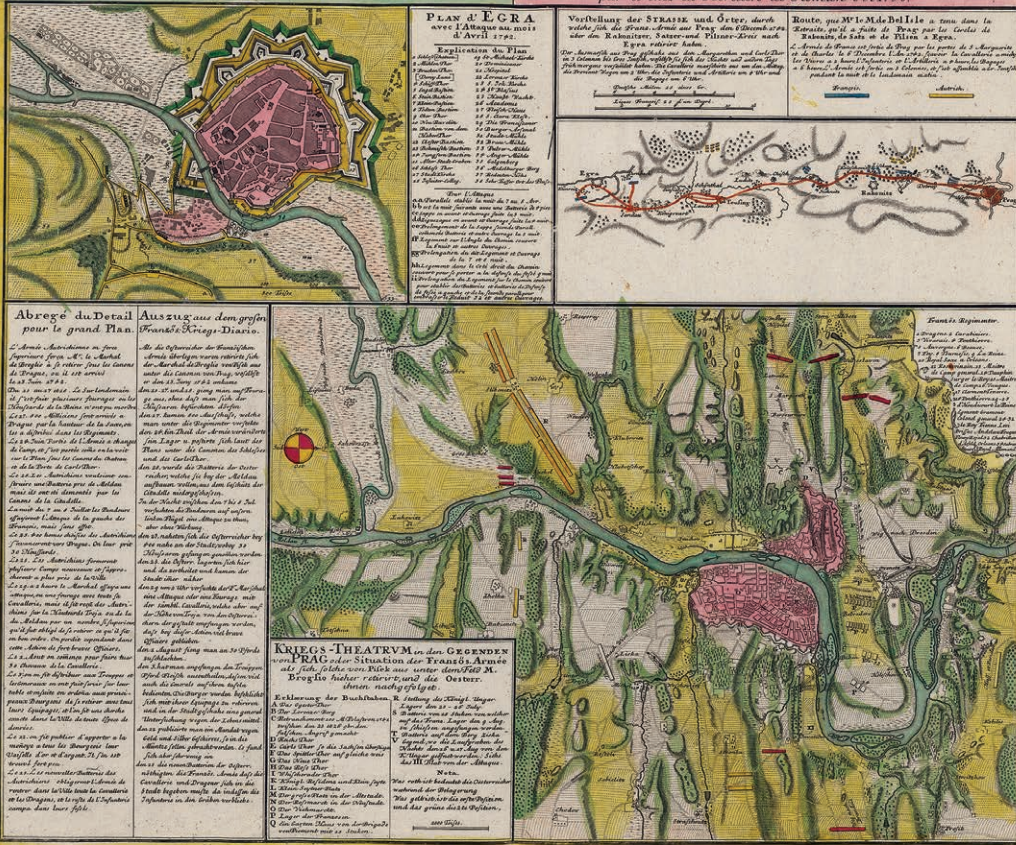
Historické fondy NK ČR byly v roce 2019 rozšířeny o několik přírůstků, které byly získány od soukromých osob nebo zakoupeny v antikvariátech. Jednalo se o novověké rukopisy, mapy z 18. století a především staré tisky. Rukopisnou produkci zastupuje osm listů studijních výpisků (sign. XXI B 49) pořízených z tzv. erekčních knih pražského arcibiskupství, jež sloužily k evidenci církevního majetku. Tyto rukopisné zlomky diplomatické povahy jsou spojeny s osobou barokního historika a jezuita Bohuslava Balbina (1621–1688), protože nesou jeho vlastnoruční poznámky. Autografní charakter má také rukopis (XVII E 104) zahrnující dvacet kázání, které v letech 1789–1790 sestavil a sepsal evangelický kazatel

62 B 282 (Kriegs-Expeditions-Carte von Bohmen I. Blatt): První ze tří map, vydaných v roce 1743 Homannovými dědici (další sign. 62 B 280 a 62 B 281), které zobrazují válečné události bojů o Prahu a Čechy v letech 1741 až 1742 během válek o dědictví rakouské (1740–1748). Tento první díl cyklu znázorňuje Prahu, obsazenou francouzským, bavorským a saským vojskem, včetně pozic tábora francouzského vojska.

KRIEGS-EXPEDITIONS-CARTE von BOHMEN II. Blat in welcher die Kriegs-Operationen von PRAG und EGER vorgestellt werden, nach Französischen Originalien heraus gegeben von HOMANN 1743.

CARTE des EXPEDITIONS de la GUERRE en Bohême II. Feuille représentant les Operations de la Guerre devant de Prague et de Prague et dressée sur les derniers Plans des Ingenieurs François A. Norimberg par et chez les Libraires de HOMANN L'An 1743.

62 B 281 (Kriegs-Expeditions-Carte von Bohmen II. Blat): Druhá ze tří map, vydaných v roce 1743 Homannovými dědici (další sign. 62 B 280 a 62 B 282), které zobrazují válečné události bojů o Prahu a Čechy v letech 1741 až 1742 během války o dědictví rakouské (1740–1748). Tento druhý díl obsahuje tři mapy, první (hlavní) znázorňuje postavení francouzských vojsk v okolí Prahy po přesunu od Písku, druhá boj o Cheb v dubnu 1742 a třetí stažení francouzských vojsk od Prahy a z Čech v prosinci 1742.

a moravský superintendent Michal Blažek (1753–1827). Jednotlivé kazatelské promluvy obsahují kromě nezbytné náboženské složky i četné Blažkovy reakce na dobové společenské události a představují tak zajímavý pramen pro poznání jeho literárního díla.

Akvizice z oblasti kartografie navázala na rok 2018 a nákupem dvou chybějících map zkompletovala třídílný kartografický soubor, jenž dokumentuje vojenské operace na území Čech v letech 1741 a 1742 v rámci války o dědictví rakouské. Celý komplet má název *Kriegs-Expeditions-Carte von Bohmen I.-III. Blat* a byl vydán v roce 1743 v Norimberku u Homannových dědiců.

Nejpočetnější skupinu nových přírůstků tvoří staré tisky. Patří mezi ně konvoluty tří bohemikálních latinských spisů právní povahy z roku 1710 *Vademecum juridico-practicum...*, *Extractus juris provincialis...* a *Compendium novellarum declaratoriarum in Regno Bohemiae...* (Sf 726), nedatovaný český

překlad pojednání švýcarského reformovaného teologa Georga Joachima Zollikofera (1730–1788) *Pořádek přísluhování svátosti požehnání zdavku...* (54 Sd 120), obsáhlý evangelický zpěvník *Cithara sanctorum... Písně duchovní, staré i nové...* (54 Se 432) od Jiřího Třanovského (1592–1637) z roku 1790, podrobněji neidentifikovaná kniha nekatolického obsahu vytištěná ve druhé polovině 17. století v blíže neznámé zahraniční nebo pobělohorské exilové tiskárně a zahrnující výklady novozákonních evangelií a epištol (54 Sf 120) a také čtyři modlitební knihy, jejichž původcem je řeholník Martin von Cochem (1634–1712). Konkrétně jde o tři rozsáhlejší modlitební soubory s názvem *Zlatý nebeský klíč...* či *Zlatý nebeklíč...* (54 Se 429-431), vydané ve třicátých a sedmdesátých letech 18. století, a jejich zkrácenou verzi *Malý zlatý nebeklíč...* (54 Se 428) z roku 1784. Pořízeny byly z důvodu jejich bibliografické unikátnosti (většina z těchto Cochemových titulů se dochovala pouze v jediném výtisku, nebo je uložena v hůře dostupných regionálních muzejních sbírkách) či pro jejich provenienční původ – tři z těchto Cochemových tisků dříve vlastnil sběratel Rudolf Hlava (1911–1988), z jehož osobní knihovny už NK ČR vlastní několik tisků. Údaje o starších majitelích sehrály důležitou roli i při nákupu spisů *Historische Nachricht sowohl von der Errichtung der Wellischen Congregation...* (65 D 3825) od Petra Rigettiho z roku 1773 a *Monumentum inaugurationis... scholae Glacensis...* (Se 5425) od Martina Schmidta z roku 1566, u kterých bylo zjištěno, že v minulosti patřily do pražské lobkovické a děčínské thun-hohensteinské knihovny. Větší část z obou šlechtických biblioték zakoupila už v letech 1928 a 1933 tehdejší Národní knihovna a nyní jsou jejich tisky nedílnou součástí jejích historických fondů. Zajímavou historií se může vykázat i tisk *Ornamentum magistratus politici...* (54 Sf 119) slovenského autora Jána Milochovského (asi 1630–1684) z roku 1678, jehož předchozím vlastníkem byl evangelický farář ve středočeské Velimi a podporovatel místního průmyslu a hospodářství Justus Emanuel Szalatnay (1834–1910). Milochovského dílo se dosud nacházelo jen v zahraničních knihovnách. Jeho zakoupením zajistila NK ČR dostupnost i pro domácí badatele. Ze soukromé sbírky se do NK ČR dostaly i dva drobné, poškozené a raritně dochované tisky představující oblíbenou zábavnou či mravně-výchovnou četbu z přelomu 18. a 19. století *Nenadálé dědictví aneb Rozárka...* (54 Sf 118) z roku 1809 a nedatovaná *Pravdivá báseň o tak nazvané Krásné a o jednom ošklivém zvířeti* (54 Se 427) francouzské spisovatelky Jeanne-Marie Leprince de Beaumont (1711–1780).

Přirůstky do fondu Hudebního oddělení

Hudební oddělení (HO) rozšířilo sbírku rukopisných a tištěných historických hudebních materiálů nákupem titulů z období 18. a 19. století, které tematicky korespondují s jejím obsahem. Notovaný kancionál vánočních písní s českými texty z druhé poloviny 18. století (bez titulního listu) přináší písně, které nejsou ve sbírce hudebnin v této úpravě dosud dochované. Jsou však obsahem mnohých tištěných kancionálů. Druhou rukopisnou hudebninou z poloviny 19. století je notovaný soubor duchovních písní s názvem *Zbírka nábožných písní k nejsvětější oběti novozákonné pro celý rok připadajících slavností*. Písně obsahují všechny sloky při obřadech užívaných textů. Je dochována dobová kožená vazba s tlačným zlatým rámečkem.

Dalším titulem je dobový vídeňský tisk libreta opery Giacomo Meyerbeera *Robert der Teufel* z roku 1835, tištěný čtyři roky po pařížské premiéře této opery (21. 11. 1831). Libreto vhodně doplňuje notový materiál této opery, který je ve fondu hudebnin HO uložen. Teoretické dílo z oblasti organologie od Josepha Gartnera s názvem *Kurze Belehrung über die innere Einrichtung der Orgeln* je pražský tisk B. Haase a synové z roku 1832. Vhodně doplňuje příruční knihovnu HO v části věnované hudebním nástrojům.

V roce 2019 se rovněž podařilo uzavřít darovací smlouvu s rodinou hudebního skladatele a klavíristy Josefa Páleníčka. Jeho autografní partitury (návrhy, skici, provozovací materiály) jsou obohacením rukopisné sbírky oddělení a jsou v současné době zpracovávány, aby bylo možné jejich zpřístupnění ke studiu.

Hudební oddělení zahájilo svou činnost v revitalizovaném prostoru Starého matematického sálu, významné památky z první poloviny 18. století ilustrující význam vědeckých aktivit příslušníků jezuitského řádu. Oddělení je navštěvováno studenty muzikologie, hudebními interprety i laickou veřejností.

Knihopis

Aktivity redakce *Knihopisu českých a slovenských tisků* v roce 2019 plynule navázaly na činnosti z předchozích let. Úspěšně byl zakončen již čtvrtý rok spolupráce s Knihovědným oddělením Knihovny AV ČR (KNAV) na pětiletém projektu *Knihověda.cz: Portál k dějinám české knižní kultury do roku 1800*. Ze strany Knihopisu zahrnovala účast v tomto projektu již „tradiční“ přípravu bibliografických záznamů pro potřeby vzájemného propojení s *Bibliografií cizojazyčných bohemikálních tisků 1501–1800* (BCBT) a uživatelského zpřístupnění ve VuFind vyhledávacím rozhraní. Tentokrát byly manuálně kontrolovány tisky vydané v letech 1708–1740. Celkový počet aktualizovaných knihopisných záznamů činil přes dva tisíce bibliografických položek, u kterých byl zrevidován zápis tzv. číselných Dodatků, doplněna vybraná předmětová a žánrová hesla či přidány jmenné autority Národní knihovny. V roce 2019 spustilo Knihovědné oddělení na webových stránkách www.knihoveda.cz již zmíněný VuFind vyhledávač, což umožnilo veřejně prezentovat dosavadní projektové výsledky.

CERL – katalogizace starých tisků

Consortium of European Research Libraries (CERL) je jednou z nejvýznamnějších organizací činných v oblasti výzkumu dějin knihy, knihtisku a knižní kultury. Bylo založeno v roce 1994 a jeho členy se stala většina největších evropských knihoven s historickými fondy a některé knihovny Severní Ameriky. CERL usiluje o sdílení zdrojů a odborných znalostí mezi vědeckými knihovnami s cílem zlepšit přístup k těmto zdrojům a jejich využívání ke zpřístupňování a uchování evropského tištěného dědictví v období ručního tisku (ca do roku 1850). Mezi jeho hlavní aktivity patří vytváření několika specializovaných databází, z nichž největší je Heritage of the Printed Book Database (HPB) obsahující záznamy o inkunábulích a starých tiscích nacházejících se ve fondech členských a spolupracujících knihoven viz https://gso.gbv.de/DB=1.77/SET=1/TTL=1/START_WELCOME v období ca 1455 do ca 1830. NK ČR do databáze pravidelně přispívá od roku 2012 formou roční aktualizace. Tomu předcházela obsáhlá analýza našich záznamů ze strany CERLu a následné opravy či korekce z naší strany. V současné době je v db HPB na 192 tisíc záznamů inkunábulí, starých tisků, starých map a tisků do roku 1830 z db STT. Záznamy obsahují jak základní bibliografické údaje, tak exemplářový popis, odkaz do lokální databáze a odkazy na digitalizát, je-li k dispozici.

Na každoročních setkáních CERL bylo v minulých letech vyzdvihováno množství a kvalita zasílaných záznamů. Na posledním zasedání v říjnu 2019 byla oceněna i pravidelnost našich aktualizací, které jsou ponechány čistě na přispívajících knihovnách.

Manuscriptorium

Dne 4. dubna 2019 bylo Manuscriptorium v Královské knihovně v Haagu přijato za řádného člena sdružení Europeana Aggregators Forum a jeho zástupci získali certifikát potvrzující řádné členství. Manuscriptorium se tak zařadilo do elitní společnosti jedenácti akreditovaných tematických a doménových agregátorů pro evropskou digitální knihovnu Europeana.

V roce 2019 byl vytvořen nástroj M-Reader, který načítá IIIF manifesty a umožňuje prohlížení manifestů označených dokumentů. Tím propojuje badatelské prostředí pro práci s digitálním písemným a dokumentovým dědictvím. To jednak umožňuje komunikaci mezi systémy a v důsledku toho vytváření prakticky využitelných virtuálních spojníc mezi jednotlivými zdroji, jednak dovoluje personalizované vytváření jak anotací, tak data articles, virtuálních výstav a průvodců, ale také elektronické síťové publikování v pravém smyslu. Je možné vytvářet sekundární dokumenty navázané na primární, tj. originální historické dokumenty.

Byl také optimalizován užitek z vytvářeného digitálního obsahu, což přispělo k rozvoji virtuálního badatelského prostředí. Nyní jsou jednak výběry v osobních kolekcích, virtuálních dokumentech a výstavách organizovány ve stejné struktuře, kterou popisuje IIIF Presentation API pro dokumenty a kolekce, jednak jsou publikovány manifesty osobních kolekcí, virtuálních dokumentů a výstav přes IIIF Presentation API, a tudíž je tento obsah možné načítat v libovolných aplikacích podporujících IIIF (MIRADOR, M-Reader apod.). Současně je funkcionalita virtuálních dokumentů rozšířena o možnost přidávání výřezů

podle IIIF Image API, což dovoluje nejenom práci s jednotlivými digitálními obrazy, ale také s jejich detaily. Přínosem je rozšíření praktických možností heuristiky o cílené detailní prolínání dokumentů. Síťové elektronické publikování je obohaceno o možnost využití hyperlinků jako poznámek k vlastnímu textu.

Byla provedena analýza pro modul Poznámky na úrovni fragmentů dokumentů s podporou IIIF. Nový modul zakládající se na této analýze postupně nahradí modul dřívější a bude poskytovat obsah poznámek k fragmentům v IIIF kompatibilní formě. Zároveň byly analyzovány možnosti využití IIIF v souvislosti s ukládáním a tvorbou poznámek, a to zejména s ohledem na možný, resp. předpokládaný crowdsourcing, včetně návrhu workflow tvorby a správy poznámek k místům ve stránkách (tj. detailům stránek), což bude zahrnovat pravděpodobně samostatnou bázi poznámek. Tato analýza, která zahrnuje také návrh začlenění modulu do ostatních nástrojů Manuscriptoria, bude následně sloužit jako podklad pro další vývoj a implementaci modulu do Manuscriptoria. Přínosem je zejména vytvoření prostředí pro praxi kooperativního výzkumu koordinujícího interní pracovníky a externí spolupracovníky, jakož i zájemce z řad veřejnosti.

Byly konvertovány dávky dokumentů-starých tisků digitalizovaných ve spolupráci se společností Google (cca 20 500 jednotlivých komplexních digitálních dokumentů).

Po provedení deduplikace databáze obsahovalo Manuscriptorium koncem roku 2019 na 365 538 evidenčních záznamů, 115 500 komplexních digitálních dokumentů, jakož i 22 523 konvolutů.

Slovanská knihovna (SK) je veřejně přístupná specializovaná vědecká knihovna pro oblast slavistiky a problematiku slovanských zemí. SK je odborem NK ČR, při plnění statutárních úkolů spolupracuje s jejími složkami.

I v roce 2019 do kvality poskytování služeb významně zasahovala omezení způsobená revitalizací Klementina a rekonstrukcí hostivařského depozitáře. Uživatelům byla nepřístupná celá část fondu SK uložená v depozitáři v Hostivaři, v provizorních podmínkách se nadále nacházejí též půjčovna a studovna SK. V depozitáři je stále uložený celý dříve dostupný volný výběr knih. Nadále je taktéž omezena doprovodná kulturně-odborná a výstavní činnost SK. Ve snaze o zkvalitnění badatelského komfortu se uživatelům SK zpřístupnila místnost přiléhající ke studovně, což umožnilo výrazně rozšířit nabídku příruční slovníkové a encyklopedické literatury, zvýšit počet svazků nových přírůstků prezentovaných v půjčovně a částečně obnovit volný výběr nových čísel vybraných periodik.

Z důvodu nutného zvýšení fyzické ochrany dokumentů z fondu SK byl po mnoha desetiletích posunut limit pro výpůjčky knih mimo prostory knihovny. Od poloviny roku 2019 je možné absenčně půjčovat pouze knihy, které vyšly od roku 1950 dále.

Plynule pokračovala účast SK na probíhajících digitalizačních projektech. Počátkem roku 2019 se uskutečnily poslední mimořádné transporty knih v rámci ukončeného projektu *Hromadná digitalizace historických a vzácných dokumentů ve spolupráci se společností Google*. Digitalizováno bylo 1 422 jednotek dokumentů z 16.–19. století. Celkem bylo v průběhu projektu realizovaného v letech 2011–2019 rekatologizováno 40 164 jednotek dokumentů z fondu SK a 37 553 jich bylo odesláno k digitalizaci.

Šestým rokem pokračoval projekt digitalizace knih vydaných příslušníky ruské, ukrajinské a běloruské emigrace na území Československa v letech 1918–1945 a knižní produkce místních emigrantských vydavatelství, který je součástí programu budování NDK. K digitalizaci bylo předáno 613 dokumentů. Od počátku projektu prošlo digitalizací takřka 2 700 dokumentů, jejich elektronické kopie jsou dostupné v digitální knihovně Kramerius.

V rámci programu VISK 6 bylo v roce 2019 digitalizováno osm historických rukopisů ze sbírky SK. Při výběru byla zohledňována především historická hodnota dokumentů a jejich přínos pro studium daných témat. Tři rukopisy pocházejí z Rešetarovy sbírky ragusian, jeden ze sbírky severoruských rukopisů shromážděných A. D. Grigorjevem a tři ze sbírky církevněslovanských rukopisů z území Ruska a Ukrajiny. Digitalizován byl také nedávno objevený rukopisný Irmologion ze 17. století zapsaný krjukovskou notací.

Druhým rokem pokračovala účast SK v programu institucionálního výzkumu *Rozvoj Národní knihovny České republiky jako výzkumné organizace*. V rámci programu bylo odborně popsáno několik rukopisů jihoslovanské provenience. Plynule pokračovala příprava čtvrtého svazku *Katalogu starých ruských tisků z fondu Slovanské knihovny tištěných azbukou*. Podařilo se také publikovat odbornou studii zaměřenou na průzkum marginalií ve třech vybraných tiscích z fondu SK. Za účelem přípravy nového vydání adresáře ruské emigrace v Praze v letech 1918–1945 byl zahájen průzkum relevantních pramenů (blíže v části Projekty a programy).

Přípravou podkladů pro svazek zahrnující písmeno „O“ pokračovala účast SK v projektu Ruské národní knihovny *Mezinárodní souborný katalog ruské knihy (1918–1926)*.

Po kratší pauze obnovila SK katalogizační práce se svými speciálními sbírkami. Zahájeno bylo třídění a katalogizace rozsáhlé sbírky plakátů a pozvánek mapujících veřejný život ukrajinské meziválečné emigrace v Československu i v dalších zemích.

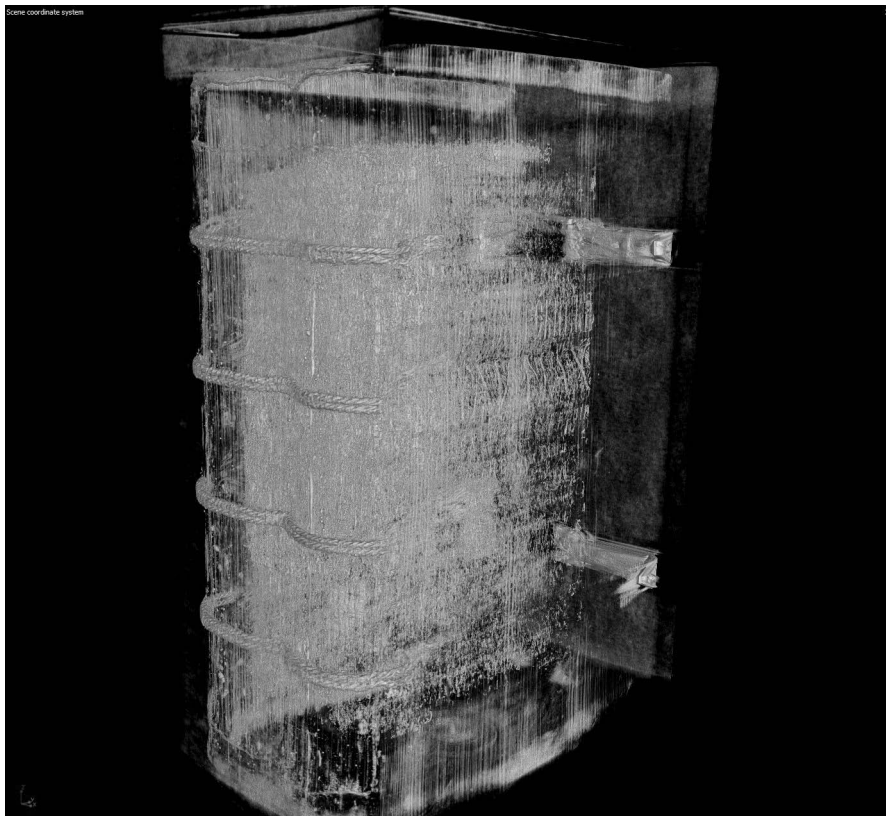
Od roku 2016 se SK podílí na programu skenování obálek a obsahů. V roce 2019 bylo naskenováno 7 528 obálek a 10 379 stran obsahů publikací profilových pro zaměření knihovny.

V roce 2019 získala SK pro svůj fond celkem 8 869 svazků dokumentů slavistického zaměření, z toho 4 038 nákupem, 2 794 výměnou, 1 993 darem a 44 jiným způsobem. Díky projektu NK ČR a UKB *Slovanská knihovna – Česká knižnice*, jehož garanty jsou české a slovenské ministerstvo kultury, a který pokračoval již čtrnáctým rokem, bylo pro fond SK získáno 542 svazků slovenské literatury.

Mezi cennými knižní dary, které obohatily knihovní sbírku, je nutné vyzdvihnout především několik desítek novinek uměleckého zaměření z produkce Tretjakovské galerie, knihy vydané Volgogradskou státní univerzitou, Ústavem národní paměti ve Varšavě či řadu publikací Pravoslavné humanitní univerzity svatého Tichona. Mezery ve sbírce kašubské literatury pomohl zacelit štědrý dar Kašubského institutu

v Gdaňsku. Díky věnování dvou posledních svazků bibliofilské řady „Biblichronika“ vydávané sběratelem knih A. A. Vengerovem, došlo ke zkompletování celé této edice. Unikátním darem je sbírka listinných dokumentů se vztahem k ukrajinskému bibliografovi a knihovníkovi, dlouholetému pracovníkovi SK Petru Zlenkovi (1891–1954), kterou knihovně věnovali členové jeho rodiny. Fond speciálních sbírek obohatila dále rozsahem nevelká sbírka dokumentů pocházejících z činnosti ukrajinského právníka a ekonoma působícího od roku 1920 v Československu Vasyla Čaplji (1891–1977).

Během roku 2019 SK připravila k vydání dvě knižní publikace, dvě odborné časopisecké studie, podílela na přípravě devíti kulturně odborných akcí a tří výstav. Putovní výstava *Zmizelý svět Podkarpatské Rusi ve fotografiích Rudolfa Hůlky* se díky spolupráci s Českým centrem v Kyjevě v září 2019 představila v prostorách černovické univerzity. Cenu Rudolfa Medka, kterou předávají společně SK a spolek Ruská tradice, získali v roce 2019 novinář a dokumentarista Tomáš Vlach a rusistka a filmová režisérka Marta Nováková.

Euchologion albo Molitoslav, tzv. Trebnyk Petra Mohyly (Kyjev, 1646, sign. T 9270). Fotografie z odborného tomografického snímání provedeného v Laboratoři rentgenové radiografie a počítačové tomografie CET v Telči v rámci řešení projektu NAKI II (Využití zobrazovacích metod pro studium skrytých informací v knihách). (Autor: Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR)

Pokračovalo budování informačních zdrojů Knihovnického institutu (KI) pro odbornou veřejnost. Změnila se podoba oborové brány KIV, která v rámci portálu Informace pro knihovny (IPK) sjednocuje knihovnické zdroje NK ČR. Ve spolupráci s MZK byl připraven přechod vyhledávacích funkcí do Oborového řezu KIV v rámci Centrálního portálu knihoven *Knihovny.cz*, který se uskutečnil od 1. 1. 2019. Informační portál brány KIV a alternativní vstup do Oborového řezu KIV je nadále dostupný v rámci IPK. S podporou CzechELib a samostatným nákupem byly udrženy licence na zpřístupnění významných informačních zdrojů LISA a LISS. Z dalších zdrojů vznikajících v KI byl kladen důraz na bibliografickou databázi KKL a terminologickou databázi TDKIV. Služby a činnost KI byly úspěšně propagovány prostřednictvím sociální sítě Facebook, propagačních materiálů i portálu IPK.

V roce 2019 organizovalo Oddělení vzdělávání podruhé rekvalifikační knihovnický kurz podle nových pravidel Národní soustavy povolání. Ve 30 lekcích prezenčního studia se kurzu zúčastnilo 27 absolventů a studium bylo doplněno e-learningem, který vznikl díky programu VISK 2. Rekvalifikační kurz byl ukončen závěrečnými zkouškami a účastníci získali certifikát o jeho absolvování. Pracovníci oddělení v průběhu roku zajistili cca 116 jednodenních i vícedenních vzdělávacích kurzů pro pracovníky NK ČR i pracovníky dalších knihoven ČR. Kurzů se zúčastnilo téměř 1 810 frekventantů. Pokračovaly kurzy *Základy informační gramotnosti* financované z grantu VISK 2. Díky podpoře MK ČR bylo z projektu VISK 2 aktualizováno ICT vybavení obou učeben, celkem bylo nakoupeno 17 nových počítačů a 2 dataprojektory. V roce 2019 Oddělení vzdělávání připravilo cca 25 odborných exkurzí v NK ČR pro knihovníky nebo studenty našeho oboru. Oddělení vzdělávání průběžně spolupracuje s dalšími odbornými pracovišti při zajištění stáží v NK ČR českých i mezinárodních.

V závěru roku 2019 MK ČR schválilo novely *Metodického pokynu k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb... a Metodického pokynu k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven*, které byly připraveny v roce 2018.

KI plnil úlohu koordinačního centra dotačního programu VISK – *Veřejné informační služby knihoven* a organizačně zajišťoval činnost Ústřední knihovnické rady. V této souvislosti byly zpracovány podklady pro vyhodnocení plnění priorit *Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017–2020* a připraveny podklady pro její aktualizaci.

Ve spolupráci s Komisí Sdružení knihoven ČR pro regionální funkce byla zajištěna celostátní koordinace programu podpory regionálních funkcí knihoven. Byla zpracována výroční zpráva za rok 2018 a ve spolupráci s Krajskou knihovnou se v Pardubicích uskutečnil 10. celostátní seminář *Regionální funkce knihoven 2019*.

KI ve spolupráci se Zaměstnavatelskou sekcí SKIP připravil návrh novely Katalogu prací pro povolání KNIHOVNÍK a LEKTOR-INSTRUKTOR. Novela byla potvrzena nařízením vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě s účinností od 1. 1. 2020. V souvislosti s novelou byl připraven návrh textu *Příručky k personální práci v knihovnách*.

Byl zajištěn výpočet a úhrada odměn autorům za půjčování děl v knihovnách ČR za rok 2018 dle autorského zákona (č. 121/2000 Sb.) a úhrada odměn vyplývajících z kolektivních licenčních smluv na půjčování nosičů zvuku za rok 2019. V průběhu celého roku probíhala jednání s kolektivními správci a s MK ČR o sazebníku a kolektivní licenční smlouvě na zpřístupnění děl nedostupných na trhu v digitální podobě. Smlouva byla podepsána 16. 12. 2019 a licenční odměna uhrazena.

Průběžně probíhala aktualizace a redakční práce na *Centrálním adresáři knihoven*.

Úspěšně se rozvíjel projekt *Benchmarking knihoven*, jehož se účastnily i slovenské knihovny. Počet účastníků byl 343 knihoven (268 z ČR, 75 ze SR).

Proběhl celostátní *Průzkum spolupráce knihoven a škol* s cílem zmapovat současný stav spolupráce knihoven a škol v oblasti vzdělávání, identifikovat základní problémy a hledat cesty ke zlepšení a změně. Z průzkumu byla vydána závěrečná zpráva.

V Zrcadlové kapli proběhlo 3. října 2019 za účasti ministra kultury Lubomíra Zaorálka slavnostní udělení cen *Knihovna roku 2019*, *Městská knihovna roku 2019* a ceny *MARK 2019*.

KI byl spolupořadatelem již 20. ročníku konference *Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2019*, která se konala 2. až 4. 12. v Národním archivu.

V oblasti publikační činnosti KI byla přeložena a vydána *Směrnice IFLA o knihovnických službách osobám s dyslexií*. Ve spolupráci se SKIP vyšla metodická příručka *Nápady, náměty a scénář na setkání rodičů a nejmenších čtenářů v knihovnách*, která je součástí projektu *S knížkou do života – Bookstart*. Bylo zajištěno vydávání časopisu *Knihovna: knihovnická revue* a *Knihovna plus*. Ve spolupráci s nakladatelstvím HOST byla vydána publikace *Rodina – škola – knihovna. Náš vztah ke čtení a co ho ovlivňuje* (autor Jiří Trávníček), která komentuje výsledky celostátního průzkumu čtenářství z roku 2018. Byla připravena výstava ke *100. výročí přijetí prvního knihovního zákona v roce 1919*. Výstava byla pojata jako putovní a uskutečnila se postupně v řadě českých i slovenských knihoven včetně Knižnice P. O. Hviezdoslava v Prešově a UKB.

Výstava ke 100. výročí přijetí prvního knihovního zákona v roce 1919. Foto: Eva Hodíková, NK ČR.

Výzkumné a vývojové aktivity a další projekty v Národní knihovně ČR

Institucionální výzkum:

Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné organizace Národní knihovna České republiky v letech 2019–2023

Doba řešení: 2019–2023

Koordinátor: Mgr. Adolf Knoll

Finanční podpora: MK ČR

URL: <http://www.nkp.cz/o-knihovne/projekty-a-programy/nk-vyzkumna-organizace>

Národní knihovna České republiky (NK ČR) vstoupila do prvního roku realizace *Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace Národní knihovna České republiky na léta 2019–2023*. Tato koncepce byla vyhodnocena metodou peer review jako velmi dobrá a na jejím základě probíhá institucionální výzkum v níže uvedených sedmi oblastech.

Oblast 1. Výzkum dějin knižní kultury

Garant řešení: PhDr. Kamil Boldan

Členové realizačního týmu se průběžně věnovali průzkumu provenienčních znaků ve středověkých knihách uložených v NK ČR. Zpracovali provenienční údaje 325 rukopisů a 740 svazků inkunábulí.

V rámci základního výzkumu publikovali celkem pět studií a dalších šest odevzdali do tisku. Renáta Modráková se soustavně věnuje výzkumu knižní kultury ve středověkých ženských kláštorech, Milada Svobodová dějinám pražské lobkowiczské knihovny a do ní inkorporovaných šlechtických librářů, Kamil Boldan především dějinám českého a moravského knihtisku v 15. století a Jan Vojtíšek dějinám kartografie a městské knižní kultuře. Renáta Modráková pracovala na dvou studiích, které byly přeloženy do angličtiny: *Speaking Internationally in Female Communities on the Eastern Border of Medieval Europe* a *The Digital Reconstruction of Library from Benedictine St. George's Convent at the Prague Castle*. V kolektivní monografii vydané prestižním nakladatelstvím Brepols publikovala příspěvek *Manuscripts and Scribes from St George's Convent at Prague Castle in the Thirteenth and Fourteenth Centuries*. Milada Svobodová pokračovala v přípravě kritického katalogu *Rukopisy z czerninských knihoven ve fondu pražské lobkowiczské knihovny*. Napsala článek *Modlitební kniha exulantky Kateřiny Karbanové z Volšan*. Kamil Boldan připravoval článek o pražských knihvazačských dílnách na konci 15. století. Publikoval rozsáhlejší studie *Odpustková kampaň na Chebsku v letech 1481–1483 a typografické jednolisty a Karlštejn jako „Bergungsdepot“ pro historické fondy Zemské a univerzitní knihovny v Praze na sklonku druhé světové války* a další dva příspěvky. Jan Vojtíšek zpracoval studie o využití středověké historiografické tvorby v Orteliově atlasu a k politickému myšlení v knížecích zrcadlech Christine de Pizana.

Oblast 2. Hudební věda

Garant řešení: Mgr. Zuzana Petrášková

Pokračoval průzkum dosud nezpracovaných sbírek v kostele Povýšení sv. Kříže v Litomyšli a v kostele sv. Jana Křtitele v Teplicích, včetně předávání záznamů do databáze RISM.

Počet záznamů v databázi filigránů dosáhl výše 1 356; databáze je využívána spolupracovníky RISM i dalšími badateli na adrese: <http://aleph.nkp.cz/web/watermarks/intro.htm>.

Byl také zpřístupněn online katalog hudebních tisků nakladatelství Marco Berra (1811–1855) na adrese <https://aleph.nkp.cz/web/berra/cze/intro.htm>.

Pokračovaly hloubkové revize a katalogizační práce na převodu papírové dokumentace sbírek již evidovaných v Souborném hudebním katalogu do mezinárodní databáze RISM. Byl dokončen archivní průzkum historie kostela v Kolči, provedena kompletní revize zpracované sbírky, včetně doplnění všech

filigránů. O této sbírce vyšla odborná studie v časopise *Knihovna: knihovnická revue*. Tematický katalog sbírky se připravuje k vydání v roce 2020.

V Archivu Konzervatoře v Praze pokračuje zpracování sbírky hudebnin Elisy hraběnky Šlikové a Schönborn-Lobkoviczké sbírky.

Průběžně probíhaly hloubkové revize záznamů v archivu hudebnin v Českém Krumlově, včetně předávání do databáze RISM. Všechny uložené záznamy jsou online přístupné na adrese: <http://opac.rism.info>.

Spolupráce s mezinárodní redakcí RISM byla zaměřena na pracovní konzultace věnované zpracování tištěných hudebních dokumentů. Byl uspořádán workshop věnovaný tomuto tématu.

Oblast 3. Slavistika

Garant řešení: PhDr. Lukáš Babka

Předmětem oblasti je odborný rozvoj slavistické vědní disciplíny a slavistického knihovnictví, které v rámci NK ČR garantuje samostatný odbor Slovanská knihovna (SK). Cílem je odborný průzkum fondu historických rukopisů, starých tisků, kartografických a vizuálních sbírek ve fondu SK se zaměřením na provenienční znaky dokumentů za pomoci ex libris, razítek, marginálií, filigránů apod. a studium jevů objevených v průběhu průzkumu. Součástí cíle je kvalitní katalogizace historických dokumentů určených k digitalizaci, uveřejnění katalogizačních záznamů v bázi SLK a jejich převod do Manuscriptoria. SK se dále zaměřuje na výzkum specifických jevů spojených s existencí knihovny a složením její sbírky – problematika ruské a ukrajinské meziválečné emigrace, osobní knihovny ve fondu SK a další.

V rámci dílčího cíle koncepce byla v roce 2019 vydána odborná studie Rity Lyons Kindlerové *Marginalia in Early Printed Cyrillic Books Held in the Slavonic Library in Prague (Slavic & East European Information Resources* 20 (2019), no. 3–4, pp. 176–193) věnující se třem unikátním starým cyrilským tiskům ze sbírky SK – *Apostolu* tiskaře Ivana Fedorova (Lvov, 1574), *Ostrožské bibli* téhož tiskaře (Ostroh, 1581) a *Euchologionu albo Molitoslovu*, tzv. *Trebnyku* Petra Mohyly (Kyjev, 1646).

V rámci plnění další části dílčího cíle koncepce, kterou je vydání odborné publikace – čtvrtého dílu *Katalogu starých ruských tisků z fondů Slovanské knihovny tištěných azbukou* –, bylo prozkoumáno a rekatologizováno 127 knihovních jednotek. Šlo zejména o knihy vydané v letech 1798–1800 tvořící součást tzv. Smiridinovy knihovny (historické knihovny ruské literatury 18. a první poloviny 19. století). Souběžně s rekatologizací dokumentů v systému Aleph byly připraveny katalogizační záznamy v podobě, v jaké budou publikovány v připravovaném svazku. Kontinuálně probíhá průzkum dalších dokumentů a příprava odborného textu věnujícího se knižní kultuře v Rusku v období let 1796–1800.

Za účelem digitalizace a zpřístupnění v knihovně Manuscriptorium bylo prozkoumáno a dle příslušných parametrů zkatalogizováno celkem osm historických rukopisů z fondu SK, které byly následně digitalizovány v rámci programu VISK 6. Jejich digitální kopie jsou dostupné v Manuscriptoriu.

V průběhu roku byl zahájen průzkum tištěných dokumentů vydávaných příslušníky ruské emigrace v ČR a relevantních archivních pramenů, a to za účelem podrobného mapování veřejného života ruské emigrace působící v letech 1918–1945 na území ČR.

Oblast 4. Digitální kodikologie a knihověda

Garant řešení: PhDr. Zdeněk Uhlíř

V roce 2019 byl vytvořen nástroj M-Reader, který načítá IIIF manifesty a umožňuje prohlížení manifestů označených dokumentů. Tím propojuje badatelské prostředí pro práci s digitálním písemným a dokumentovým dědictvím. To jednak umožňuje komunikaci mezi systémy a v důsledku toho vytváření prakticky využitelných virtuálních spojnic mezi jednotlivými zdroji, jednak dovoluje personalizované vytváření jak anotací, tak data articles, virtuálních výstav a průvodců, ale také elektronické síťové publikování v pravém smyslu. Je možné vytvářet sekundární dokumenty navázané na primární, tj. originální historické dokumenty.

Byl také optimalizován užitek z vytvářeného digitálního obsahu, což přispělo k rozvoji virtuálního badatelského prostředí. Nyní budou výběry v osobních kolekcích, virtuálních dokumentech a výstavách organizovány ve stejné struktuře, kterou popisuje IIIF Presentation API pro dokumenty a kolekce a budou publikovány manifesty osobních kolekcí, virtuálních dokumentů a výstav přes IIIF Presentation API. Současně je v plánu rozšířit funkcionalitu virtuálních dokumentů o možnost přidávání výřezů podle IIIF Image API, což dovoluje nejenom práci s jednotlivými digitálními obrazy, ale také s jejich detaily. Přínosem je rozšíření praktických možností heuristiky o cílené detailní propojení dokumentů vzájemnými odkazy.

Byla provedena analýza pro modul Poznámky na úrovni fragmentů dokumentů s podporou IIIF. Nový modul zakládající se na této analýze postupně nahradí modul dřívější a bude poskytovat obsah poznámek k fragmentům v IIIF kompatibilní formě. Zároveň byly analyzovány možnosti využití IIIF v souvislosti s ukládáním a tvorbou poznámek, a to zejména s ohledem na možný, resp. předpokládaný crowdsourcing, včetně návrhu workflow tvorby a správy poznámek k místům ve stránkách (tj. detailům stránek), což bude zahrnovat pravděpodobně samostatnou bázi poznámek. Tato analýza, která zahrnuje také návrh začlenění modulu do ostatních nástrojů Manuscriptoria, bude následně sloužit jako podklad pro další vývoj a implementaci modulu do Manuscriptoria. Přínosem je zejména vytvoření prostředí pro praxi kooperativního výzkumu koordinujícího interní pracovníky a externí spolupracovníky, jakož i zájemce za řad veřejnosti. Po provedení deduplikace databáze obsahovalo Manuscriptorium koncem roku 2019 na 365 538 evidenčních záznamů, 115 500 komplexních digitálních dokumentů, jakož i 22 523 konvolutů.

Oblast 5. Webové archivy pro vědecký výzkum

Garant řešení: Mgr. Jaroslav Kvasnica, od 1. 12. 2019 Mgr. Marie Haškovcová

Výzkum v oblasti, která se zabývá hledáním možností a přínosy zpřístupnění dat a metadat z webového archivu pro další vědecký výzkum, pokračuje v návaznosti na výsledky v předchozích letech. Na základě analýzy akvizičních metod webových archivů, vzniku metadat a jejich zpřístupnění z roku 2017 byla v následujícím roce vytvořena experimentální aplikace Grainery umožňující zpřístupnění doposud nedostupných technických a administrativních metadat – jejich generování, extrakci, evidenci a vizualizaci (viz <https://github.com/WebarchivCZ/grainery>, <https://github.com/WebarchivCZ/grainery/wiki>). Metadatová specifikace vychází ze širších specifikací mezinárodního konsorcia webových archivů IIPC. Uživatelům (mohou to být techničtí správci a kurátoři webových archivů, producenti webového obsahu i běžní uživatelé webových archivů – badatelé i široká veřejnost) umožňuje pracovat s obsahem archivu na základě analýz metadat, například o vzniku, původu nebo objemu archivních dat. Grainery se skládá ze dvou hlavních částí: extraktor metadat Extarc a prezentační vrstva (Grainery frontend). Komunikují společně přes NoSQL bázi (MongoDB) přes formát JSON, která je definována právě technickou metadatovou specifikací Grainery.

V návaznosti na vznik softwaru Grainery byla v roce 2019 zpracována metodika pro tvorbu, uložení a zpřístupnění technických a administrativních metadat z webového archivu. Metodika předkládá postup pro strukturu metadatového záznamu a popis metadat. Nastihuje teoretická východiska, popisuje granularitu záznamu a jednotlivá metadatová pole s hodnotami, kterých mohou nabývat, a také jejich možnou formou zápisu. Jejím účelem je popis technických a administrativních metadat, která se vztahují k jednotlivým sklízním včetně kontejnerového formátu WARC. Rozlišeny jsou tři specifikace metadat – první náleží k popisu sklízně, druhá ke kontejnerovému formátu a třetí k indexu. Metodika umožňuje lépe pracovat s metadaty z webových archivů, která tak mohou být zapojena do dalších výzkumů. V roce 2020 bude předložena k certifikaci do oponentního řízení (certifikovaná metodika NmetS).

Oblast 6. Archivace digitálních dat

Garant řešení: Mgr. Zuzana Kvašová / od 1. 10. 2019 Mgr. Natalie Ostráková

Výzkum v oblasti dlouhodobé archivace v uplynulém období navázal na výsledky předchozího roku. Pokračoval výzkum digitální archivace elektronických publikací a analýza standardu PREMIS. Byla provedena technická analýza relevantních formátů elektronických publikací, dále bylo provedeno zhodnocení rizik u vybraných formátů z hlediska dlouhodobé archivace a byly stanoveny některé významné vlastnosti elektronických publikací. Na vzorku dat dostupných v Národní knihovně byla otestována možnost validace a charakterizace formátů.

Výzkum v roce 2018 sledoval možné dopady vydání nové verze standardu PREMIS na standardizaci NDK. V roce 2019 analýza standardu PREMIS pokračovala a zabývala se konceptem významných vlastností, který se ve standardizaci NDK zatím nevyužívá, ale uvažuje se o něm. Bylo zjištěno, že některé zahraniční instituce s tímto konceptem, resp. s odpovídajícími metadatovými elementy aktivně pracují při správě obsahu. Součástí výsledné analýzy je i návrh konkrétních významných vlastností pro data NDK a návrh zápisu těchto vlastností do metadat pro standard NDK.

Výzkum se v roce 2019 věnoval také souborovým formátům, jež jsou jedním z hlavních témat oblasti digitální archivace (digital preservation). Zkoumal se způsob, proces posuzování vhodnosti formátů

pro účely dlouhodobé archivace. Výsledná analýza shrnuje poznatky z vybraných zahraničních institucí a navrhuje postup posuzování souborových formátů pro lokální správce digitálních repozitářů. Pro ODF je vzniklá analýza podkladem pro vytvoření interní metodiky pro posuzování formátů.

Oblast 7. Ochrana knihovních fondů

Garant řešení: Ing. Petra Vávrová, Ph.D.

V roce 2019 byly činnosti spojené s průzkumem fyzického stavu novodobých knihovních fondů, zejména s úpravami formulářů centrální báze v prostředí „CZBRD aplikace pro průzkum fondu“, zaměřeny na zakládání karet konzervátorských či restaurátorských zásahů k původnímu stavu formuláře každého exempláře, jednalo se především o karty „Odkyselování“. Prakticky byla ověřována funkčnost karet a odladěny byly nejasnosti a nepřesnosti formuláře a karty. Došlo rovněž k úpravě karty „Mechanické čištění“, a zavedení role uživatele „editor pH“. Tato role slouží především pro externí subjekty vstupující do databáze při zápisu hodnoty pH knižního bloku např. po hromadném odkyselení. V aplikaci tedy bylo editováno téměř 17 000 záznamů. Těmito kroky byla zdokonalována databáze a doplňován elektronický formulář o specifické karty zásahů a o průzkum fyzického stavu svazků novodobých knihovních fondů, což vyplynulo z praktického využívání databáze. Proběhlo několik workshopů, kde byli pracovníci ostatních knihoven a kulturních institucí v ČR seznámeni s fungováním databáze a prováděním průzkumu fyzického stavu fondů a kde byli proškoleni na práci s databází, aby mohli ve svých institucích realizovat průzkum. Pracovníci Odboru ochrany knihovních fondů (OOKF) zaškolili další nové pracovníky na průzkum fyzického stavu fondů v několika knihovnách, konzultovali uložení a manipulaci s knihovním fondem, např. knihovny v Olomouckém kraji či knihovny muzeí a galerií při Asociaci muzeí a galerií. Rovněž v roce 2019 byly prováděny specializované průzkumy historických knihovních fondů. Cílem je vytipovat knihy vhodné pro metodu hromadného odkyselení s ohledem na materiálové složení. Vytvářeny jsou různé statistiky. Průzkum fyzického stavu fondů rovněž slouží k vytipování nejvhodnějších exemplářů pro vybrané typy ošetření a záchranu.

Z nejkyselejších prozkoumaných knih bylo vybráno 8 650 knihovních jednotek (téměř 4 700 kg knih), které byly prioritně odeslány na odkyselení a záchranu do technologie Papersave Swiss® v německém Aschau. Tyto nejkyselejší knihy byly vybrány právě na základě průzkumu fyzického stavu fondů – jinak by došlo k nevratnému poškození a rozpadu papíru.

Technologie odkyselování knihovních fondů ve vakuové komoře byla v roce 2019 opět rozvíjena hledáním a syntézou dalších možných hydrogelů schopných řízeně přenést potřebné množství vody z vnějšího prostředí o vysoké relativní vlhkosti vzduchu do bloku knihy, aby se vytvořilo prostředí vhodné pro transport odkyselovacích sloučenin napříč blokem papíru.

Stanovování koncentrací plyných polutantů v depozitářích probíhalo po celý rok 2019 v Barokním knihovním sále Klementina a průběžně i v dalších depozitářích, kde jsou srovnávány výsledky a je prováděna korelace s měřením certifikovanou laboratoří. Byla sepsána „Zpráva o měření kvality ovzduší v depozitářích NK ČR“, která bude vydána v knihovnickém periodiku.

Programové projekty výzkumu a vývoje

V roce 2019 byly v oblasti účelového financování výzkumu řešeny pouze projekty programu MK ČR NAKI II:

Syntetické materiály v knihovních fondech

Hlavní řešitel: Ing. Petra Vávrová, Ph.D.

Období řešení projektu: 2018–2022

V roce 2019 pokračovala úspěšně a bezproblémově spolupráce řešitelských týmů NK ČR a VŠCHT Praha na projektu NAKI II s identifikačním číslem DG18P02OVV001 a s názvem *Syntetické materiály v knihovních fondech*.

Specializovaný průzkum rozsáhlých knihovních fondů zaměřený na syntetické materiály, především ty s nižší stabilitou a životností, poskytuje vhodnou platformu pro výzkum a ochranu knih s plastovými prvky, ochranu ostatních materiálů, knih i zaměstnanců. Průzkum využívá především nedestruktivní

metody identifikace jednotlivých druhů syntetických materiálů v knižní vazbě a procesů jejich degradace. Restaurování a konzervace syntetických materiálů se v poslední době stalo nosným tématem řady setkání odborné veřejnosti, která pořádá NK ČR spolu s MZK v Brně pod záštitou Pracovní skupiny „Plasty“ v rámci Komise konzervátorů-restaurátorů při Asociaci muzeí a galerií (KKR AMG).

Část výsledků letošní činnosti v projektu NAKI již byla prezentována na konferenci s mezinárodní účastí s názvem „Péče o moderní materiály v muzeích, galeriích, knihovnách a archivech 2019“ pořádané 6. září 2019 na VŠCHT v Praze, kde byl prezentován tento projekt NAKI a jeho cíle a dílčí výsledky. Kolegové z VŠCHT přednesli přednášku na téma „Pohled do historie výroby a zpracování polymerů v českých zemích“. A za NK ČR zaznělo několik přednášek na téma „Knižní vazby s deskami z nitrátu celulózy ve fondu NK ČR“ a „Péče o knižní vazby s PVC obálkou v NK ČR“. Tato konference se koná každý rok a sdružuje pracovníky muzeí, galerií, archivů a knihoven, kteří pečují o kulturní dědictví vyrobené z plastů. Akce se koná pod záštitou pracovní skupiny „Plasty“ při KKR AMG. Příspěvky z této konference budou publikovány v monografii, která vyjde v roce 2020.

Nedostatek ověřených metod konzervace a restaurování plastů ohrožuje fyzický stav a životnost knih v původní historické formě a jejich autenticitu. Výsledky vývoje a ověření metodik a pracovních postupů konzervace a restaurování syntetických materiálů budou využitelné nejen pro knihovní fondy, ale pro kulturní dědictví vyrobené z plastů obecně. Nízká stabilita některých plastů, uvolňování zdraví škodlivých a materiály ohrožujících látek představuje významné ohrožení dochování předmětů kulturní hodnoty pro budoucí generace. Metodika preventivní péče, ukládání, manipulace a zpřístupnění knihovních fondů obsahujících syntetické materiály nastaví podmínky ochranného režimu fondů, kde objekty nejsou monomateriálové a dochází k interakci přírodních materiálů se syntetickými. Zároveň umožní v omezené míře bezpečné zpřístupnění fondů veřejnosti. Cílem projektu je specializovaný průzkum rozsáhlých knihovních fondů zaměřený na syntetické materiály, především ty s nižší stabilitou a životností (nejčastěji zastoupené materiály jako PVC, nitrát či acetylát celulózy, polyuretany), výzkum a vývoj nedestruktivních a šetrných destruktivních metod diagnostiky, postupů hodnocení bezpečnosti, trvanlivosti a ekonomických aspektů aplikace moderních materiálů a technologií. Dále projekt směřuje k vývoji postupů restaurování a konzervace syntetických materiálů, výsledky vývoje a ověření metodik a pracovních postupů konzervace a restaurování syntetických materiálů budou využitelné nejen pro knihovní fondy, ale pro kulturní dědictví vyrobené z plastů obecně.

Těžisko řešení cílů projektu v roce 2019 spočívalo ve stárnutí vzorků plastů, testování jejich vlastností, analýzách materiálů po umělém stárnutí či konzervátorských zásazích (čištění, lepení). Kolegové z VŠCHT, Ústavu polymerů, provedli vybrané analýzy materiálů knihovních fondů. Dílčí výsledky zaměřené na termické vlastnosti stárnutého měkčeného polyvinylchloridu prezentovali kolegové z VŠCHT na mezinárodním semináři v Pardubicích.

RightLib – elektronické zpřístupnění chráněných publikací

Příjemce dotace: Knihovna AV ČR, v. v. i.

Hlavní řešitel: Ing. Martin Lhoták

Odpovědný řešitel na straně NK ČR: PhDr. Vít Richter

Období řešení projektu: 2018–2022

Hlavním cílem projektu je vytvoření prostředí pro zajištění přístupu k publikacím v digitální podobě, které jsou chráněny autorskými a nakladatelskými právy, prostřednictvím knihoven. V roce 2019 pokračovala první etapa řešení projektu, která bude trvat až do konce roku 2020. V průběhu uplynulého kalendářního roku bylo testováno a v NK ČR implementováno řešení pro zpřístupnění děl nedostupných na trhu. Paralelně s tím probíhal vývoj hlavní linie systému Kramerius, České digitální knihovny a mobilních klientů pro Android a iOS. Těžisko těchto vývojových prací bylo zaměřeno na sestavení souhrnu požadavků na nové mobilní verze pro Android a iOS a testování uživatelského rozhraní nového klienta digitální knihovny provozované v systému Kramerius s responzivním webdesignem. Dále byly realizované výzkumné práce spojené s přechodem na datové úložiště Akubra a úpravy administračního modulu, který bude mnohem lépe propojený k použitému jádru a nové verzi uživatelského klienta. Je vytvářeno nové administrátorské API, které sjednotí, optimalizuje a doplní stávající API.

Mimo tyto programovací vývojové práce byla oproti původním plánům s ročním předstihem zpracována první verze metodického dokumentu *Metodika pro zajištění bezpečného přístupu „na místě samém“*. Tento výstup přímo navázal na vývojové programátorské aktivity uskutečněné v roce 2018. Ucelená

metodika popisuje cílové skupině zapojených knihoven nejen právní a faktickou rovinu zpřístupnění děl nedostupných na trhu, ale zároveň shrnuje i základní postupy implementace technologické části realizace včetně základního popisu zobrazení prostřednictvím terminálů a vazeb mezi Seznamem děl nedostupných na trhu a digitální knihovnou Kramerius.

Cíle projektu naplánované na rok 2019 byly beze zbytku splněny a vzhledem k přípravě první verze metodiky pro zajištění bezpečného přístupu „na místě samém“ plánované až na rok 2020 i částečně překročeny. Projekt RightLib – elektronické zpřístupnění chráněných publikací je tak řešen v plném souladu se všemi předpoklady úspěšné realizace.

Virtuální rekonstrukce rozptýlených provenienčně bohemikálních knižních celků v tuzemských i zahraničních knihovnách

Příjemce dotace: Národní muzeum

Hlavní řešitel: PhDr. Richard Šípek, Ph.D.

Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Mgr. Tomáš Foltýn

Období řešení projektu: 2018–2022

Konsorciální projekt Národního muzea, NPÚ a NK ČR navazuje na předchozí zkušenosti jednotlivých řešitelů s výzkumem problematiky knižních proveniencí. Cílem projektu je virtuální rekonstrukce rozptýlených provenienčně bohemikálních celků v tuzemských a zahraničních knihovnách a další aktivity spojené s popularizací naší knižní kultury.

V roce 2019 pokračovala realizace projektu v souladu se všemi definovanými cíli. Odborná pracoviště NK ČR se věnovala historickému výzkumu pohybu knižních celků ve 30.–50. letech 20. století, zejména pak problematice klášterních knihoven a tzv. Akce „K“. Pro zpřesnění detailů v této výzkumné otázce a k zajištění obrazového materiálu k virtuální výstavě, jež je plánovaná na duben 2020, došlo k prohloubení výzkumu ve fondu Státního úřadu pro věci církevní (Národní archiv), Historického fondu (Archiv bezpečnostních složek) i nejnovějších dokumentů k otázce restitucí v Archivu Národní knihovny (ANK). V otázce komparace pohybu knižních fondů v celoevropském významu, zejména ve vztahu k událostem 2. světové války, probíhal nadále výzkum ve stěžejním fondu Hlavního říšského bezpečnostního úřadu – Reichssicherheitshauptamt (R58, Bundesarchiv Berlin). Přípravovaná virtuální výstava bude rozčleněna do čtyř oddílů, zaměřených nejen na historii ve 20. století (komunistická éra a Akce „K“), ale i na širší sociálně-kulturní kontext. S ohledem na neznalost této problematiky byl vytyčen širší okruh otázek (vývoj knihoven, fenomén klášterní knihovny, postup komunistické moci proti církvi po roce 1948, zajištění knihoven, restituce po roce 1990), kterým se virtuální výstava bude aktivně věnovat.

V rámci mapování a zpracování historických fondů pokračoval i v roce 2019 průzkum fondu *Bibliotheca nationalis*. V roce 2019 byl zřízen interní sdílený prostor pro shromažďování a třídění fotografické dokumentace. Fotografie jsou následně implementovány do bibliografických záznamů. Bylo zpracováno přibližně 2 000 svazků ze signatury 46 (*Theologia nationalis*). Závěry z dosavadního průzkumu byly publikovány ve sborníku z konference *Bibliotheca Antiqua 2019* v článku *Bibliotheca Nationalis v Národní knihovně ČR*. Zároveň běží i všechny standardní činnosti provázané na rozšiřování a zkvalitňování báze Národní autority. V roce 2019 byla doplněna metodika tvorby těchto autoritních záznamů.

Vývoj centralizovaného rozhraní pro vytěžování velkých dat z webových archivů

Příjemce dotace: Národní knihovna ČR

Hlavní řešitel: Mgr. Tomáš Foltýn

Období řešení projektu: 2018–2022

V roce 2019 byla zahájena druhá etapa realizace projektu, jenž se zabývá analytickým zpracováním dat webového archivu a jejich automatizovanou excerpcí. Tato etapa je dvouletá a její ukončení je naplánováno na konec roku 2020. V rámci realizace jednotlivých prací se rozběhlo spuštění vnitřní extrakce a následného analytického zpracování obsahu webového archivu na konkrétních datech. Tento proces cílí na vytvoření pomocné datové a metadatové struktury v podobě indexu. Na základě realizačních plánů projektu byly v roce 2019 také zahájeny práce spojené s vývojem konkrétních softwarových nástrojů, které budou finalizovány a důkladně otestovány v roce následujícím. Během celého roku probíhaly také práce na tvorbě tzv. intermediary formátu, tj. formátu pro data, který má sloužit jako mezikrok po přímé extrakci dat a metadat z archivní balíčky a krokem vytvořením záznamu v databázi. Dále byl připraven

koncept přepisu potřebných informací z JSON schématu do schématu SOLR, který je důležitý pro navazující výzkumné aktivity projektu, zejména pro transformaci databázové vrstvy nad technologií HBASE. Tato databáze bude fungovat jako samostatná komponenta systému a ukládat mimo jiné i základní informace o sklizních, datech a výsledcích uživatelských dotazů.

V říjnu 2019 zároveň proběhl první projektový workshop věnovaný širší problematice využití dat webových archivů, který byl zorganizován prostřednictvím odborného pracoviště Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. V rámci workshopu vystoupila i Mgr. et Bc. Lucie Straková, která se v rámci projektu kontinuálně věnuje sledování aktuálního stavu právních norem spojených s oblastí data miningu a dalších návazných oblastí. Pro realizaci projektu byla na počátku roku také doplněna její vstupní právní analýza, jejímž základním cílem je průběžně mapovat aktuální legislativní možnosti pro web harvesting, zejména pro vědecké využití. Nejdůležitějšími aspekty tohoto využití jsou možnosti spojené s oblastí tzv. text a data miningu archivních dat a dalšího sdílení dat a metadat pro badatelskou komunitu.

Využití zobrazovacích metod pro studium skrytých informací v knihách

Příjemce dotace: Národní knihovna ČR

Hlavní řešitel: Ing. Petra Vávrová, Ph.D.

Období řešení projektu: 2018–2022

V roce 2019 pokračovaly činnosti řešitelského týmu NK ČR v projektu NAKI II s identifikačním číslem DG18P02OVV024 s názvem *Využití zobrazovacích metod pro studium skrytých informací v knihách*. Cílem projektu je specializovaný průzkum rozsáhlých knihovních fondů zaměřený na skryté informace v knihách, v knižní vazbě, přečtení nečitelných textů, zviditelnění běžně neviditelných detailů apod.

Knihy představují bohatý zdroj nejen textových informací, které nejsou vždy vnějším pozorováním zjistitelné a zaznamenatelné. Technologie výroby a typologie vazební struktury knihy je důležitá nejen z pohledu historických věd a restaurátorských průzkumů. S tím souvisí potřeba ověření a zmapování možností a bezpečnosti vybraných neinvazivních zobrazovacích technologií k získání informací z nečitelných textů, informací skrytých v knižní vazbě nebo v použitém materiálu. Obtížné je například zjistit vnitřní poruchy materiálu či knižní vazby. Některé znaky používání, znečištění nebo poškození je obtížné při vizuální kontrole bez vhodného vybavení nalézt.

Samotná technologie vazby je často skrytá pod vrstvami materiálů knižní vazby a bez invazivního zásahu ji není možné zjistit a popsat. Dalším skrytým prvkem jsou nečitelné texty z chemicko-fyzikálních příčin nebo cíleně odstraněné působením uživatele knihy. Pro průzkum uceleného knihovního fondu byla vybrána SK patřící mezi největší a nejvýznamnější slavistické knihovny v Evropě. Od svého vzniku v roce 1924 systematicky doplňuje, zpracovává, trvale uchovává a zpřístupňuje fond světové slavistické literatury, zejména historické, filologické a politologické a vybranou původní tvorbu slovanských národů. Specializovaný průzkum bude zaměřený především na výrobní značky jako vodoznaky, vlisy a další skryté, vybledlé či jinak nečitelné informace.

Těžiště řešení cílů projektu v roce 2019 spočívalo v zajišťování dostatečně pestré škály vzorků knih a knižní vazby. Byly vyhledávány knihovní jednotky, u kterých je předpokládán výskyt sekundárně použitých materiálů, fragmentů zmizelých nebo odstraněných textů nejen ve fondu SK, ale i dalších studijních exemplářů. Průzkum je zaměřen na nejstarší exempláře ve fondu NK ČR a dokumenty, kde je zvýšená potřeba dohledat provenienční znaky, informace o majitelích nebo uživatelích exempláře.

Na vzorcích knižní vazby i reálných knihách probíhalo testování efektivit jednotlivých zobrazovacích technologií, především spektrální videokomparátor a radiografie. Vybrané metody byly testovány za účelem ověření jejich bezpečnosti pro materiály knihovních fondů a jejich případného poškození. Byly provedeny testy na zobrazení filigránů. Konkrétní výsledky získané využitím zobrazovacích metod, konkrétně radiografie pro zobrazení skrytých informací v knižní vazbě byly prezentovány ve formě posteru na konferenci konzervátorů-restaurátorů s názvem „Nedestruktivní průzkum vnitřní struktury knižní vazby pomocí rentgenového záření – představení projektu“.

V průběhu roku 2019 rovněž probíhalo vyhodnocování obrazových výstupů zobrazovacích metod jako jeden ze zásadních cílů projektu, směřujícího k výsledku projektu *Ekrit* – uspořádání výstavy s kritickým katalogem. Pro možnost detailnějšího průzkumu snímků získaných z přístrojů určených pro průzkum a testování materiálů knihovních fondů NK ČR, které jsou důležité z hlediska vědeckého výzkumu, materiálových analýz a restaurátorského či konzervátorského průzkumu, je využíváno grafických úprav.

Ty byly v roce 2019 prováděny pomocí programu Adobe Photoshop, grafického softwaru určeného k úpravě bitmapových souborů. K prezentaci a závěrečné úpravě výstupů z projektu jsou využívány i další softwary společnosti Adobe Systems.

Nový fonograf: naslouchejme zvuku historie. Vytvoření postupů a nástrojů pro evidenci, digitalizaci, zpřístupnění a dlouhodobou ochranu zvukových záznamů na historických nosičích v paměťových institucích

Příjemce dotace: Národní muzeum

Hlavní řešitel: Filip Šír, DiS, Národní muzeum

Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Mgr. Zuzana Petrášková

Období řešení projektu: 2018–2022 (pro NK ČR 2018–2020)

Projektu se účastní čtyři instituce: Národní muzeum, NK ČR, KNAV a Filozofická fakulta Masarykovy univerzity (FF MU). V roce 2019 v NK ČR pokračovalo hodnocení obsahu historických nahrávek a byl prováděn výběr pro následnou digitalizaci těchto památek. Byly zfotoграфovány etikety všech v NK ČR uložených nahrávek a dle nich se započalo s podklady pro katalogizaci těchto dokumentů, zjišťovány duplikátní nahrávky. Byly vytvořeny podklady pro jmenné autority a zahájena práce na seznamu interpretů, dirigentů, skladatelů s přesně vymezeným kritériem výběru (bohemika, světová produkce, tzv. vážná, populární a jazzová hudba, folklór a mluvené slovo). V oblasti standardizace pro digitalizaci a digitální archivaci byl v roce 2019 vytvořen standard pro popis fonografických válečků ve verzi 0.1 a byl otestován při tvorbě vzorových dat. Byla provedena také úprava standardu pro gramofonové desky; upravený standard vyjde v roce 2020.

Výzkum a vývoj pokročilých technik čištění knih a rukopisů

Příjemce dotace: Ústav chemických procesů AV ČR, v. v. i.

Hlavní řešitel: Ing. Jiří Smolík, CSc.

Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Ing. Petra Vávrová, Ph.D.

Období řešení projektu: 2018–2022

Projekt NAKI II s identifikačním číslem DG18P02OVV048 s názvem *Výzkum a vývoj pokročilých technik čištění knih a rukopisů* je řešen v rámci smlouvy o spolupráci mezi Laboratoří chemie a fyziky aerosolů a Skupinou laserové chemie v Ústavu chemických procesů (ÚCHP) AV ČR a OOKF NK ČR.

Cílem projektu je vytvořit nové postupy, využitelné pro restaurování knihovních a archivních fondů, a to laserovým čištěním a pneumatickým čištěním povrchů dokumentů. Záměrem navrhovaného projektu je výzkum a vývoj nových metod čištění povrchů archivních předmětů znečištěných jemnými částicemi a nanočásticemi, i dalšími typy znečištění. To je důležité zejména proto, že jemné prachové částice a nanočástice přítomné v depozitářích přispívají nejvíce k degradaci knihovních a archivních fondů. Vývoj metodiky čištění oběma postupy bude prováděn s různými typy knihovních a archivních materiálů, které byly již použity v předchozích studiích. Jde o materiály na bázi celulózy (filtrační papír Whatman 1, ručně čerpaný papír z Velkých Losin a průmyslově vyrobený dřevitý papír z roku 1960) a kolagenní materiály (vazební pergamen a tříslučiněná vazební useň), které budou znečištěny reálným prachem dlouhodobou expozicí ve vybraných archivech nebo mechanicky. Obě techniky budou dále použity i pro čištění knihovních materiálů znečištěných nárůstem mikroorganismů a zasažených živelními pohromami (povodně, požáry), kdy na povrchu materiálů zůstávají velmi špatně odstranitelné stopy, jako jsou vlákna plísní nebo barevné skvrny.

V první oblasti řešení na téma „Laserové čištění povrchu historických dokumentů“ je výzkum zaměřen na odstranění povrchového znečištění laserovým zářením za podmínek, za kterých nedochází k poškození materiálu dokumentu. V roce 2019 bylo dokončeno sledování vlivu infračerveného (IČ) (TEA CO₂ laser) záření na typické materiály knihovních fondů (celulóza, kolagenní materiály a textilní materiály) s cílem najít prahovou hustotu záření, při které začíná pozorovatelná degradace. K charakterizaci výsledků čištění (stupeň vyčištění, stupeň degradace) byly použity metody jako SEM/EDX, FTIR, Ramanova spektroskopie, XPS, optická 3D mikroskopie a optická spektroskopie – měření barevnosti pomocí CIELab systému barev. Jako nejvhodnější metody pro studium efektu laserového čištění na povrch historických dokumentů se ukázaly SEM, optická mikroskopie a změna barevnosti. V další fázi projektu bude vyvinutá metoda použita k čištění těchto materiálů pomocí ultrafialového (UV) záření (ArF excimer laser).

Druhá oblast s názvem „Pneumatické čištění povrchu historických dokumentů dvoufázovým sprejem“ pokračovala v roce 2019 testováním účinků pneumatického čištění přístrojem SnoPen na dokumenty.

Přístroj lze použít k čištění proudem N₂ a čištění pomocí dvoufázového spreje N₂-CO₂. V testech byly použity stejné materiály a metody hodnocení jako v první etapě. Výsledky prokázaly vyšší účinnost dvoufázového spreje než proudu N₂.

V rámci činnosti ve třetí oblasti s názvem „Použití nových metod čištění v restaurátorské praxi“ byla v roce 2019 připravena řada vzorků materiálů, znečištěných třemi druhy prachu. Vzorky byly čištěny IČ laserem, dvoufázovým sprejem a klasickými mechanickými technikami čištění. K vyhodnocování účinnosti metod čištění jsou opět používány SEM, optická mikroskopie a měření barevné změny v prostoru CIELab. To umožní porovnat jednotlivé techniky z pohledu vhodnosti (účinnost čištění, vliv na stav vzorku před a po čištění).

IN-PROVE: budování INtegrovaného prostředí pro PRůzkum, Ochranu, Výzkum a Evidenci novodobých knihovních fondů

Příjemce dotace: Národní knihovna ČR

Hlavní řešitel: Mgr. Tomáš Foltýn

Období řešení projektu: 2018–2022

Rok 2019 je předposledním rokem realizace projektu, ve kterém se v rámci hodnocení výzkumu a vývoje předkládají první hlavní výstupy projektu – tři softwarové nástroje a dále pak i studie směřující k budování metodického centra ochrany a konzervace novodobých knihovních dokumentů. V průběhu roku tak došlo k ukončení finálních fází vývoje nástroje pro evidenci periodik pracovně nazvaného PERmonik, pracovní databáze provenienčních znaků umožňujících evidenci konkrétní grafické podoby vlastnických znaků a tzv. virtuálního antikvariátu umožňujícího další využití publikací vyřazených z fondů knihoven, o něž nemají další knihovny zájem. Všechny vývojové práce na programování jednotlivých systémů začleněných do projektu IN-PROVE jsou vedeny na portále Github, přičemž vývoj je veden v maximální možné míře jako open-source, a bude tak všem potenciálním zájemcům volně dostupný. Důležitou činností realizovanou v roce 2019 byly i výzkumné práce spojené s mapováním regionálních mutací periodik, kdy došlo k výraznému posunu nejen v oblasti spojené s testováním výše uvedeného evidenčního nástroje PERmonik, ale dále i novým zkušenostem nabytým díky důkladnému porovnávání konkrétních svazků například Rudého práva. Tyto praktické činnosti ukázaly, že přístup minulých generací vydavatelů k tisku regionálních mutací nebyl vždy jednoznačný, mnohé znaky definující určitou mutaci (černé tečky, hvězdičky atd.) byly mnohdy používány nestandardně, což do budoucna znamená velmi složitou práci s vyhledáváním konkrétních řad periodik jednoznačně spadajících do určitého regionu.

V rámci dalších činností projektu (průzkum fondů, tvorba jednotek, zpracování proveniencí) byly realizovány jednotlivé pracovní činnosti v objemu dle plánů navržených v úvodní fázi realizace tohoto projektu. Pokračovaly i práce spojené s mapováním původních vlastníků knižních celků, resp. obsahu jejich knihoven. Pro tyto účely je důležité pokračovat v plošném archivním průzkumu, který se v roce 2019 zaměřil zejména na dokumenty z fondů Národního archivu, ANK, Ústavu dějin umění AV ČR, MZK a Zemského archivu v Opavě. Tyto nové poznatky jsou součástí připravované studie Mgr. Marcely Strouhalové *Hledání provenience movitých památek vyvlastněných v roce 1945*, jež bude zahrnuta do kolektivní monografie *Konfiskované osudy – hledání provenience movitých památek vyvlastněných v roce 1945*. Na konci roku 2019 byla dokončena první verze analytické studie směřující k vytvoření mezioborového centra konzervace a restaurování novodobých knihovních fondů, jež se snaží najít řešení dlouhodobého nesystémového přístupu k ochraně novodobých knihovních fondů spojeného s roztržitostí, nekompletností a personální poddimenzovaností pracovišť provádějících jednotlivé restaurátorské a konzervátorské zákroky a poskytujících potřebnou metodickou pomoc a konzultace.

INDIHU – vývoj nástrojů a infrastruktury pro digital humanities

Příjemce dotace: Knihovna AV ČR, v. v. i.

Hlavní řešitel: Ing. Martin Lhoták

Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Mgr. Tomáš Foltýn

Období řešení projektu: 2018–2022

Na počátku roku 2019 byla zahájena závěrečná etapa řešení projektu. Její součástí je zejména vytvoření softwarového řešení pro virtuální znalostní bázi nazvaného INDIHU Mind a zprovoznění zastřešující platformy INDIHU. Průběžně probíhalo testování a optimalizace nástrojů vyvinutých během druhé etapy projektu nazvaných INDIHU Exhibition a INDIHU OCR. Nástroj INDIHU Exhibition byl průběžně doplňován

zejména po stránce ovladatelnosti s tím spojeného administrátorského rozhraní. Zároveň začal být jednotlivými pracovišti intenzivně využíván pro tvorbu virtuálních výstav, k čemuž jednoznačně přispěla aktualizovaná podoba uživatelského manuálu. V rámci vývoje nástroje INDIHU Mind byly aktualizovány požadavky na funkční vlastnosti nástroje. Aktualizace se týkala zejména role atributů, kategorií, štítků a dalších prvků virtuálních excerpních karet. Na základě těchto věcných požadavků byla přidána funkcionalita pro mazání nepotřebných záznamů, historie verzí, správa uživatelů, naposledy otevřené karty, dlaždicové zobrazení a došlo i k dílčímu zlepšení zobrazení pro mobilní zařízení. Zároveň bylo v rámci INDIHU Mind připraveno rozhraní k napojení v projektu vyvinutého OCR řešení, které však může stát i samostatně. Řešitelský tým také zpracoval podrobnou analýzu problematiky nestandardních citací, která slouží pro vytvoření nástroje/šablony pro jejich tvorbu. Standardní citace nyní odpovídají ČSN/ISO 690:2011 a standardním citačním stylům. Členové řešitelského týmu představili jednotlivé nástroje vyvíjené v rámci projektu na mezinárodních konferencích – na ILIDE (Innovation Library in Digital Era) 2019 a významné americké konferenci Digital Library Federation Forum 2019, přičemž na obou akcích měly příspěvky o projektu INDIHU velký ohlas.

Knihověda.cz: Portál k dějinám české knižní kultury do roku 1800

Příjemce dotace: Knihovna AV ČR, v. v. i.

Hlavní řešitel: PhDr. Lenka Veselá, Ph.D., Knihovna AV ČR, v. v. i.

Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Mgr. Jindřich Marek, Ph.D.

Období řešení: 2016–2020

Rok 2019 byl čtvrtým rokem řešení tohoto pětiletého projektu, jehož hlavním cílem je vytvoření virtuálního prostředí pro výzkum kulturního dědictví, konkrétně dějin české knižní kultury do roku 1800. Výsledný webový portál bude integrovat relevantní elektronické informační zdroje vytvářené v paměťových a výzkumných institucích, které dosud nebyly provázány (jedná se o dvě větve národní retrospektivní bibliografie, a to jak jazykově českých knih, tak cizojazyčných bohemik, dále zdroje k bohemikálním rukopisům). Do portálu bude zapojen také nový edukativní a výzkumný nástroj – *Mapa tiskařské produkce Čech a Moravy do roku 1800 a Encyklopedie knihy v českém středověku a raném novověku*. Součástí projektu je také realizace výstavy iluminovaných modlitebních knih z pozdního středověku a vydání několika monografií a odborných studií.

Dílí části projektu byly podobně jako v minulém roce řešeny paralelně. V rámci druhé etapy projektu plánované od 1. 1. 2019 do 31. 12. 2020 je projekt průběžně řešen v následujících částech:

1. Elektronická *Encyklopedie knihy v českém středověku a raném novověku* (dostupná z: <http://www.encyklopedieknihy.cz>) byla jako výsledek uplatněna v roce 2018. Kromě toho, že je dostupná jako samostatný elektronický zdroj ke knižní kultuře, byla v roce 2019 integrována do pracovní verze portálu *Knihověda.cz*: odkaz na encyklopedii se nachází na hlavní stránce portálu a navíc v záznamech vyhledaných v bibliografiích se zobrazí odkazy na hesla jednotlivých tiskařů a podobně po kliknutí na název tiskařské lokality v *Mapě tiskařské produkce* se zobrazí heslo k ní v encyklopedii. V aktuálním roce řešení probíhaly především úpravy a doplňování hesel, a to i na základě zpětné vazby od uživatelské komunity. Důraz byl kladen na vizuální sjednocení hesel připravených různými autory a na zlepšení funkčnosti vyhledávání. Výsledek byl také popularizován prostřednictvím rozhovoru v médiích a přednášek pro odbornou veřejnost.

2. Bibliografické databáze – *Databáze cizojazyčných bohemikálních tisků 1501–1800 (BCBT) a Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce 18. století (KPS)* – byly doplněny o další část tiskařské produkce, chronologicky navazující na již dokončenou tiskařskou produkci 15.–17. století. V roce 2019 bylo v souladu s navrženým harmonogramem prací zahájeno zpracování (tj. vkládání a kompletace záznamů) tiskařské produkce 18. století. V rámci KPS byly upravovány především záznamy k tiskům vydaným v letech 1700–1740, celkem přes 2 000 položek. V záznamech byl zkontrolován zápis údajů z tzv. Číselných dodatků ke Knihopisu, a provedeny další zásahy (např. připojení jmenných autoritních hesel a doplnění vybraných věcných předmětových a žánrových hesel), aby bylo dosaženo celkového zpřehlednění a zkvalitnění bibliografických popisů. V databázi BCBT bylo zkompletováno celkem 6 000 záznamů z 18. století. K jednotlivým záznamům byly připojovány zejména národní autority a odkazy na dostupné digitální kopie. Další společné selekční termíny (předmětová a žánrová hesla) byla doplněna do více než 1 400 záznamů. Do databáze BCBT bylo nově popsáno také

několik desítek unikátně dochovaných bohemik z českých a zahraničních knihoven. V obou databázích se v současné době nachází celkem cca 22 000 záznamů cizojazyčných a jazykově českých tiskařských bohemik z 15.–18. století, které byly již ověřeny, sjednoceny a doplněny o nové selekční údaje. V databázi rukopisů byly aktualizovány a opatřeny selekčními hesly popisy rukopisů ze Sbírký rukopisů Třeboň, uložené v SOA v Třeboni. Pro databázi institucí, která je součástí výše zmíněné databáze, byla aktualizována a upravována data k centrálním knihovnám a jejich rukopisným sbírkám. Pro databázi kodikologické literatury pokračovala exercepce současné kodikologické literatury, která je průběžně zapisována do databáze (250 nových záznamů). Zároveň byla do databáze vkládána literatura vztahující se k institucím spravujícím rukopisy (400 nových záznamů). U již existujících bibliografických záznamů byly odstraňovány případné duplicitní záznamy a doplňovány selekční údaje. Databáze knihovědné literatury byla doplněna z primárních zdrojů o celkem 254 nových záznamů (především nejnovější studie z let 2018–2019); databáze obsahuje celkem 4 800 záznamů.

3. Integrované vyhledávání v portálu: Ve společném vyhledávacím rozhraní (<https://knihoveda.lib.cas.cz>) byla v roce 2019 řešena otázka prohledávání v autoritních údajích. Bylo také dokončeno provázání jmen tiskařů a lokalit s hesly v *Encyklopedii knihy* a bylo vyřešeno i zobrazení odkazů na encyklopedii v jednotlivých záznamech. Došlo také k úpravě grafického rozlišení jednotlivých databází ve výsledcích vyhledávání.

4. Webový portál Knihověda.cz: V roce 2019 byla dokončena pracovní verze webového portálu *Knihověda.cz* (<https://www.knihoveda.cz>), ve kterém jsou integrovány již všechny plánované a připravené části (*Bibliografické databáze bohemikálních tisků a rukopisů*, *Encyklopedie knihy* a *Mapa tiskařské produkce*). Pracovní verze portálu byla představena vybranému okruhu budoucích uživatelů z prostředí knihoven a pamětových institucí na workshopu, který se konal 22. 11. 2019 v Masarykově ústavu a archivu AV ČR. Návrhy na změny či vylepšení funkce portálu i jeho dílčích částí vzešlé z jednání budou zohledněny při tvorbě jeho finální verze v roce 2020.

5. *Mapa tiskařské produkce Čech a Moravy do roku 1800*: V roce 2019 byla dokončena mapová aplikace, která vychází z aktuálních dat integrovaných databází k tiskařské produkci Čech a Moravy. Mapa byla navržena tak, aby splňovala jak funkci popularizační, tedy seznamovala širší veřejnost s vývojem českého knihtisku přitažlivou formou, tak i funkci vědecko-výzkumnou, což se ve srovnání s podobnými projekty v evropském prostoru jeví jako ojedinělé řešení. Mapová aplikace se skládá ze tří modulárních částí: vlastní mapy, časové osy a rešeršního panelu, které jsou vzájemně interaktivní. Mapa tak umožňuje získat přehled o tiskařské produkci v jednotlivých lokalitách (včetně představení produkce jednotlivých tiskařů), ale umožňuje i kombinované dotazy v několika rešeršních sadách. Ty jsou určeny pro srovnávání dalších vybraných parametrů (například zastoupení jednotlivých jazyků nebo tematické skladby tiskařské produkce). Výsledky rešerší v podobě počtu relevantních děl je možné si zobrazit i jako konkrétní záznamy v bibliografické databázi a také se zobrazí v mapě a v časové ose, která je plně interaktivní. Z mapy je také možné vstoupit do hesel o dějinách knihtisku v jednotlivých lokalitách v elektronické *Encyklopedii knihy*. Mapa je dostupná na adrese <https://mapa.knihoveda.cz>, kde se nachází také relevantní dokumentace v podobě popisu výsledků a metody a průvodní zprávy k mapě. Výstup byl odevzdán ke schválení na MK ČR a bude uplatněn jako výsledek za rok 2019.

6. Výstava *Nebeský žebřík: Pozdně středověké modlitební knihy ze sbírek Národní knihovny ČR* se konala v Klementinu ve dnech 23. 10. 2019 až 7. 1. 2020, originály rukopisů byly vystaveny 22. a 23. 11. 2019 v Zrcadlové kapli Klementina. Expozice na vizuálně atraktivním segmentu bohatě iluminovaných modlitebních knih pozdního středověku ukázala proces jejich vzniku a představila přechod k tištěné knize jako novému médiu. Výstavě dala název rukopisná modlitební kniha nazývaná *Scala coeli*, doslova Nebeský žebřík (NK ČR, sign. XIII E 3). Tento rukopis je zajímavý tím, že obsahuje jedinečně dochovanou devoční malbu na kůži, která byla nalepena na zadní předešlý rukopisu. Výstava a doprovodná publikace se snaží oživit zájem o modlitební knihy, které dosud nebyly v českém bádání příliš reflektovány, ačkoliv jsou ve fondech historických knihoven početně zastoupeny. Výstava bude uplatněna jako výsledek za rok 2019.

7. Knižní výstupy: V roce 2019 byl publikován výstavní katalog *Nebeský žebřík: Pozdně středověké modlitební knihy ze sbírek Národní knihovny ČR*, který vydalo nakladatelství Scriptorium. Katalog obsahuje dva eseje, které uvádějí do problematiky pozdně středověké zbožnosti a seznamují s typy privátních modlitebních knih duchovních a laiků a systémy jejich výzdoby, objasňují funkce obrazů, podávají přehled nejvýznamnějších bohemikálních rukopisů a zabývají se přechodem od rukopisných k tištěným modlitebním knihám na konci 15. století. Za esejemi následují podrobná katalogová hesla k osmi

rukopisům a tiskům z období od druhého desetiletí 15. století do raného 16. století, jež byly v originálu prezentovány na výstavě v Klementinu. Katalog bude uplatněn jako výsledek za rok 2019.

Projekt byl v roce 2019 řešen v souladu s podaným návrhem a smlouvou (včetně dodatků) a probíhal podle naplánovaného harmonogramu. Vedle vedlejších výstupů (workshopu a odborné studie) byly v tomto roce realizovány dva hlavní výsledky. Prvním z nich je webová aplikace *Mapa tiskařské produkce Čech a Moravy do roku 1800*. Jedná se o unikátně vyvinutý nástroj, který vizualizuje geografické rozložení tiskařských center od zavedení knihtisku v českých zemích až do roku 1800, tradičně považovaného za kulturní a technologický mezník v dějinách typografie. Druhým výsledkem byla výstava, která na vizuálně atraktivním segmentu bohatě iluminovaných modlitebních knih pozdního středověku ukázala proces jejich vzniku a představila přechod k tištěné knize jako novému médiu. Katalog k výstavě kromě hesel k exponátům nabízí eseje o iluminátorských dílnách, objednavatelích modlitebních knih a přechodu od rukopisu k tištěné knize.

Rok 2019 byl prvním rokem druhé etapy řešení projektu, jehož cílem byla příprava a kompletace dat mapující produkci českých a moravských tiskáren pro léta 1700–1750 a realizace několika hlavních a vedlejších výstupů: mapové aplikace, uspořádání výstavy a vydání kritického katalogu, publikování jedné odborné studie a uspořádání workshopu. Všechny výsledky plánované pro první část druhé etapy byly úspěšně splněny.

ARCLib – komplexní řešení pro dlouhodobou archivaci digitálních (knihovných) sbírek

Příjemce dotace: Knihovna AV ČR, v. v. i.

Hlavní řešitel: Ing. Martin Lhoták, KNAV

Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Bc. Václav Jiroušek

Období řešení: 2016–2020

V roce 2019 pokračovaly práce realizované v rámci projektu ARCLib – vývoj řešení pro archivaci digitálních fondů v knihovnách. NK ČR se na projektu podílí jako spoluřešitel společně s KNAV, MZK a Masarykovou univerzitou. Cílem projektu je vyvinout volně dostupný (opensource) systém pro dlouhodobou ochranu digitálních dat (LTP), splňující potřeby paměťových institucí, zejména knihoven.

V roce 2019 byla zahájena druhá etapa projektu, spočívající již zejména ve vývoji, testování, produkční implementaci a nasazení archivačního řešení ARCLib. Pracovníci NK ČR se v rámci projektu v tomto roce věnovali především testování prvních verzí dodaného softwarového řešení a pokračovali rovněž v dohledu nad metadatovou stránkou projektu. V souvislosti s potřebným rozvojem standardizace metadat u digitálních dat vytvářených knihovnami (tzv. standardizace NDK, vzniklá původně pro projekt NDK) došlo k aktualizaci definice metadatových formátů pro digitalizaci periodik a definice metadatových formátů monografií. V rámci vývoje softwarového řešení ARCLib poskytovali pracovníci NK ČR konzultace k funkčnímu celku „Plánování uchovávání“ a zodpovídali za testování funkčních celků „Příjem“ a „Správa dat“.

Zapojení do velkých vědeckých infrastruktur

LINDAT/CLARIAH-CZ

Příjemce dotace: Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy

Hlavní řešitel: prof. RNDr. Jan Hajič, Dr.

Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Mgr. Tomáš Foltýn

Období řešení projektu: 2019–2022

V květnu 2019 byla podepsána smlouva o zapojení NK ČR mezi partnerské instituce velké vědecké infrastruktury LINDAT/CLARIAH-cz. Tato infrastruktura vznikla sloučením výzkumných infrastruktur LINDAT/CLARIN a DARIAH-CZ. Zabývá se zejména jazykovými, ale i dalšími digitálními zdroji a nástroji na jejich zpracování, vyvíjí je a poskytuje v relevantních oborech vědecké komunitě. Cílem LINDAT/CLARIAH-CZ je otevřeným způsobem zpřístupnit digitalizované datové zdroje v uvedených oblastech široké vědecké komunitě i studentům v ČR i Evropě a zároveň získat přístup k obdobným zdrojům dostupným v evropských sítích CLARIN a DARIAH. LINDAT/CLARIAH-CZ tvoří 11 výzkumných organizací aktivních v humanitních a uměleckých oborech v ČR, například Národní filmový archiv, Univerzita Karlova, jednotlivé ústavy AV ČR, Masarykova univerzita a další instituce. Důležitými členy realizačního týmu projektu jsou i další dvě významné knihovny – KNAV a MZK.

V prvním roce řešení projektu se NK ČR spolu s dalšími zastoupenými knihovnami věnovala problematice metadat. Zde došlo zejména k vytvoření dotazníkové akce zaměřené na sběr metadatových formátů jednotlivých institucí, a také k internímu jednání o zvolení nejvhodnějšího metadatového schématu pro potřeby LINDAT/CLARIAH.cz. V roce 2019 proběhla první fáze zlepšení interního produkčního prostředí digitální knihovny Kramerius s cílem zefektivnit dostupnost dat pro vědecké a výzkumné účely včetně zajištění podpory automatického vytěžování volně dostupných dat. Tato fáze byla spojena zejména s přípravou migrace stávající datové struktury na nové řešení Akubra umožňující lepší propojení na virtuální služby a rychlejší přijímání nových, badatelsky přívětivějších, verzí systému. Pracovníci NK ČR se také aktivně podíleli na odborném vedení projektu, účastnili se organizovaných tutoriálů a věnovali se dílčím propagačním aktivitám projektu spojeným zejména s představením této výzkumné infrastruktury na významných mezinárodních akcích, jakými byly například kolokvium knihovnických a informačních expertů v Bratislavě, konference Digital Library Forum či konečně v rámci zasedání sekce Digital Humanities/Digital Scholarship největšího mezinárodního knihovnického kongresu IFLA.

Další aplikační projekty

Národní projekty

Program Veřejné informační služby knihoven (VISK)

Všechny projekty v jednotlivých podprogramech jsou jednoleté. Tyto projekty se týkají podpory konkrétních činností knihoven v oblasti vzdělávání, provozu digitálních knihoven, produkce digitálních dat (retrospektivní konverze katalogů, digitalizace sbírek), provozu informačních portálů, přístupu k digitálním zdrojům atp. V seznamu projektů již nadále nejsou uváděny statutární činnosti, dříve hrazené z programu VISK, na které NK ČR dostala finanční prostředky přímo do rozpočtu.

VISK 1

Koordinační centrum programu VISK

Odpovědný pracovník: PhDr. Vít Richter

URL: <http://visk.nkp.cz/>

Koordinační centrum programu VISK zajišťovalo veškeré odborné, organizační a koordinační činnosti související s realizací celého programu VISK.

Vytvoření, dotisk a příprava tzv. Koleček první pomoci a vzorových Balíčků první pomoci

Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Mgr. Tomáš Foltýn

Období řešení projektu: 2019

V průběhu realizace *Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017–2020*, priority 4, bylo prostřednictvím dotazníkového šetření zjištěno, že v rámci systému českých knihoven jsou zejména na regionální úrovni stále identifikovány potřeby metodického charakteru, jež jsou spojeny s oblastí šíření efektivních postupů dlouhodobé ochrany bohemikálního knižního kulturního dědictví. V návaznosti na konkrétní požadavky knihoven, které byly zjištěny prostřednictvím dotazníkové akce, tak přistoupila odborná pracoviště NK ČR k podání projektu do dotačního mechanismu VISK 1 zaměřeného na editaci a opětovné vydání tzv. Kolečka první pomoci zaměřeného oproti předchozímu vydání pouze na oblast knihoven (a nikoli muzejních sbírek apod.) a sestavení několika tzv. Balíčků první pomoci, které by měly být k dispozici v knihovních depozitářích jako první pomoc při poškození fondu.

V rámci realizace projektu bylo tak pod vedením ředitelky OOKF NK ČR komplexně upraveno původní znění tzv. Kolečka první pomoci takovým způsobem, aby odpovídalo aktuálnímu stavu poznání prvotní záchrany knihovnických fondů včetně obohacení o nové informace získané díky realizaci vícero výzkumných projektů včetně aktualizace kontaktních údajů. Inovace se dále týkala i jejich grafické podoby, kdy došlo k výraznému zpřehlednění dostupných údajů. Celkem tak bylo vytvořeno 2 250 kusů nových koleček, které budou průběžně distribuovány na potřebná pracoviště.

Dále bylo v rámci projektu zakoupeno sedm kusů tzv. First Aid Kitů, tzn. vzorových havarijních boxů se základním vybavením pro snížení dopadu živelné katastrofy či vnitřního technického ohrožení (např. zasažení vodou, ohněm, či jiným druhem poškození). Tyto havarijní boxy první pomoci budou jednak připraveny pro případ živelné katastrofy v rámci konzervačních fondů NK ČR, zároveň však tyto sady budou sloužit pro potřeby rychlé pomoci i pro jiné kulturní instituce pro okamžitý zásah. Zároveň budou sady sloužit jako edukační materiál prostřednictvím živých ukázek jejich skladby a možností využití na odborných seminářích a konferencích. Zde budou tyto sady první pomoci nejen představeny, ale zároveň bude vedena širší diskuze o jejich použití.

Vytvoření validátoru pro e-publikace

Odpovědný pracovník: Mgr. Zuzana Kvašová / Mgr. Natalie Ostráková

Cílem projektu bylo vytvořit nástroj pro validaci balíčků dat s elektronickými publikacemi, které byly vytvořeny v souladu se Standardem NDK. Jedná se o nový typ digitálních dokumentů, které by měly být vytvářeny v souladu s pravidly dlouhodobé archivace a jako takové splňovat nároky na čitelnost a využitelnost v budoucnosti. V prvním roce projektu vznikl návrh celkového řešení nástroje a byly vytvořeny validační šablony. V roce 2020 budou práce pokračovat, šablony a souborové validační nástroje se zakomponují do jednoho nástroje, který bude dostupný jako opensource.

Konverze dokumentů GOOGLE do formátu TEI P5 ENRICH

Odpovědný pracovník: PhDr. Zdeněk Uhlíř

URL: <http://www.manuscriptorium.eu/>

V roce 2019 byly konvertovány další dávky dokumentů-starých tisků digitalizovaných ve spolupráci se společnostmi Google (cca 20 500 jednotlivých komplexních digitálních dokumentů). V souvislosti s tím byl vytvořen nový konvertor s ohledem na novou organizaci databáze Manuscriptoria v souvislosti s postupným přechodem na novou verzi systému.

VISK 2

Inovace vybavení ICT vzdělávacího centra NK ČR

Odpovědný pracovník: Mgr. Roman Giebisch, Ph.D.

Projekt zajistil na několik dalších let bezproblémový provoz vzdělávacího centra, zejména pak počítačové učebny (16 PC + dataprojektor), ale i druhé velmi vytížené učebny (lektorský PC + dataprojektor), kvalitním HW s tříletou zárukou a okamžitým servisem a prezentační techniku s parametry odpovídajícími současným požadavkům.

Inovační kurzy informační gramotnosti

Odpovědný pracovník: PhDr. Eva Dostálková

URL: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=04_Vzd/03_OV_Akce/01_kurzy.htm

Cílem nových inovačních kurzů je poskytnout požadované dovednosti v práci s ICT a současně nabídnout možnost prohloubit a rozšířit pokročilé znalosti v oblasti ICT těm, kdo již základní kompetence získali.

Rekvalifikační kurzy dle Národní soustavy kvalifikací

Odpovědný pracovník: Kateřina Nekolová, M. A.

URL: https://ipk.nkp.cz/akce/03_OV_Akce/04_OVrekv.htm

Cílem projektu bylo minimalizovat náklady pro účastníky rekvalifikačního knihovnického kurzu v NK ČR. Účastníci (27 osob) si musí uhradit povinně 1 000 Kč a celková cena kurzu pro jednoho účastníka činí 4 500 Kč. Tento rozdíl byl uhrazen z této dotace. Celková cena rekvalifikačního kurzu činí 121 500 Kč. Z dotace byli hrazeni lektori, kteří v kurzu přednáší.

Cílem kurzů je poskytnout frekventantům ucelený přehled o současném vývoji knihovnictví v ČR, legislativě v oboru i o procesech a činnostech v knihovnách. Předpokládá se získání teoretických, ale i praktických znalostí a osvojení si základních dovedností z oblasti knihovnicko-informačních činností.

Výukový program je uzpůsobený pro jednotlivé typové pozice dle Národní soustavy povolání. Výuka v rozsahu max. 160 hodin se uskutečňuje formou studia při zaměstnání. Po dobu cca 33 týdnů, vždy 1x týdně 5 hodin, probíhají přednášky, semináře a praktická cvičení.

VISK 5

Retrospektivní konverze Generálního katalogu UKF I NK

Odpovědný pracovník: Mgr. Nataša Mikšovská

Cílem projektu byl předvýběr a příprava cca 57 380 záznamů tisků. Záznamy byly připraveny pro další etapu retrokonverze. Zároveň bylo zpracováno 14 000 nových záznamů ve formátu MARC 21, které byly zpřístupněny v bázi NKC a předány do Souborného katalogu. 6 600 záznamů bylo vytvořeno nebo sloučeno v bázi NKC. K těmto záznamům bylo přidáno pole 920 s číslem tifu z GK UKF I. Jednalo se především o záznamy monografií, které obsahují více děl nebo přitisky a jsou v GK UKF I zpracovány analyticky. Zpracovány byly záznamy abecedního rozsahu HORT-HUS zahraniční knižní produkce z let 1801–1950. Bylo doplněno 7 600 již dříve zpracovaných záznamů z retrokonverze o vybrané prvky věcného popisu.

VISK 6

Digitalizace historických dokumentů NK ČR

Odpovědný pracovník: PhDr. Zdeněk Uhlíř

URL: <http://www.manuscriptorium.eu>

V roce 2019 bylo v rámci VISK 6 z fondu NK ČR (ORST a SK) digitalizováno celkem 78 dokumentů, tj. 25 775 obrazů/stran. Všechny digitalizované dokumenty byly zařazeny do digitální knihovny Manuscriptorium.

Digitalizace vzácných historických rukopisů a tisků z fondu Hudebního oddělení

Odpovědný pracovník: Mgr. Zuzana Petrášková

URL: <http://www.manuscriptorium.eu>

V roce 2019 bylo z fondu HO digitalizováno 30 rukopisných dokumentů, celkem 4 408 obrazů. Byla uzavřena digitalizace rukopisných hudebnin z celku tzv. Mozartova Památníku, významné sbírky uložené v HO, která je badatelsky využívána v mezinárodním měřítku. Digitalizované hudebniny jsou propojené se záznamem mezinárodního soupisu hudebních pramenů RISM a specializovaným badatelům užívajícím tuto databázi dostupné ke studiu na adrese www.rism.info a v digitální knihovně Manuscriptorium.

VISK 7

Ochrana vybraných ohrožených dokumentů z novodobého fondu NK ČR

Odpovědný pracovník: Mgr. Tomáš Foltýn (garant programu), Mgr. Bc. Michaela Bežová (realizace projektu)

URL: <http://kramerius-info.nkp.cz/>; <http://visk.nkp.cz/visk-7>

V roce 2019 bylo díky projektu v podprogramu VISK 7 podpořeno několik činností, které se vají na ochranu a dlouhodobé uchování knihovních fondů.

Z fondů NK ČR bylo připraveno 1 038 svazků o celkové váze 763 kg, které byly hromadně odkyseleny pomocí metody Papersave Swiss, která byla využita i v předchozích letech. Jelikož ČR nedisponuje vlastní linkou pro hromadné odkyselování, svazky byly prostřednictvím dodavatele odvezeny do Německa. Dále bylo v rámci projektu vybráno periodikum *Tribuna: týdeník pro ideologii a politiku: týdeník byra ÚV KSČ* vycházející mezi léty 1969–1989, které bylo v rámci interní digitalizační linky kompletně zdigitalizováno a vystaveno v digitální knihovně Kramerius. Jelikož jsou svazky ve špatném fyzickém stavu, byly v rámci projektu využity OON na jejich rozvazbu a ambulantní opravy. Zároveň byly na plotteru vyrobeny pro digitalizované dokumenty i pro některé odkyselené svazky ochranné obaly z nekyselené lepenky, která byla zakoupena z dotace tohoto projektu. Rovněž byly podpořeny vývojové práce a správa nástrojů, které jsou využívány nejen NK ČR, ale i dalšími knihovnami a institucemi za účelem průzkumu fondů a výběru svazků na odkyselování – Aplikace pro průzkum novodobých knihovních fondů a Registr odkyselených dokumentů.

V tomto roce byly také uspořádány dva semináře týkající se tohoto podprogramu, a to 20. května a 4. listopadu v prostorách NK ČR.

VISK 8

Multilicenční zpřístupnění elektronických informačních zdrojů

Odpovědný pracovník: PhDr. Hana Nová

URL: <http://visk.nkp.cz/visk-8-a>

V roce 2019 pokračovalo zajištění služby přístupu k elektronickým informačním zdrojům. České zdroje – mediální databázi firmy Anopress (rozšířenou o sledování vybraných sociálních médií) využívalo 61 knihoven a databázi právních informací ASPI firmy WoltersKluwer 32 knihoven. Databázi zahraničních deníků a populárně naučných časopisů LibraryPressDisplay si vybralo 22 knihoven.

Koncepce integrace cizinců v roce 2018

Nabídka interkulturních služeb v Masarykově veřejné knihovně Vsetín

Odpovědný pracovník: Kateřina Nekolová, M. A.

Projekt navázal na předchozí běhy rozšiřování interkulturních služeb v Masarykově veřejné knihovně Vsetín. K hlavním aktivitám projektu patří: nákup literatury, cílená propagace knihovnických služeb, rozšíření spolupráce a prohlídky knihovny pro cizince a kulturně-vzdělávací akce.

Mezinárodní projekty

Spolupráce se společností Google

Hromadná digitalizace historických a vzácných dokumentů

Odpovědný pracovník: PhDr. Miroslava Hejnová; Mgr. Adolf Knoll

Ačkoli rok 2018 měl být konečným rokem spolupráce se společností Google, proběhly do konce dubna 2019 po vzájemné dohodě obou stran ještě tři transporty knih k digitalizaci. Lednový transport byl náhradou za neuskutečněný prosincový transport, který dlužil Google NK ČR a další dva transporty byly odeslány na digitalizaci díky vstřícnosti Google ještě navíc. Celkem tedy bylo odesláno 60 třípatrových vozíků, s počtem přes 9 000 svazků. Tyto transporty již nebyly financovány z podprogramu VISK 6, protože knihy prošly přípravnými pracemi v rámci dotace již v roce 2018. Od počátku projektu do konce května 2019 bylo celkem zdigitalizováno 203 784 dokumentů. Všechny digitalizované knihy jsou dostupné prostřednictvím odkazů z katalogu starých tisků a katalogu SK do Google Books takto: STT – Databáze starých tisků ORST: <https://aleph.nkp.cz/cze/stt>; SLK – Online katalog SK: <http://aleph.nkp.cz/cze/slk>; MnS – Manuscriptorium: <http://www.manuscriptorium.eu>.

Současně probíhala také konverze digitalizovaných dat do digitální knihovny Manuscriptorium, která je od roku 2019 realizována na základě dotace z podprogramu VISK 1.

Česko-slovenská spolupráce při akvizici dokumentů

Česká knihovna při Univerzitní knihovně Bratislava a Slovenská knihovna v Národní knihovně ČR

Doba řešení: od roku 2006 průběžně

Odpovědný pracovník za NK: Mgr. Jeanne Janoušková

Finanční podpora: MK ČR, MK SR

Projekt *Česká knihovna při Univerzitní knihovně Bratislava a Slovenská knihovna v NK* je realizovaný na základě dohody ministerstev kultury obou zemí. V roce 2019 nakoupila NK ČR pro UKB 819 titulů knih za 300 005,40 Kč. Celkově byly přidělené finanční prostředky přečerpány o 5,40 Kč. Částka 12 000 EUR, poskytnutá MK SR na nákup slovenských publikací pro fondy NK ČR a SK, byla přečerpána o 1,31 EUR: nakoupilo se celkem 786 publikací, 244 svazků (v hodnotě 3 991,33 EUR) pro NK ČR a 542 svazků (v hodnotě 8 009,98 EUR) pro SK. Podle průzkumu čtenářských preferencí patří dlouhodobě slovenské knihy mezi nejvíce půjčované cizojazyčné tituly (po titulech v angličtině) v NK ČR.

Projekt je velmi úspěšný a přínosný pro obě zúčastněné strany i vzhledem ke garanci vzájemné vydavatelské dostupnosti. Slovenské přírůstky získané postupně za roky trvání projektu jsou přístupné na webových stránkách NK ČR (<http://aleph.nkp.cz/web/csknih/2019/index.htm>).

Evropské strukturální a investiční fondy

Národní eKnihovna

Doba řešení: 1. 1. 2019 – 31. 12. 2020

Odpovědný pracovník za NK ČR: Ing. Petr Knížek, Ing. Petr Kukač

Finanční podpora: ESF, MK ČR

Hlavním cílem projektu je vytvořit nový podpůrný informační systém pro řízení, podporu činností a provoz NK ČR. Záměrem projektu je vytvořit systém, který pomůže posunout NK ČR do 21. století, a to především atraktivní formou nabídky moderních služeb poskytovaných široké odborné i laické veřejnosti, efektivním řízením vztahů s uživateli, ale i nasazením nových ICT technologií, které umožní vyšší míru využití mobilních zařízení knihovny i uživatelů pro využití služeb, bezkontaktních čipových karet pro jejich snadnou a bezpečnou identifikaci, vzdálenou správu uživatelského účtu včetně možnosti jeho založení bez nutnosti osobní návštěvy, úhradu plateb bezhotovostní cestou, atp. Ústřední vizí projektu není současné služby nahradit jinými nebo ukončit jejich poskytování, ale soustředit tyto služby, dnes mnohdy stojící vedle sebe do jisté míry nezávisle, do jednoho místa a využít tak výhod, které z toho vyplývají nejen pro uživatele, ale také pro pracovníky NK ČR a instituci samotnou.

Ke konci roku 2019 byla finalizována technická specifikace požadovaného řešení a prakticky byly dokončeny přípravné práce pro zahájení zadávacího řízení na hlavního dodavatele, resp. dodavatele softwarové části celého projektu.

Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví (ISO) 2019

Doplněk systému Hanwell – monitoring mikroklimatu

Hlavní řešitel: Ing. Petra Vávrová, Ph.D.

Finanční podpora: MK ČR, dotace ISO

Projekt byl v roce 2019 určen na doplnění systému Hanwell pro monitoring klimatických parametrů a úpravu tohoto systému v nově zrekonstruovaných depozitářích NK ČR, konkrétně v Centrálním depozitáři v Hostivaři (CDH). Výsledky projektu – monitoring klimatických podmínek – již nyní slouží nejen pro účely ochrany, zkvalitnění a zefektivnění péče o knihovní fondy formou tzv. preventivní konzervace, ale i pro správce fondů či správce budov, kteří mohou operativně a v reálném čase zaznamenat odchylky od normálu, závady na technickém vybavení či živelní pohromu, a okamžitě reagovat na vzniklou situaci (data ze snímačů jsou dostupná i ze vzdáleného přístupu). Bez dlouhodobého monitoringu klimatických parametrů nelze zjistit reálné hodnoty a zajistit dlouhodobou stabilitu klimatických parametrů v depozitářích, především teploty a relativní vlhkosti vzduchu. Stabilita klimatických parametrů je zásadním krokem preventivní péče o knihovní fondy.

Na základě odborné konzultace a proměření parametrů, byl sestaven požadavek na rozšíření stávajícího systému Hanwell pro monitoring klimatických parametrů v depozitářích, instalovaný v budově CDH. V současné době je tedy plně funkční nově instalovaný bezdrátový měřicí systém Hanwell v nově zrekonstruovaných depozitářích. Systém Hanwell byl doplněn o centrální stanici s externím přijímačem, rádiové snímače RH/T s displejem včetně nerez držáků snímačů. Byla provedena společná kalibrace nových snímačů, montáž nové centrální stanice systému i nově pořízených snímačů, montáž a oživení doplňku systému, úprava softwaru pro kontrolu dat a statistické hodnocení klimatických podmínek (připojení staršího a nového systému).

Výsledkem je flexibilní dohled pracovníků OOKF NK ČR (klimatolog, mikrobiolog, restaurátoři, konzervátoři, technologové) a pracovníků správy fondů a správy budov nad klimatickými parametry (teplota a relativní vlhkost vzduchu) ve vybraných depozitářích budovy CDH v reálném čase na pracovištích, ale i ze vzdáleného přístupu.

Další projekty

Digitalizace fotoarchivu ČTK

Doba řešení: 1. 7. 2019 – 31. 12. 2021

Odpovědný pracovník za NK ČR: Mgr. Robert Káčer

Finanční podpora: MK ČR

K hlavním cílům projektu patří zdigitalizování fotoarchivu tvořeného cca 7 miliony obrazových políček na různých druzích nosičů a jejich dálkové zpřístupnění pro efektivnější využití, mj. i pro zpřístupnění pro badatelské účely v NK ČR. Dále projekt přispěje k lepší fyzické ochraně původních fyzických nosičů; výhledově se také předpokládá možnost propojit digitalizované fotografie s digitalizovanými novinami v digitální knihovně NK ČR. Doba nutná k digitalizaci se odhaduje na nejméně tři roky a předpokládá vznik a provoz nových pracovišť a pořízení specializovaného vybavení. Náklady projektu na léta 2019–2020 jsou naplánovány na 20 milionů Kč, pro další léta dojde k upřesnění až po vyhodnocení úvodních etap.

Souborný katalog ČR včetně jeho rozvoje

Odpovědný pracovník: PhDr. Eva Svobodová

URL: <https://skc.nkp.cz> nebo <https://www.caslin.cz>

K 31. 12. 2019 obsahovala báze Souborného katalogu ČR (SK ČR) 7 348 337 záznamů. Z toho bylo 170 238 seriálů, 302 194 starých tisků a 540 496 speciálních druhů dokumentů. V prostředí SK ČR bylo odesláno 6 754 objednávek MVS (celkem ze 129 různých knihoven do 246 různých knihoven). Počet knihoven umožňujících sklízet záznamy do SK ČR prostřednictvím OAI protokolu v roce 2019 vzrostl na 100 (téměř o jednu čtvrtinu oproti loňskému roku). S tím souvisí i zvětšení počtu knihoven, u nichž fungují automatické odpisy vyřazených titulů z SK ČR. Těmto knihovnám je poskytována rozšířená zpětná vazba, týkající se kvality jimi dodávaných záznamů. Čtyřikrát denně sklízí SK ČR záznamy české beletrie, které zpracovává v rámci projektu CENTRAL MLP, a tím umožňuje jejich okamžité využití (stahování) přes protokol Z39.50 ostatním knihovnám. Upraveny byly algoritmy pro vytváření deduplikačních klíčů využívající ISBN. Klíče byly zpětně doplněny do záznamů v SK ČR, čímž bylo dodatečně automaticky odstraněno cca 16 500 duplicit v SK ČR. Ručně bylo v roce 2019 odstraněno 48 900 duplicit. SK ČR zorganizoval ve spolupráci s Národním technickým muzeem v Praze Školení katalogizace podle RDA ve formátu MARC2 a ve spolupráci s MLP výroční seminář účastníků SK ČR.

Vytvoření a realizace periodického vzdělávacího programu pro zaměstnance NK ČR, objekt Klementinum

Odpovědný pracovník: PhDr. Jiří Tregler

Finanční podpora: MK ČR v rámci dotačního programu *Ochrana měkkých cílů v oblasti kultury 2019*

Projekt reflektuje aktuální celoevropskou i národní bezpečnostní situaci a klade si za cíl uskutečněním cyklu školení pro zaměstnance posílit jejich osobní bezpečnost i bezpečnost objektu jako celku. Poskytuje současně četná doporučení jak zvládat reálné mimořádné události.

Tematický obsah vzdělávacích bloků: Krizová komunikace s problémovým návštěvníkem knihovny; Reakce při vzniku mimořádné události a použití bezpečnostních prostředků v úkrytové místnosti; Aktivní střelec; Hrozba výbuchu nástražného výbušného systému; Základy laické neodkladné přednemocniční péče. Školení zaměstnanců proběhla v 11 termínech, celkem bylo proškoleno 520 zaměstnanců. Odborný subjekt, který projekt realizoval, využil při přednáškách jak odborných teoretických zdrojů, tak i praktických ukázek a významně tak přispěl ke zvýšení bezpečnosti zaměstnanců NK ČR.

Ekonomické
ukazatele,
statistika, grafy

Základní statistické údaje o Národní knihovně ČR v roce 2019

Knihovní jednotky celkem	7 439 638
• z toho rukopisy	21 276
Počet exemplářů docházejících periodik	11 220
Počet knihovních jednotek ve volném výběru	57 583
Přírůstky knihovních jednotek ve svazcích	89 039
Úbytky knihovních jednotek ve svazcích	7 709
Počet vlastních specializovaných databází (mimo elektronický katalog)	32
Počet licencovaných elektronických informačních zdrojů	322 337
Registrovaní čtenáři	21 234
Návštěvníci v knihovně (fyzické návštěvy)	455 311
• z toho návštěvníci půjčoven a studoven	151 229
• z toho využívající internet v knihovně	103 397
• z toho návštěvníci kulturních akcí	17 492
• z toho návštěvníci vzdělávacích akcí	12 328
• z toho návštěvníci ostatních akcí, kde NK není hlavním pořadatelem	170 865
Návštěvníci online služeb z prostoru mimo knihovnu	15 149 448
Návštěvníci webových stránek knihovny	2 048 390
Výpůjčky celkem	446 163
• z toho výpůjčky periodik	31 257
Požadavky na meziknihovní služby celkem	9 085
• z toho objednané v zahraničí	2 458
Online informační služby (počet zodpovězených dotazů)	20 759
Porady a konzultace pro knihovníky, knihkupce a vydavatele	17 847
Vzdělávací akce pro knihovníky (semináře, kurzy, aj.)	630
Kulturní akce pro veřejnost (besedy, výstavy, exkurze, aj.)	504
Vzdělávací akce pro veřejnost (semináře, kurzy, aj.)	97
Počet titulů vydaných neperiodických publikací dle zák. č. 37/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů	8
Náklad (počet výtisků v ks)	11 068
Počet titulů vydaného periodického tisku dle zák. č. 46/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů	1
Náklad (počet výtisků v ks)	500
Počet titulů vydaných audiovizuálních děl dle zák. č. 273/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů	0
Náklad (počet v ks)	0
Počet titulů vydaných elektronických dokumentů včetně internetu	4 tituly e-publikací 4 tituly e-periodik
Počet studijních míst	499
• vybavených počítačem	57
• z toho s počítači napojenými na internet	29
• vybavených jiným technickým zařízením	20
Počet míst v přednáškových sálech a učebnách	112
• z toho vybavených počítačem	15
Počet míst k relaxaci a občerstvení	106
Plocha knihovny pro uživatele v m²	6 682
Počet hodin pro veřejnost týdně	80
Pracovníci knihovny (přepočtený stav)	464

Finanční hospodaření

NK ČR dosáhla k 31. 12. 2019 v hlavní činnosti zlepšeného výsledku hospodaření 60 tis. Kč po zdanění.

Základní údaje z výkazu zisku a ztráty (v tis. Kč)

Název položky	hlavní činnost	jiná činnost
Náklady celkem	591 102	0
Náklady z činnosti	590 379	0
<i>v tom: věcné náklady</i>	293 397	0
<i>osobní náklady</i>	296 982	0
Finanční náklady	273	0
Daň z příjmů	456	0
Výnosy celkem	591 168	0
Výnosy z činnosti	28 994	0
Finanční výnosy	21	0
Výnosy vybraných ÚVI z transferů	562 153	0
Výsledek hospodaření po zdanění	60	0

Podíl financování nákladů NK ČR z vlastní činnosti a z výnosů z transferů

Název položky	v tis. Kč	v %
Výnosy z činnosti NK ČR a finanční výnosy	28 994	4,90
Výnosy vybraných ÚVI z transferů – poskytovatel MK ČR	557 653	94,33
Výnosy vybraných ÚVI z transferů – ostatní poskytovatelé	4 500	0,76
Výnosy celkem	591 147	100,00

Neinvestiční prostředky – účet 671 – k 31. 12. 2019

	Skutečnost neinvestiční prostředky	Zdroj financování
I. Poskytnuto zřizovatelem – MK ČR	562 152 964,31	
I.1 Příspěvek na provoz ř. 81	486 959 399,00	MK ČR
Schválený příspěvek na provoz 5040010011	424 597 711,00	MK ČR
Navýšení – mzdy	11 869,00	MK ČR
Konzervační zásah u historických svazků	6 000 000,00	MK ČR
Úhrada autorské odměny	20 433 509,00	MK ČR
AO – digitální dokumenty	12 705 000,00	MK ČR
Navýšení příspěvku na provoz	12 267 811,00	MK ČR
Digitalizace archivu ČTK	1 654 300,00	MK ČR
<i>z toho:</i>	477 670 200,00	
Národní autority	500 000,00	MK ČR

Manuscriptorium – provoz	3 453 000,00	MK ČR
Souborný katalog ČR včetně rozvoje	650 000,00	MK ČR
Manuscriptorium – rozvoj a agregace dat	550 000,00	MK ČR
Registr digitalizace – provoz	320 000,00	MK ČR
Registr digitalizace – rozvoj	250 000,00	MK ČR
FAST – provoz	250 000,00	MK ČR
Resolver URN:NBN	200 000,00	MK ČR
CESNET a připojení na internet	2 694 000,00	MK ČR
Webarchiv	160 000,00	MK ČR
NEVISK – podmiňující ukazatel	9 027 000,00	MK ČR
Knihovna roku 2019	117 000,00	MK ČR
Češi jako čtenáři 2018	100 000,00	MK ČR
Doporučení IFLA pro knihovnické služby pro osoby s dyslexií	100 000,00	MK ČR
Nabídka interkulturních služeb v Masarykově veřejné knihovně Vsetín	60 000,00	MK ČR
Kulturní aktivity	377 000,00	MK ČR
Celkem za provoz	445 427 312,00	MK ČR
Slavistika	225 000,00	MK ČR
Výzkum dějin knižní kultury	479 367,00	MK ČR
Hudební věda	284 072,37	MK ČR
Digitální kodikologie a knihověda	2 051 000,00	MK ČR
Webové archivy pro vědecký výzkum	200 000,00	MK ČR
Archivace digitálních dat	388 974,00	MK ČR
Ochrana knihovních fondů	1 101 677,00	MK ČR
DKRVO institucionální podpora	4 730 090,37	MK ČR
Virtuální rekonstrukce rozptýlených provenienčně bohemikálních knižních celků v tuzemských i zahraničních knihovnách	1 685 572,82	MK ČR
IN-PROVE: budování integrovaného prostředí pro Průzkum, ochranu, výzkum a evidenci novodobých knihovních fondů	4 091 314,50	MK ČR
INDIHU – vývoj nástrojů a infrastruktury pro digital humanities	764 628,10	MK ČR
ARCLib – komplexní řešení pro dlouhodobou archivaci digitálních (knihovních) sbírek (2016–2020)	488 134,00	MK ČR
Vývoj centralizovaného rozhraní pro vytěžování velkých dat z webových archivů	2 234 549,00	MK ČR
Syntetické materiály v knihovních fondech	2 867 852,20	MK ČR
Využití zobrazovacích metod pro studium skrytých informací v knihách (komparátor)	2 455 671,00	MK ČR
Nový fonograf: naslouchejme zvuku historie. Vytvoření postupu pro evidenci, digitalizaci, zpřístupnění a dlouhodobou ochranu zvukových záznamů na historických nosičích v paměťových institucích	407 642,67	MK ČR
NAKI účelová podpora	14 995 364,29	MK ČR
Vytvoření validátoru pro e-publikace	199 900,00	MK ČR
Zajištění činnosti Koordinačního centra programu VISK v roce 2019	582 399,00	MK ČR
Konverze a zpracování digitálních dat historických dokumentů v NK ČR v roce 2019	200 000,00	MK ČR
Vytvoření, dotisk a příprava tzv. Koleček první pomoci a vzorových Balíčků první pomoci	249 900,00	MK ČR
Inovační kurzy základní informační gramotnosti	50 000,00	MK ČR
Rekvalifikační kurzy dle Národní soustavy kvalifikací (NSK)	94 000,00	MK ČR
Retrospektivní konverze Generálního katalogu UKF I NK ČR	840 000,00	MK ČR
Digitalizace vzácných historických hudebních rukopisů z fondu Hudebního oddělení	390 000,00	MK ČR
Memoriae Mundi series Bohemica. Digitalizace historických dokumentů NK ČR v roce 2019	1 356 000,00	MK ČR
Ochrana ohrožených dokumentů z novodobých fondů NK ČR	1 200 000,00	MK ČR

Multicenční zpřístupnění elektronických informačních zdrojů v roce 2019	3 200 000,00	MK ČR
Inovace vybavení ICT vzdělávacího centra NK ČR	350 000,00	MK ČR
Zpřístupnění báze národních jmenných autorit v podobě propojených dat (LinkedData) – I. etapa	200 000,00	MK ČR
VISK	8 912 199,00	MK ČR
Bezpečnostní analýza rizik a zabezpečení objektu Klementinum NK ČR v Praze	1 205 644,00	MK ČR
Tvorba bezpečnostního plánu a bezpečnostních procedur NK ČR v Praze	727 936,00	MK ČR
Nákup neinvestičních bezpečnostních prostředků pro objekt	121 000,00	MK ČR
Osvětové aktivity NK ČR v Praze objekt Klementinum	435 600,00	MK ČR
Standard fyzické ochrany objektu Klementinum NK ČR v Praze	544 500,00	MK ČR
Vytvoření a realizace periodického vzdělávacího programu pro zaměstnance NK ČR v Praze, objekt Klementinum	992 200,00	MK ČR
134V123000006 Rekonstrukce stávajícího depozitáře CDH SMVS-ISPROFIN	44 586 763,20	MK ČR
134V123000009 Nové interiéry a mobiliář depozitářů v Hostivaři	185 039,25	MK ČR
134V123000011 Nový depozitář v Hostivaři vybr. ÚVI z transf.-proj.	0,00	MK ČR
134V123000012 Revitalizace Klementina III. etapa	2 143 055,20	MK ČR
SMVS	50 941 737,65	MK ČR
134V712000007 Národní e-Knihovna	1 394,71	MK ČR
134V712000007 Národní e-Knihovna	5 893,29	MK ČR
e-Knihovna	7 288,00	MK ČR
Projekty MK ČR celkem	79 586 679,31	MK ČR
Knihověda.cz: Portál k dějinám české knižní kultury do roku 1800	1 663 744,00	Knihovna AV ČR
RightLib – elektronické zpřístupnění chráněných publikací	396 350,00	Knihovna AV ČR
Výzkum a vývoj pokročilých technik čištění knih a rukopisů – spirabilia (přístroj na ošetřování knih)	1 493 336,00	ÚCHP AV ČR, v. v. i.
LINDAT-CLARIAH.CZ	946 563,00	MŠMT
Cizí projekty NAKI	4 499 993,00	
Výn. vybr. stř. vl. inst. z transf. ř. 72 + cizí	566 652 957,31	
Výnosy vybr. ÚVI z transferů	19 092,00	MK ČR

Individuální a systémové investiční dotace k 31. 12. 2019

Činnost / program	Skutečnost investiční prostředky	Zdroj financování
I.1 Příspěvek na provoz ř. 81	0,00	MK ČR
Preventivní ochrana před nepříznivými vlivy ISO/D Hanwell	203 000,00	MK ČR
Rekonstrukce depozitáře Hostivař, 134V123000006	60 642 375,93	MK ČR
Nové interiéry a mobiliář depozitářů v Hostivaři, 134V123000009	125 630,67	MK ČR
II. nový depozitář v Hostivaři, 134V123000011	5 757 800,73	MK ČR
Obnova dlouhodobého uložení digitalizační linky, 134V112000359	33 300 000,00	MK ČR
Národní e-Knihovna, 134V712000007	127 050,00	MK ČR
Celkem ad I. poskytnuto MK ČR	100 155 857,33	

Ostatní poskytovatelé – NK ČR se aktivně zapojila jako hlavní řešitel či partner do řady projektů financovaných z programů AV ČR, v. v. i. Jedná se zejména o projekty výzkumu, vývoje a inovací a MŠMT.

Závazné ukazatele

Příspěvek na provoz a účelové dotace

Příspěvek na provoz a účelové dotace poskytnuté v průběhu roku byly použity v souladu s účelem poskytnutí. V účetnictví byly sledovány odděleně (analytické účty, střediska).

Odvod z odpisů a staveb

K 31. 12. 2019 byla na příjmový účet MK ČR odvedena částka 27 945 545 Kč, jedná se o předepsaný odvod z odpisů. Závazek stanovený rozpisem schváleného rozpočtu NK ČR pro rok 2019 byl v termínu splněn.

Odvod příjmů z prodeje nemovitého státního majetku

V roce 2019 nebyl v NK ČR realizován žádný prodej nemovitého státního majetku.

Podmiňující ukazatel čerpání příspěvku na provoz

V příspěvku na provoz bylo přiděleno 9 027 tis. Kč na úhradu věcných nákladů na realizaci statutárních činností, které byly v minulosti financovány formou účelové dotace z programu MK ČR Veřejné informační služby knihoven (VISK); z toho bylo na OON poskytnuto 731 tis. Kč. Prostředky byly beze zbytku na jednotlivé činnosti vyčerpány.

Čerpání fondů

Fond reprodukce majetku byl rozpočtován jako doplňkový zdroj financování oprav, údržby a pořízení drobného majetku ve výši 28 972 tis. Kč, použito bylo 9 701 tis. Kč. Prostředky fondu odměn nebyly použity.

Základní mzdové údaje k 31. 12. 2019

Ostatní poskytovatelé – NK ČR se aktivně zapojila jako hlavní řešitel či partner do řady projektů financovaných především z programů MK ČR, MŠMT, AV ČR, v. v. i. a projekty výzkumu, vývoje a inovací.

Limit mzdových nákladů byl ve schváleném rozpočtu v roce 2019 stanoven ve výši celkem 199 067 207 Kč, z toho platy 193 097 622 Kč (192 965 622 Kč provoz, 132 000 Kč VISK) a OON 5 019 585 Kč (3 428 000 Kč provoz, 54 585 Kč kulturní aktivity a 1 537 000 Kč VISK). Povinné pojistné placené zaměstnavatelem (DNP) bylo stanoveno ve výši 950 000 Kč.

V průběhu roku 2019 byl rozpočet mezd navýšen o následující mzdové náklady:

- RÚ 2 – NAKI VaV účelová dotace programů: +9 531 000 Kč (z toho +6 341 000 Kč platy a +3 190 000 Kč OON)
- RÚ 2 – DKRVO institucionální podpora: +1 043 000 Kč (z toho +792 000 Kč platy a +251 000 Kč OON)
- RÚ 9 – DKRVO institucionální podpora: +1 066 000 Kč (z toho +176 000 Kč platy a +890 000 Kč OON)
- RÚ 15 – ČTK: +930 000 Kč OON
- RÚ 16 – Kompenzace nákladů na doplatky do minimální zaručené mzdy za 1. pololetí 2019: +11 869 Kč na platy.
- RÚ 17 – Přesun platů na OON ve výši 2 000 000 Kč (NK ČR bude v roce 2019 jednat o tom, aby toto navýšení bylo trvalé, a to z důvodu, že výše OON neodpovídá současným potřebám).
- RÚ 21 – Navýšení mzdových nákladů +950 000 Kč na platy k 31. 12. 2019 bylo na mzdové náklady v roce 2019 ve výši 212 595 947 Kč (z toho platy 199 365 362 Kč a OON 12 280 585 Kč). Povinné pojistné placené zaměstnavatelem (DNP) bylo stanoveno ve výši 950 000 Kč.

Čerpání mzdových prostředků

Rozpočet na platy celkem 199 365 362 Kč, vyčerpáno bylo celkem 201 470 684 Kč. To znamená, že bylo přečerpáno celkem 2 105 322 Kč. Po odečtení cizích finančních prostředků ve výši 1 751 970 Kč, jsou platy NK ČR přečerpány o 353 352 Kč.

Prostředky na OON jsou rozpočtovány ve výši 12 280 585 Kč, čerpáno bylo celkem 12 663 949 Kč. To znamená přečerpání celkem o 383 364 Kč. Po odečtení cizích finančních prostředků ve výši 1 093 930 Kč je přeplatek 710 566 Kč. Na základě dohody s MK ČR byly částky platů a OON započítány, to znamená nedočerpání mzdových prostředků ve výši 357 204 Kč. Povinné pojistné placené zaměstnavatelem (DNP) bylo stanoveno ve výši 950 000 Kč, čerpáno 128 480 Kč.

Platy

Přidělený limit mzdových prostředků na platy:

Rozpočet na platy byl celkem 199 365 362 Kč, vyčerpáno bylo celkem 201 470 684 Kč. To znamená, že bylo přečerpáno celkem 2 105 322 Kč. Po odečtení cizích finančních prostředků ve výši 1 751 970 Kč, jsou platy NK ČR přečerpány o 353 352 Kč.

Prostředky na OON jsou rozpočtovány ve výši 12 280 585 Kč, čerpáno bylo celkem 12 663 949 Kč. To znamená přečerpání celkem o 383 364 Kč. Po odečtení cizích finančních prostředků ve výši 1 093 930 Kč je nedočerpáno 710 566 Kč. Na základě dohody s NK ČR, byly částky platů a OON započítány, to znamená nedočerpání mzdových prostředků ve výši 357 204 Kč.

Rozpočet na VISK byl 132 000 Kč, čerpáno bylo v plné výši 132 000 Kč.

NK ČR rozpočet byl 191 924 362 Kč, čerpáno bylo 192 532 538 Kč.

Projekty MK ČR rozpočet 7 309 000 Kč, čerpáno 7 054 176 Kč.

Nedočerpáno: 254 824 Kč.

Projekty NAKI:

Virtuální rekonstrukce rozptýlených provenienčně-bohemikálních knižních celků v tuzemských i zahraničních knihovnách, DG18P02OVV009 – 58 317 Kč.

IN-PROVE: budování integrovaného prostředí pro Průzkum, ochranu, výzkum a evidenci novodobých knihovních fondů, DG16P02H020 – nedočerpáno 162 885 Kč.

Syntetické materiály v knihovních fondech, DG18P02OVV001 – nedočerpáno 605 Kč.

Využití zobrazovacích metod pro studium skrytých informací v knihách (komparátor), DG18P02OVV024 – nedočerpáno 1 028 Kč.

DKRVO oblast 2, Hudební věda – nedočerpáno 10 000 Kč.

OON

Přidělený limit mzdových prostředků na OON a prostředky NNV na OON byl:

Nedočerpán:

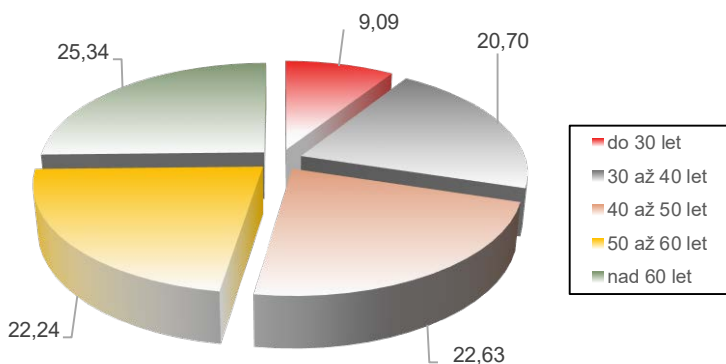
- účelové dotace NAKI – IN-PROVE, DG16P02H020 o – 200 Kč
- účelové dotace NAKI – ARCLib, DG16P02R044 o – 85 Kč
- VISK 1 *Zajištění činnosti Koordinačního centra programu VISK v roce 2019* – 1 Kč

Nedočerpané mzdové prostředky NAKI a DKRVO byly převedeny na SÚ 472, kde jsou evidovány do ukončení projektu.

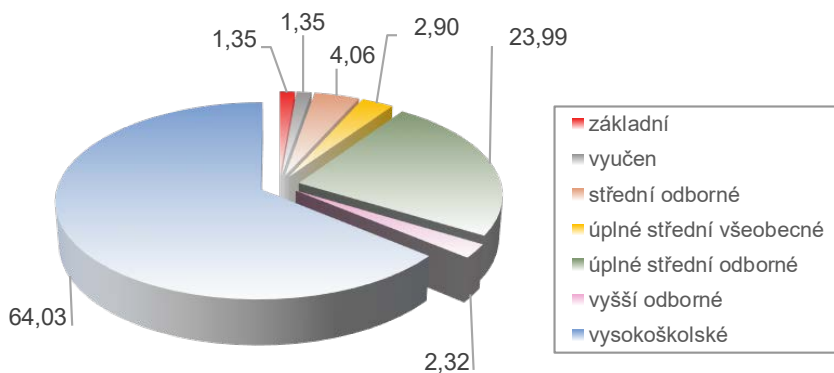
Skutečný přepočtený počet zaměstnanců pro rok 2019 byl 464,35.

Personální údaje

Členění zaměstnanců podle věku (v %)

Členění zaměstnanců podle vzdělání (v %)

Statistika domácí neperiodické produkce za rok 2019

Roční výkaz o neperiodických publikacích zpracovávány každoročně NK ČR je určen pro oficiální statistické výkaznictví České republiky. Zasilán je MK ČR, které jej postupuje Českému statistickému úřadu. Vykazované údaje reprezentují knižní produkci České republiky také v zahraničí, přebírá je EUROSTAT i UNESCO.

Tabulky výkazu informují o neperiodických publikacích vydaných v České republice. Údaje jsou zpracovány podle dané metodiky*, a to na základě povinných výtisků, které NK ČR získala v roce 2019.

Tabulka I.

Tituly neperiodických publikací podle tematických skupin

Tabulka II.

Neperiodické publikace podle jazyka vydání

Tabulka III.

Neperiodické publikace – překlady z jiných jazyků

*Metodické vysvětlivky

Výkaz je sestaven v návaznosti na Revidované doporučení týkající se produkce a distribuce knih, novin a časopisů, přijaté na 23. zasedání Generální konference UNESCO v roce 1985. Týká se všech tištěných neperiodických publikací dle zákona č. 37/95 Sb., které byly v daném roce vydány v ČR a jsou dostupné veřejnosti.

Nezahrnují se publikace pro reklamní účely, tj. např. obchodní katalogy, prospekty, obchodní, průmyslové a turistické reklamy, nabídkové publikace zboží a služeb, jízdní řády, ceníky, telefonní seznamy, programy divadelních aj. pořadů, stanovy společnosti, kalendáře, mapy apod.

Zahrnují se i státní publikace, tj. publikace vydané veřejnou správou aj. kromě těch, určených pouze pro zahraniční distribuci, školní učebnice, vysokoškolská skripta, přetisky částí knih nebo periodik už publikovaných, pokud mají vlastní titul, stránkování a pokud tvoří samostatné dílo, publikace, které jsou součástí série, ale které tvoří oddělenou bibliografickou jednotku, ilustrovaná díla, jako jsou soubory tisků, reprodukcí uměleckých děl, kreseb apod., pokud tvoří kompletní stránkované svazky a jsou doplněny alespoň stručným vysvětlujícím textem, obrázkové knihy pro děti, komiksy apod.

Kniha je neperiodická publikace o alespoň 49 stránkách, brožura je neperiodická publikace o 5 až 48 stránkách.

Údaje byly zpracovány na základě povinných výtisků neperiodických publikací zaslaných vydavateli do NK ČR v uvedeném roce.

Roční výkaz o neperiodických publikacích za rok 2019

Výkaz je součástí Programu statistických zjišťování na rok 2019. Ochrana důvěrnosti údajů je zaručena zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů. Údaje se zjišťují pro potřebu Ministerstva kultury, které odpovídá za jejich ochranu. Zpravodajská jednotka je povinna poskytnout všechny požadované údaje. Děkujeme za spolupráci.

Název zpravodajské jednotky	Národní knihovna ČR
Adresa	Klementinum 190, 110 00 Praha 1
Telefon	221 663 111
Kraj	Praha
www	www.nkp.cz
Zřizovatel/zakladatel (vyplní se slovně)	Ministerstvo kultury ČR
IČO	00023221

I. TITULY NEPERIODICKÝCH PUBLIKACÍ PODLE TEMATICKÝCH SKUPIN

Tematická skupina	Znak MDT ¹⁾	Č. ř.	7			z toho první vydání		
			knihy	brožury	celkem	knihy	brožury	celkem
a	0	1	2	3	4	5	6	7
1. Všeobecnosti	0	0101	364	90	454	339	87	426
2. Filozofie, psychologie	1	0102	426	26	452	379	25	404
3. Náboženství, teologie	2	0103	432	54	486	370	49	419
4. Sociologie, statistika	30–31	0104	251	51	302	239	49	288
5. Politika, ekonomie	32–33	0105	448	35	483	379	33	412
6. Právo, veřejná správa, sociální zabezpečení a sociální péče, pojištnictví	34, 36, 351–354	0106	619	39	658	509	37	546
7. Vojenství a vojenské vědy	355–359	0107	157	32	189	145	32	177
8. Školství, pedagogika, volný čas	37	0108	853	277	1 130	604	198	802
9. Obchod, spoje, doprava, cestovní ruch	338, 339, 654, 656	0109	226	34	260	179	28	207
10. Etnografie, kulturní antropologie (obyčej, folklor, tradice)	39	0110	80	6	86	69	5	74
11. Filologie, jazyky, jazykověda	80–81	0111	296	28	323	235	22	256
12. Matematika	51	0112	143	14	157	98	13	111
13. Přírodní vědy	52–59	0113	519	147	666	460	136	596
14. Lékařské vědy, zdravotnictví	61	0114	534	115	649	435	113	548
15. Strojrenství, technologie, stavebnictví, průmysl, obchod a řemesla	62, 66–69	0115	393	101	494	357	97	454
16. Zemědělství, lesnictví, chov dobytka, lov zvěře a rybolov	63	0116	277	134	411	258	125	383
17. Domácí hospodaření	64	0117	298	9	307	267	9	276
18. Management, řízení a organizace	005	0118	181	12	193	152	12	164
19. Územní plánování, urbanismus a tvorba krajiny, architektura	70–72	0119	207	43	250	194	41	235
20. Sochařství, výtvarné umění, grafika, fotografie	73–77	0120	493	166	659	469	165	634
21. Hudba, divadlo, film apod. umění	78, 791–792	0121	308	13	321	266	13	279
22. Hry a sport	793–799	0122	273	28	301	248	26	274
23. a) Dějiny literatury a literární kritika	82	0123	188	9	197	185	9	194
	b) Literární texty	821	5 077	1 002	6 079	4 232	934	5 166
24. Geografie	91	0125	303	43	346	254	41	295
25. Historie, biografie	92–94	0126	1 386	90	1 476	1 246	79	1 325
Úhrnem	0–94	0127	14 732	2 598	17 330	12 567	2 378	14 945
z toho	školní učebnice	0128	522	137	659	522	137	659
	dětské knihy	0129	1 561	1 155	2 716	1 561	1 155	2 716
	vysokoškolská skripta a VŠ učebnice	0130	384	10	394	384	10	394
Kontrolní součet (ř. 0101 až 0130)		0131	31 931	6 498	38 429	27 601	6 058	33 659

¹⁾ Znak Mezinárodního desetinného třídění

II. NEPERIODICKÉ PUBLIKACE PODLE JAZYKA VYDÁNÍ

Jazyk vydání		Č. ř.	Počet titulů
a		1	2
Celkem		0201	17 330
v tom podle jazyka vydání	čeština	0202	14 742
	čeština a jiné jazyky	0203	905
	angličtina	0204	668
	slovenština	0205	571
	ruština	0206	82
	němčina	0207	78
	španělština	0208	20
	poština	0209	15
	italština	0210	11
	esperanto	0211	10
	ukrajinština	0212	9
	francouzština	0213	6
	bosenština	0214	4
	běloruština	0215	3
	maďarština	0216	2
	portugalština	0217	2
	arabština klasická	0218	1
	arménština	0219	1
	čínština	0220	1
	chorvatština	0221	1
japonština	0222	1	
korejština	0223	1	
latina klasická	0224	1	
ostatní umělé jazyky	0225	1	
slovinština	0226	1	
vícejazyčné publikace (kromě češtiny)	0227	193	
Kontrolní součet (ř. 0201 až 0227)		0228	34 660

III. NEPERIODICKÉ PUBLIKACE – PŘEKLADY Z JINÝCH JAZYKŮ

Jazyk originálu		Č. ř.	Počet titulů
a		1	2
Překlady celkem		0301	6 722
v tom podle jazyka originálu	angličtina	0302	3 765
	němčina	0303	911
	slovenština	0304	385
	francouzština	0305	380
	ruština	0306	183
	italština	0307	133
	španělština	0308	113
	poština	0309	110
	švédština	0310	68
	japonština	0311	50
	nizozemština	0312	40
	norština	0313	33
	finština	0314	21
	dánština	0315	20
	latina klasická	0316	20
	čínština	0317	17
	ukrajinština	0318	16
	řečtina klasická	0319	15
	latina novodobá	0320	11
	maďarština	0321	11
	islandština	0322	9
	hebrejština nová (ivrit)	0323	8
	portugalština	0324	8
	esperanto	0325	7
	litevština	0326	6
	rumunština	0327	5
	řečtina nová	0328	5
	slovinština	0329	5
	bosenština	0330	4
	bulharština	0331	4
	ostatní staré jazyky	0332	4
	ázerbájdžánština	0333	3
	běloruština	0334	3
	chorvatština	0335	3
	korejština	0336	3
	srbština	0337	3
	vlámština	0338	3
	arménština	0339	2
	katalánština	0340	2
	romština	0341	2
	sanskrt	0342	2
	turečtina	0343	2
	albánština	0344	1
	arabština klasická	0345	1
	bengálština	0346	1
	jidiš	0347	1
	makedonština	0348	1
	perština	0349	1
	skotština (gaelština)	0350	1
	somálština	0351	1
	staroegyptština	0352	1
	staroslovenština	0353	1
	tamilština	0354	1
	tádžičtina	0355	1
	tibetština	0356	1
	vietnamština	0357	1
	vícejazyčné	0358	310
	neurčeno	0359	3
	Kontrolní součet (ř. 0301 až 0359)		0360

Formulář byl graficky upraven pro uveřejnění ve Výroční zprávě NK ČR.

Přírůstek domácí literatury za rok 2019

Nezahrnuje přírůstky Slovanské knihovny a Knihovnického institutu.

A. NEPERIODICKÉ PUBLIKACE

celkem	53 488 k. j.
tištěné dokumenty	51 048 k. j.
netištěné dokumenty	2 440 k. j.

Podíl akvizičních zdrojů na celkovém přírůstku

	k. j.	%
povinný výtisk	43 968	82,20
nákup	3 704	6,92
dary	4 028	7,53
interní zdroj	655	1,22
rezervní fondy	1 081	2,02
náhrady	52	0,10
Celkem	53 488	100,00

Rozbor celkového přírůstku podle určení

I. Knihy

			k. j.
a) Národní konzervační fond			22 079
z toho	povinný výtisk (PV 1)	18 106	
	nákup	827	
	dary	2 901	
	náhrady	0	
	interní zdroj	5	
	rezervní fondy	240	
b) Univerzální knihovní fond			22 338
z toho	povinný výtisk (PV 2)	18 042	
	nákup	1 923	
	dary	855	
	náhrady	52	
	interní zdroj	643	
	rezervní fondy	823	
c) Půjčovní (Studijní) knihovní fond			1 150
z toho	nákup	933	
	dary	206	
	náhrady	0	
	interní zdroj	1	
	rezervní fondy	10	

d) spotřební literatura		13
z toho	nákup	9
	dary	3
	interní zdroje	1

II. Speciální dokumenty (povinný výtisk, nákup, dary)

k. j.

a) Národní konzervační fond		3 809
z toho	pohlednice	540
	plakáty	1 569
	kartografické dokumenty	754
	grafika	751
	hudebniny	195

b) Univerzální knihovní fond		1 659
z toho	plakáty	489
	kartografické dokumenty	746
	grafika	265
	hudebniny	159

c) fond speciálních (netištěných) dokumentů		2 440
z toho	zvukové snímky	1 740
	elektronické dokumenty	692
	videozáznamy	8

B. PERIODICKÝ TISK

tituly

a) Národní konzervační fond		5 467
z toho	povinný výtisk (PV 1)	5 467

b) Univerzální knihovní fond		4 942
z toho	povinný výtisk (PV 2)	4 860
	nákup	82

c) spotřební literatura		34
z toho	nákup	30
	dary	4

Komentář ke statistickým rozborům přírůstku domácí literatury

Akviziční činnost je zaměřena především na doplňování současné domácí produkce v plně druhové a tematické šíři, na doplňování nezbytných profilových multiplikátů a retrospektivně na doplňování bohemikálních deziderat. Získané dokumenty jsou zařazovány do Národního konzervačního fondu (NKF), Univerzálního knihovního fondu (UKF) a do Studijního knihovního fondu (SKF).

Celkový objem přírůstku domácích neperiodických publikací byl **53 488** knihovních jednotek (dále jen k. j.), což je o 871 k. j. více než v roce 2018. Na základě statistických údajů lze potvrdit kolísavý přírůstek některých tištěných speciálních dokumentů – pohlednic bylo získáno 540 k. j., plakátů 2 058 k. j. Podařilo se však získat a zpracovat 2 440 k. j. elektronických dokumentů na pevném nosiči, tedy o 590 k. j. více než v roce 2018. Pokračovala tendence snižování počtu tištěných speciálních dokumentů.

Povinné výtisky byly získávány na základě zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích. Podle tohoto zákona má NK ČR právo na dva povinné výtisky (exempláře) z každého vydání. V roce 2019 bylo celkem evidováno **43 968** k. j. povinných výtisků neperiodických publikací, tj. 82,20 % z celkového přírůstku. Z toho bylo 36 148 k. j. *knih* (82,21 %); *kartografických dokumentů* 1 481 k. j. (3,37 %); *grafiky* 1 007 k. j. (2,29 %); *plakátů* 2 058 k. j. (4,68 %); *pohlednic* 540 (1,23 %); *hudebnin* 302 k. j. (0,69 %); *netištěných dokumentů* 2 432 k. j. (5,53 %).

Stále není plně respektován výše citovaný zákon, a proto pokračovaly urgencye nedodaných titulů, příp. exemplářů (osobně, telefonicky, písemně, e-mailem). Avšak je tolerována praxe většiny velkých vydavatelů, kteří odevzdávají povinné výtisky dávkově v kumulovaných zásilkách za delší časové období. U některých titulů tak není dodržována zákonná třicetidenní lhůta pro odevzdání, ale v běžné praxi nelze většinou zjistit skutečný den vydání.

Pro roční statistiku o vydávaných neperiodických publikacích v ČR za rok 2019 bylo v souladu s doporučeními UNESCO na základě došlého povinného výtisku zpracováno 17 330 knižních titulů, tedy o 654 titulů více než v roce 2018.

Nákupem bylo získáno celkem 3 704 k. j. za 1 350 000 Kč. Podíl nákupu na celkovém přírůstku činil 6,92 %. Průměrné náklady na jednu zakoupenou knihovní jednotku byly 364 Kč. Z toho pro retrospektivní doplňování bylo nakoupeno celkem 1 513 k. j. za 642 470 Kč, včetně bibliofilii. Průměrné náklady na jednu knihovní jednotku zakoupenou v antikvariátech činily 425 Kč. Při nákupu těchto dokumentů byly dojednávány a využívány slevy, které tvořily celkem 53 394 Kč.

Retrospektivně jsme doplňovali také bibliofilská vydání děl klasiků české literatury i klasickou světovou literaturu ve vyšší cenové hladině.

Fondy NK ČR byly průběžně doplňovány profilovou soudobou literaturou v počtu 2 191 k. j. celkem za 707 529 Kč. Při průměrné ceně 323 Kč bylo dosaženo slevy 140 380 Kč.

V rámci celého nákupu bylo dosaženo celkové slevy 193 774 Kč.

Z aktuální nabídky bylo nejvíce publikací – 1 929 k. j. – zakoupeno pro UKF, pro SKF 933 k. j., pro NKF 833 k. j. Pro interní potřebu pracovišť bylo zakoupeno celkem 9 k. j.

Dary starší literatury jsou stále významným zdrojem pro retrospektivní doplňování fondů, dary publikací z aktuální produkce nejsou tak běžné, nicméně i v rámci agendy povinného výtisku bývá občas nakladateli odevzdáno více exemplářů, ty jsou pak použity k doplnění fondů NK ČR, nebo jsou předány dalším knihovnám podle jejich zaměření, nebo je využije NK ČR k digitalizaci, případně je na vyžádání vracíme vydavatelům. Oddělení doplňování domácích dokumentů doplňuje z darů také tištěné speciální dokumenty, především pohlednice.

Celkem bylo darem získáno 4 028 k. j., tedy 7,53 % z celkového přírůstku. Do NKF bylo zařazeno 2 952 k. j. a do UKF 867 k. j., do SKF pak 206 k. j., jako spotřební literatura 3 k. j.

Z **rezervních fondů** bylo zařazeno celkem 1 081 k. j. včetně hudebnin, kartografických dokumentů a grafiky. Výběr byl zaměřen na bohemikální deziderata. Podíl rezervních fondů na celkovém přírůstku byl 2,02 %.

Z **interních zdrojů** byl doplňován dokumenty především UKF 643 k. j. a NKF pak 10 k. j. Do SKF byla doplněna 1 k. j., spotřební literatura byla též doplněna o 1 k. j. Celkem bylo z interních zdrojů doplněno 655 k. j., což činí 1,22 % z ročního přírůstku domácích dokumentů. Jako čtenářské **náhrady** bylo do UKF zařazeno celkem 52 k. j. Podíl náhrad na celkovém přírůstku byl 0,10 %.

Přírůstek zahraniční literatury za rok 2019

Nezahrnuje přírůstky Slovanské knihovny a Knihovnického institutu.

A. NEPERIODICKÉ PUBLIKACE

celkem	10 398 k. j.		
tištěné dokumenty	9 398	netištěné dokumenty	1 000
z toho:			
výměna	2 230 (21,44 %)	mikrodokumenty	956 (9,20 %)
dary	1 843 (17,72 %)	zvukové záznamy	35 (0,33 %)
nákup	5 325 (51,21 %)	ostatní	9 (0,10 %)

Rozbor celkového přírůstku podle zemí

	Země	Výměna	Dary	Nákup	SDZ [*]	Celkem
1.	USA	201	112	1 067	966	2 346
2.	Německo	301	591	515	11	1 418
3.	Velká Británie	1	52	1 117	2	1 172
4.	Rusko	287	29	238	0	554
5.	Francie	75	37	400	2	514
	Slovensko	87	391	33	3	514
6.	Španělsko	39	13	380	1	433
7.	Polsko	160	100	39	0	299
8.	Nizozemsko	0	14	248	3	265
9.	Itálie	1	38	188	2	229
10.	Maďarsko	111	15	95	0	221
11.	Rumunsko	35	7	163	0	205
12.	Portugalsko	1	0	202	0	203
13.	Švýcarsko	0	31	152	0	183
14.	Srbsko	157	11	2	2	172
15.	Bělorusko	126	2	28	0	156
16.	Belgie	11	10	114	0	135
17.	Rakousko	0	63	54	6	123
18.	Chorvatsko	104	6	0	0	110
19.	Austrálie	85	14	9	0	108
20.	Švédsko	91	4	2	1	98
21.	Čína	8	86	0	0	94
22.	Moldavsko	91	1	0	0	92
23.	Ukrajina	65	12	12	1	90
24.	Indie	0	71	6	0	77
25.	Finsko	54	5	3	0	62
26.	Dánsko	0	7	41	0	48
27.	Bosna a Hercegovina	3	1	43	0	47
28.	Brazílie	0	0	38	0	38
	Bulharsko	25	13	0	0	38
29.	Kanada	0	9	25	0	34
30.	Ázerbájdžán	26	2	0	0	28
31.	Argentina	0	12	13	0	25
32.	Makedonie	15	9	0	0	24
33.	Litva	19	2	0	0	21
34.	Černá Hora	14	1	0	0	15
35.	Jižní Korea	12	2	0	0	14
	Lucembursko	2	12	0	0	14
	Maroko	0	0	14	0	14
	Mexiko	0	0	14	0	14
	Peru	0	1	13	0	14
	Singapur	0	2	12	0	14
36.	Japonsko	9	3	0	0	12

37.	Slovensko	5	6	0	0	11
38.	Malta	0	0	10	0	10
39.	Lotyšsko	3	4	2	0	9
40.	Kazachstán	0	7	0	0	7
41.	Egypt	0	0	6	0	6
42.	Libanon	0	5	0	0	5
	Panama	0	4	1	0	5
43.	Chile	0	1	3	0	4
44.	Kolumbie	0	0	3	0	3
	Mauritius	0	3	0	0	3
	Paraguay	0	0	3	0	3
	Tádžikistán	3	0	0	0	3
	Tchaj-wan	3	0	0	0	3
	Turecko	0	3	0	0	3
	Vatikán	0	3	0	0	3
	Vietnam	0	3	0	0	3
45.	Albánie	0	2	0	0	2
	Ekvádor	0	0	2	0	2
	Izrael	0	2	0	0	2
	Norsko	0	1	1	0	2
	Řecko	0	0	2	0	2
	Uzbekistán	0	2	0	0	2
46.	Alžírsko	0	0	1	0	1
	Bolívie	0	0	1	0	1
	Estonsko	0	0	1	0	1
	Hongkong	0	1	0	0	1
	Írán	0	0	1	0	1
	Irsko	0	1	0	0	1
	Jihoafrická republika	0	0	1	0	1
	Keňa	0	0	1	0	1
	Kuba	0	1	0	0	1
	Lichtenštejnsko	0	0	1	0	1
	Monako	0	0	1	0	1
	Nový Zéland	0	1	0	0	1
	Panenské ostrovy (brit.)	0	0	1	0	1
	San Marino	0	0	1	0	1
	Spojené arabské emiráty	0	1	0	0	1
	Thajsko	0	0	1	0	1
	Venezuela	0	0	1	0	1
neznámá země	0	1	0	0	1	
celkem		2 230	1 843	5 325	1 000	10 398
% z celkového přírůstku		21,44 %	17,72 %	51,21 %	9,63 %	100,00 %

*) zahrnuje CD-ROM, mikrodokumenty, video a zvukové záznamy

Rozbor celkového přírůstku podle oborů

k. j. %

	Obory	Výměna	Dary	Nákup	SDZ*)	Celkem	
1.	všeobecnosti	207	88	257	14	566	5,46
2.	filozofie, psychologie	67	113	287	0	467	4,50
3.	náboženství, teologie	43	102	262	2	409	3,95
4.	sociologie, statistika	86	77	298	7	468	4,50
5.	politika, ekonomie	243	129	610	234	1 216	11,70
6.	právo, veřejná správa, pojišťovnictví	164	46	110	317	637	6,12
7.	vojenství a vojenské vědy	14	31	112	44	201	1,95
8.	školařství, pedagogika, volný čas	41	33	40	5	119	1,14
9.	obchod, spoje, doprava, cestovní ruch	16	26	17	82	141	1,36
10.	etnografie, kulturní antropologie	78	51	124	2	255	2,45
11.	filologie, jazyky, jazykověda	101	60	117	0	278	2,67
12.	matematika	10	9	42	2	63	0,61

13.	přírodní vědy	62	49	186	58	355	3,41
14.	lékařské vědy, zdravotnictví	54	37	57	69	217	2,10
15.	technika, technologie, průmysl, řemesla	13	17	30	55	115	1,10
16.	zemědělství, lesnictví	9	16	8	42	75	0,72
17.	domácí hospodaření	2	13	16	0	31	0,30
18.	management, řízení a organizace	9	10	16	11	46	0,45
19.	urbanismus, architektura	39	41	125	10	215	2,07
20.	sochařství, výtvarné umění, grafika, fotografie	126	97	288	0	511	4,91
21.	hudba, divadlo, film apod. umění	142	142	175	36	495	4,70
22.	hry a sport	7	9	18	4	38	0,36
23.	literární věda	176	87	378	0	641	6,16
24.	geografie	34	79	78	3	194	1,87
25.	historie, biografie	431	238	1 594	3	2 266	21,80
26.	literární texty	56	243	80	0	379	3,64
	celkem	2 230	1 843	5 325	1 000	10 398	100,00

*) zahrnuje videozáznamy, mikrodokumenty a zvukové záznamy

Rozbor celkového přírůstku podle určení

		k. j.	%
1.	Národní konzervační fond	675	6,50
2.	Studovny a příručky celkem	1 505	14,47
	<i>z toho</i>		
	Všeobecná studovna	18	
	Studovna společenských a přírodních věd	403	
	Studovna rukopisů a starých tisků	171	
	Studovna Hudebního oddělení	235	
	Studovna vědeckých pracovníků	9	
	Referenční centrum	7	
	Studijní zóna	662	
3.	Univerzální knihovní fond (včetně fondu OSN)	8 218	79,03

Rozbor aktivních výměnných kontaktů podle zemí

Výměnné kontakty celkem – 128 (živých) partnerů ve 40 zemích

	země	počet partnerů
1.	Německo	26
2.	Španělsko	16
3.	Maďarsko	7
4.	USA	6
5.	Polsko	6
6.	Rusko	6
7.	Chorvatsko	5
8.	Slovensko	5

Počet partnerů v ostatních zemích byl menší než 4.

B. PERIODICKÝ TISK

Celkem titulů: 367

z toho:	tituly	%
výměna	91	25,00
dary	19	5,00
nákup	257	70,00

Komentář ke statistickým rozborům přírůstku zahraniční literatury

Akviziční činnost je zaměřena především na výběrové získávání dokumentů z profilových oborů (obory společenských věd, přírodních věd, kultury a umění). Získané publikace jsou zařazovány do Národního konzervačního fondu (NKF) a do Univerzálního knihovního fondu (UKF). Ve výjimečných případech jsou publikace předávány do fondu Slovanské knihovny (SK) a Knihovnického institutu (KI).

Celkový objem přírůstku zahraničních neperiodických publikací byl **10 398** knihovních jednotek (dále jen k. j.). Podíl výměny na přírůstku tištěných dokumentů byl 21,44 % (2 230 k. j.), darů 17,725 % (1 843 k. j.), nákupu 51,21 % (5 325 k. j.). Netištěné dokumenty byly získány jak nákupem, tak darem nebo výměnou, ale vzhledem k malému objemu přírůstku (9,63 %, tj. 1 000 k. j.) není uváděn statistický rozbor podle způsobu nabytí. Podíl způsobu nabytí ve sledovaném období 2010–2019 potvrzuje pokles a následnou stagnaci výměny (z 30,26 % na 21,44 % v roce 2019), od toho se odvíjí podíl darů (pohyboval se mezi 30,35 % až 17,72 %), a nákupu, který se nověji udržuje ve vyšším pásmu (celkově v rozmezí mezi 27,13 % až 51,21 %). Z celkového přírůstku – bez ohledu na způsob nabytí – bylo nejvíce publikací získáno z USA (2 346), Německa (1 418), Velké Británie (1 172).

Mezinárodní výměna publikací má v posledních letech již zmíněnou stagnující tendenci (od roku 2010 do roku 2019 jde o pokles podílu na celkovém doplňování zahraniční literatury téměř o třetinu). Nicméně výměna stále představuje významný zdroj doplňování zahraniční literatury. Samozřejmou a nedílnou součástí procesů výměny publikací je trvalé vyhodnocování efektivnosti konkrétních výměnných vztahů a vzájemné porovnávání výhodnosti a vyváženosti výměnných kont. Výměnné kontakty jsou proto proměnlivé, mění se i vnitřní obsahová skladba předmětu výměny (periodika, tituly z aktuální nakladatelské produkce, vlastní publikace, nabídky duplikátů, v některých případech i elektronické publikace). Mimořádně významná je výměna periodik, která mohou být získána mnohdy i za nižší finanční náklady, než je běžné předplatné. Aktivní výměnné kontakty byly udržovány se 128 aktivními partnery (národní knihovny, univerzity, specializované knihovny, odborné instituce) ve 40 zemích. Bližší údaje o počtu výměnných partnerů v jednotlivých zemích jsou uvedeny v tabulkách. Nejvíce publikací bylo získáno z Německa (301), Ruska (287), USA (201).

Kromě stálých **darů**, které knihovna dlouhá léta dostává z titulu členství České republiky nebo NK ČR v mezinárodních organizacích, byly přijaty dary od nejrůznějších domácích i zahraničních institucí a organizací, zastupitelských úřadů, odborných pracovišť, vystavovatelů na pražských knižních veletrzích apod. V rámci darů přicházejí do NK ČR též odborné tituly kvůli celostátnímu hodnocení publikačních výsledků výzkumných organizací (RIV), i když už v menší míře. Nechyběly ani dary od soukromých osob. V zásadě jsou přijímány dary, které jsou v souladu s profilem doplňování; v ideálním případě je skladba daru dohodnuta předem. V opačných případech je dar odmítnut a dárci je většinou doporučena jiná odpovídající knihovna. V krajních případech je dar nebo jeho část podle dohody redistribuován. V roce 2019 získala NK ČR darem 1 843 zahraničních dokumentů od celkem 45 dárců.

Při oficiální návštěvě indického prezidenta Rámy Nátha Kóvinda v Praze bylo v září 2018 podepsáno memorandum o česko-indické spolupráci ve vědě a výzkumu. Jedním z plodů této iniciativy bylo to, že v únoru 2019 nám Velvyslanectví ČR v Dillí darovalo výpravnou publikaci *Picturesque India: a journey in early picture postcards (1896–1947)* (New Delhi: Niyogi Books, 2018). Jde o komentovaný přehled nejstarších černobílých i barevných pohlednic odeslaných z Indie do světa. Jak se uvádí na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí, autoři knihy Sangeeta a Ratnesh Mathurovi většinu z pohlednic objevili a získali v České republice, ať už v antikvariátech, na trzích nebo na setkáních sběratelů pohlednic. Během několika let tak vznikla unikátní sbírka nejstarších indických pohlednic, z nichž 550 je popsáno právě v této publikaci. Mnohé z těchto pohlednic odeslali z Indie Češi, takže sbírka je i velmi cenným zdrojem informací o jejich pobytu v Indii na přelomu 19. a 20. století. Kniha dokumentuje i činnost některých vlivných, ale z dnešního hlediska kontroverzních osobností, jako byl zoolog a majitel hamburské zoologické zahrady Carl Hagenbeck (1844–1913), který mimo jiné „vystavoval“ příslušníky neevropských národů, kteří před návštěvníky předváděli ukázky svého domorodého života. Celkově *Picturesque India* názorně předvádí, jak se v rámci orientálního diskurzu vytvářela představa pitoreskní Indie (<https://www.nkp.cz/aktuality/novinky-titulni-strana/picturesque-india-knizni-dar>). A 13. června 2019 osobně předala velvyslankyně Indické republiky Narinder Chauhan NK ČR dar stovky indických knih. Jde o kolekci nedávno vydaných anglických publikací o indické kultuře, historii, výtvarném umění, filmu, literatuře či náboženství. Knihy pokrývají témata tradičního indického duchovního dědictví (jóga),

stejně jako aktuální problémy současné politiky a turistiky. Indii tak kolekce představuje mnohostranně a v mnoha jejích odlišných facetách (https://www.nkp.cz/soubory/ostatni/dar_indie2019.pdf).

V září 2019 získala knihovna obsáhlý dar od historika Dr. Hermanna Simona (nar. 21. 4. 1949 v Berlíně). Dr. Simon vystudoval dějiny a orientalistiku na Humboldtově univerzitě v Berlíně, jako student pobýval i v Praze. Pracoval jako vědecký pracovník v Mincovním kabinetu Státních berlínských muzeí. Byl členem Židovské obce východního Berlína. V roce 1988 založil nadaci „Nová synagoga Berlín – Centrum Judaicum“, kterou vedl až do roku 2015. Ve stejném roce obdržel řád za zásluhy od spolkové země Berlín. Knihy, které jsme takto získali, jsou součástí souboru publikací, které Hermann Simon během své profesionální kariéry zkoncipoval či vydal. Předání těchto publikací zprostředkovalo Velvyslanectví České republiky v Berlíně. Část knih se stane obohacující součástí fondů NK ČR, zbytek bude nabídnut partnerským knihovnám (https://www.nkp.cz/soubory/ostatni/dar_hermannsimon.pdf).

V důsledku mnohaletého kritického nedostatku finančních prostředků na akvizici, který byl částečně zmírňován účelovými dotacemi MK ČR, byl **nákup** zahraniční literatury zaměřen na získávání nezbytných profilových titulů, na zajištění kontinuit, na doplnění nepostradatelných referenčních online přístupů do elektronických databází a na nákup jednotlivých elektronických publikací. Bylo nakoupeno 5 325 tištěných zahraničních dokumentů. Tohoto výsledku se podařilo dosáhnout díky využívání cílených akcí, nákupu na pražském knižním veletrhu a přímému nákupu v zahraničí – jak v knihkupectvích, tak i na veletrzích. Prostřednictvím slev sjednaných především na veletrzích se podařilo ušetřit z rozpočtu na zahraniční akvizici 1 012 999,99 Kč.

V oblasti doplňování zahraniční literatury je velmi důležité se zúčastňovat pravidelných mezinárodních knižních veletrhů (Frankfurt n. M., Lipsko, Praha a další). Tomu vždy předchází obsáhlá odborná příprava na přímý nákup dokumentů, která je založená na znalostech doplňovaných profilových oborů, úrovně zde zastoupených vydavatelů a distributorů. Projednávají se a korigují dodavatelsko-odběratelské vztahy, navazují se nové kontakty a zejména se v konkrétním čase a místě sjednávají výhodné finanční podmínky, resp. slevy poskytované přímo NK ČR. Každoročně se potvrzuje, že NK ČR je v této oblasti vysoce váženým a respektovaným partnerem. Programově byly využívány i další nabízené slevy na příležitostných výstavách zahraničních dodavatelů, akční slevy a cílené nabídky zahraničních dodavatelů/vydavatelů. Díky tomu průměrné náklady na jednu zakoupenou publikaci (včetně poštovného a DPH) byly v roce 2019 relativně nízké (1 042,16 Kč). Nejvíce publikací bylo nakoupeno ve Velké Británii (1 117), v USA (1 067) a v Německu (515). V roce 2019 byly ze zvláštní položky hrazeny online přístupy do databází a elektronických publikací celkem za 466 295,35 Kč.

Dalším významným počinem bylo pokračování projektu *Česká knihovna – Slovenská knihovna* (projekt je realizován v rámci dohody MK ČR a MK SR o kulturní spolupráci). Nákup české literatury pro UKB dotovalo MK ČR částkou 300 005,40 Kč, nákup slovenské literatury pro NK ČR pak MK SR dotovalo částkou 12 001,31 €. Obě strany tak získaly stovky titulů publikací z druhé země. Nákupy se uskutečnily podle cílených objednávek slovenské strany. Slovenská deziderata zahrnovala především původní českou prózu, populárně-naučnou literaturu, literaturu faktu, monografie z různých vědních oborů a příručky odpovídající akvizičnímu profilu UKB (celkem 819 svazků). Podle sdělení UKB je česká literatura nakoupená v rámci projektu čtenářsky velmi žádaná. Deziderata NK ČR zahrnovala především literaturu z oblasti společenských a přírodních věd, umění a kultury, specifická deziderata SK byla zaměřena na jazykovědné slavistické příručky a slovenskou krásnou literaturu, a to jak klasickou, tak i moderní. Celkem bylo nakoupeno pro NK ČR 786 slovenských publikací, zejména pro SK. Slovenské publikace jsou čtenářsky velmi žádané – v neposlední řadě i kvůli neexistující jazykové bariéře. Přínosem tohoto projektu je především garance vzájemné dostupnosti vydavatelské produkce obou zemí a ve výsledku výrazné prohlubování oboustranných kulturních vztahů.

Celkový objem přírůstku zahraničních periodických publikací byl 367 titulů. Podíl výměny na přírůstku tištěných dokumentů byl 25 % (91 titulů), darů 5 % (19 titulů), nákupu 70 % (257 titulů).

Mezinárodní agentury

ISBN

Do mezinárodního systému standardního číslování knih (ISBN) se přihlásilo 189 nových vydavatelů. Celkový počet registrovaných českých účastníků systému ISBN v ČR tak k 31. 12. 2019 dosáhl čísla 7 414.

Správnost čísel ISBN byla ověřena ve více než 20 000 titulech (kromě tištěných knih též v knihách na CD-ROM nebo DVD-ROM), a to i ve starších publikacích získaných retrospektivním doplňováním. Pokračovalo přidělování individuálních čísel ISBN jednotlivým titulům (téměř výhradně e-mailem, ale též osobně) vydávaným subjekty, které nejsou účastníky systému ISBN. Tímto způsobem bylo přiděleno 1 430 čísel ISBN (včetně neuvedených v knize nebo přidělených dodatečně).

Od července 2010 bylo zahájeno přidělování čísel ISBN online publikacím. Záznamy jsou uváděny ve služební databázi 49. V roce 2019 bylo zpracováno 11 176 záznamů, od července 2010 celkem 81 483 záznamy. Mechanismus přidělování a hlášení čísel ISBN je jinak stejný jako u tištěných knih a knih na CD-ROM: vydavatel pokračuje v bloku čísel ISBN jemu přidělených a hlásí tituly na webovém formuláři. Poté probíhá korektura záznamů, stejně jako je tomu u tištěných publikací uváděných v periodiku *O.K. – Ohlášené knihy*. Záznamy online publikací s přidělenými čísly ISBN se ale jinak nezveřejňují.

Průběžně je aktualizována databáze nakladatelů (NAK), takže denně se v ní mění údaje – veřejné i služební.

Bylo zpracováno 24 čísel elektronického čtrnáctideníku *O.K. – Ohlášené knihy* se 7 263 záznamy o knihách chystaných k vydání.

Pokračovaly pracovní kontakty s Mezinárodní agenturou ISBN v Londýně. Odeslán byl soupis chybných čísel ISBN přidělených v roce 2019 českými vydavateli. Odeslána byla též úplná aktualizovaná databáze českých nakladatelů/vydavatelů pro Mezinárodní adresář vydavatelů ISBN (Global Register of Publishers – GRP).

47. výroční zasedání Mezinárodní agentury ISBN se konalo v září v Santiagu de Chile v Chile. Národní agentura ISBN v ČR byla na jednání zastoupena.

ISMN

Do systému ISMN se nově přihlásilo pět hudebních vydavatelů. Celkový počet účastníků systému ISMN v ČR k 31. 12. 2019 dosáhl čísla 137.

Správnost čísel ISMN byla zkontrolována ve 151 titulech hudebnin a 14 titulům bylo přiděleno číslo ISMN ze sběrného identifikátoru Národní agentury ISMN v ČR.

Statistiky zpracovatelských útvarů

Novodobé fondy

Tabulka zahrnuje dokumenty zpracované v Odboru doplňování a zpracování fondů (ODZF) (domácí knihy, hudebniny a mapy částečně v rámci sdílené katalogizace ve spolupráci s MZK a VKOL), Knihovnickém institutu, Slovanské knihovně, Hudebním oddělení, Oddělení periodik a Oddělení archivace webu.

Knihy	81 624
Periodika	1 013
Články v českých novinách a časopisech	637
Grafika	2 950
Kartografické dokumenty	967
Zvukové záznamy	981
Hudebniny	2 656
Elektronické zdroje	418
Mikrodokumenty	827
Videodokumenty	7

Historické fondy

Tabulka zahrnuje dokumenty zpracované v ORST, malý podíl starých tisků zpracovala i SK.

Rukopisy	238
Staré tisky	2 656

Přírůstek záznamů do souborných katalogů a databází

Souborný katalog ČR	285 277
Soubory národních autorit	41 371
Články v českých novinách a časopisech	45 527

Statistické ukazatele služeb

Přehled poskytnutých služeb v půjčovnách a studovnách Národní knihovny ČR v roce 2019

Sledované položky	Hala služeb	Všeobecná studovna	Studovna společenských a přírodních věd	Studovna vědeckých pracovníků	Referenční centrum *	Studovna periodik	Studovna rukopisů a starých tisků	Studovna Hudebního oddělení*	Studovna Hostivař	Knihovna knihovnické literatury	Slovanská knihovna *	Archiv NK ČR
Protokolované výpůjčky	217 976	110 538	658	55 329	9 621	24 945	1 442	940	4 559	2 369	17 584	202
z toho: absenční	217 976	0	0	0	1 737	606	0	120	0	1 702	8 544	26
prezenční	0	110 538	658	55 329	7 884	24 339	1 442	820	4 559	667	9 040	176
Registrovaní čtenáři	18 160				1 861						1 206	7
z toho: nové průkazy	4 570										275	
Čtenářské návštěvy	70 180	43 233	9 489	1 225	11 112	4 615	1 062	854	616	1 208	7 608	27
Objednávky čtenářů	173 721											
z toho: vyřízeno kladně	173 174											
Požadavky na meziknihovní služby					8 635						450	
z toho: objednáno v zahraničí					2 451						7	
Upomínky přes advokátní poradnu	58										2	
Kopie a tisky pro uživatele	30 604		46 192		63 282	7 152			204		2 237	

* Služba je poskytována v dočasném prostoru a v nestandardních podmínkách.

Národní knihovna ČR poskytuje knihovnické a informační služby jako základní statutární činnost za podmínek vymezených Knihovním řádem. Spektrum základních služeb je stabilní, vedle využívání fyzických sbírek na místě je běžnou součástí základních služeb zpřístupňování obsahu dokumentů online a prostřednictvím digitálních knihoven. Digitální knihovny jsou zpřístupňovány v souladu s autorským právem jak přímo v knihovně, tak i vzdáleně. Pořizované elektronické informační zdroje jsou v souladu se sjednanými licenčními podmínkami zpravidla zpřístupňovány v tzv. vzdáleném přístupu po autentizaci registrovaného uživatele knihovny. Postupná virtualizace služeb snižuje fyzickou návštěvnost na nezbytné minimum. Celkovou fyzickou návštěvnost knihovny také ovlivňují pokračující stavební práce na revitalizaci Klementina. Návštěvnost knihovny v roce 2019 zůstala přibližně na stejné úrovni jako v předchozím roce, kdy byl zaznamenán poměrně významný pokles čtenářských návštěv oproti předchozím létům, který je důsledkem kumulace dopadů revitalizace Klementina a nedostupnosti částí fondu v rámci stěhování v souvislosti s rekonstrukcí starého objektu knihovny v Hostivaři (CDH). Do návštěvnosti se navíc negativně promítlo umístění některých studoven a půjčoven v náhradních a nestandardních podmínkách – Referenční centrum a Slovanská knihovna. Pozitivním jevem byl nárůst počtu návštěv ve Studovně hudebního oddělení, která se přestěhovala do svých původních zrekonstruovaných prostor (viz tabulka *Přehled poskytnutých služeb...* a graf 8).

V roce 2019 byl obnoven přístup k menší části doposud nedostupných fondů, pro jejichž uložení se podařilo získat náhradní prostory mimo objekty NK ČR. Registrovaní uživatelé měli i nadále možnost částečné kompenzace nedostupných dokumentů prostřednictvím meziknihovních služeb. U naprosté

většiny dokumentů měli čtenáři NK ČR zájem o výpůjčku knihy (175 objednávek), případně dodávající knihovna zapůjčila periodikum (2 objednávky). Ve zbývajících 4 případech byla pro čtenáře zajištěna kopie článku či kapitoly. U 83,5 % objednávek byla výpůjčka či kopie zprostředkována z knihoven v ČR, z toho více než polovinu dokumentů nám zapůjčily pražské knihovny. Z knihoven v ČR směřovalo nejvíce objednávek na fond MZK (14 objednávek), Knihovnu FF UK (13) a VKOL (12). Požadavky na mezinárodní meziknihovní služby tvořily 16,5 % objednávek. Výpůjčky dokumentů ze zahraničí byly v tomto specifickém případě poskytovány registrovaným čtenářům zdarma. U kopií hradili čtenáři pouze poměrnou část vynaložených nákladů.

Od listopadu 2016, kdy jsou fondy nedostupné v souvislosti s revitalizací nahrazovány prostřednictvím meziknihovních služeb, bylo realizováno celkem 415 objednávek. Při srovnání údajů pro léta 2018 a 2019 jsme zaznamenali výrazný nárůst požadavků na tento typ služby. Za rok 2019 bylo z důvodu nedostupnosti fondu na meziknihovní služby zadáno o 66 % více objednávek než v roce 2018.

Návštěvnost knihovny jako vzdělávacího a kulturního centra a jako památkově chráněného objektu dosáhla ve sledovaném roce vysoké úrovně. Vzestup v počtu návštěvníků byl zaznamenán u výstav v Klementinu. Výstavy byly zaměřeny na historii klementinského areálu či na představení dokumentů a sbírek z historických fondů NK ČR. Velký zájem vzbudily i přednášky ORST, kdy jsou jednou měsíčně předstávány zajímavé dokumenty z historických sbírek NK ČR. Nejvíce návštěvníků přilákala výstava *Co se skrývá pod podlahou. Archeologický výzkum Klementina*, kterou navštívilo téměř 2 000 osob, následovaná výstavou *100 let Lóže Národ. Svobodné zednářství očima svobodných zednářů* spojenou s přednáškou. Nejvyšší denní návštěvnost měly dvoudenní výstavy originálů v Zrcadlové kapli: *Ad mandatum domini regis. Z královské kanceláře a knihovny Václava IV.* (1 697 osob) a *Nebeský žebřík. Pozdně středověké modlitební knihy ze sbírek NK ČR* s celkovou návštěvností bezmála 3 000 osob. Vysokou návštěvnost vykazují i další kulturní akce, které knihovna pořádá – koncerty v Zrcadlové kapli, výstavy, jarmarky u příležitosti sezónních svátků, letní hudební produkce. V průběhu roku uspořádala knihovna 630 seminářů, workshopů a dalších akcí pro odbornou veřejnost, kterých se v prostorách knihovny v Klementinu a Hostivaři zúčastnilo celkem více než 12 tisíc osob.

Nejnávštěvovanější ze čtenářských prostor je trvale Hala služeb jako centrum prvního přijetí uživatele, která zaznamenala kolem 70 000 čtenářských návštěv. Podstatně nižší údaje uváděné od roku 2018 jsou dány změnou metodiky výpočtu tohoto statistického ukazatele po roce 2017. Mezi studovny je nejvyužívanější Všeobecná studovna s nejvyšším počtem studijních míst – 205 – i s nejdělsí otevírací dobou – 75 hodin týdně (viz tabulka *Přehled poskytnutých služeb...* a grafy 3 a 8). Návštěvnost Studovny společenských a přírodních věd klesla oproti roku 2018 jen mírně, návštěvnost Referenčního centra (viz *Tabulka přehled poskytnutých služeb...* a graf 8) zůstala na stejné úrovni. Klesající návštěvnost Referenčního centra lze přičíst zejména nestandardnímu prostoru, v kterém je z důvodu pokračující revitalizace Klementina umístěno. Pokles jeho návštěvnosti souvisí též s využíváním vzdáleného přístupu k licencovaným elektronickým zdrojům.

Počet výpůjček – další ze sledovaných ukazatelů – dosáhl v roce 2019 srovnatelných hodnot s rokem 2018. Počty výpůjček mají od roku 2014 klesající tendenci, což je ovlivněno zejména postupným vyřazováním větších částí fondů v rámci stěhování, vyvolaných probíhající revitalizací a rekonstrukcí depozitáře ve staré budově Národní knihovny v Hostivaři (viz tabulky *Přehled poskytnutých služeb...* a *Základní služby NK ČR v číslech...* a graf 7). Dopady revitalizace se spolu s nedostupností částí fondů promítly i do poklesu počtu objednávek čtenářů (viz *Základní služby NK ČR v číslech...* a graf 4), který má od roku 2014 setrvalý charakter. Většina objednávek byla podána online. Uživatelé si přivykli i komfortu připomínek a upozornění, kterých automatizovaný výpůjční systém rozešle desítky tisíc. Standardně vysoké úrovně procentuální úspěšnosti dosahuje kladné vyřízení požadavku, v roce 2019 to bylo 99,7 %. S uvedenými vývojovými trendy korelují i údaje vztahující se k novým registracím. Počet nových registrací má v posledních letech klesající tendenci, přičemž výraznější pokles je patrný od roku 2015 (viz tabulka *Přehled základních služeb...* a tabulka *Základní služby NK ČR v číslech...* a graf 2). Navýšení počtu nových registrací oproti roku 2018 nelze za stávajících podmínek pro poskytování služeb v Klementinu považovat za významné.

Meziknihovní služby ve světě internetu a online zpřístupňovaných předplacených databázích pokrývají zejména velmi specializované požadavky na získání výpůjček a kopií, zpravidla se pak jedná o náročně zjistitelné dokumenty, jejichž získání je vysoce finančně náročné, a to zejména ty, které je nutné vyřídít ze zahraničí. Údaje za rok 2019 potvrdily klesající počet požadavků na meziknihovní služby vnitrostátní a zahraniční (viz graf 5). Jedním z faktorů, které pravděpodobně mají na tento trend vliv, je i dostupnost širokého

spektra licencovaných online informačních zdrojů, které lze navíc prohledávat prostřednictvím multivyhledávací EBSCO Discovery Service (EDS). V této souvislosti nutno rovněž zmínit rostoucí cenu mezinárodních meziknihovnických služeb, které jsou poskytovány za finanční spoluúčasti čtenářů. V oblasti reprografických služeb došlo v roce 2019 oproti předchozím letům k navýšení počtu zejména tištěných výstupů (viz tabulka *Přehled poskytnutých služeb...* a graf 6). Dynamicky jsou rozvíjeny služby na jednotlivých webech provozovaných knihovnou. Virtuální referenční služba *Ptejte se knihovny* je nadále nejvyužívanější doménou, kterou knihovna provozuje, s počtem návštěv více než 1 milion (viz graf 10). Vysokou míru využití vykazují digitální knihovny a portály, které knihovna buduje, stejně jako další elektronické informační zdroje (viz grafy 11 a 12), jež svým registrovaným uživatelům zprostředkovává. Vysoká míra využití je charakteristická pro digitální knihovny Kramerius a Manuscriptorium. Zejména u digitální knihovny Manuscriptorium lze od roku 2016 zaznamenat rok od roku rostoucí počet návštěv i využívanost (viz grafy 11 a 12).

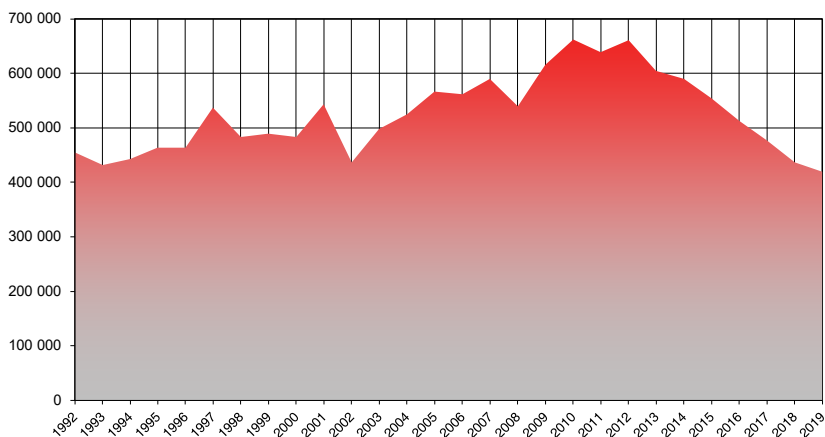
Elektronické informační zdroje se staly jednou z rozhodujících oblastí, která nejvíce ovlivňuje uživatele a veřejnost při hodnocení kvality online informačních služeb knihovny. Standardní součástí služeb knihovny jsou výpůjčky do vlastních čtecích zařízení z elektronických knihoven (zejména ProQuest Ebook Central, EBSCO eBook Collection, Springer), z nichž si uživatelé vypůjčili více než 5 tisíc e-knih. Hlavní katalogy knihovny a elektronické zdroje jsou zpřístupňovány rovněž přes rozhraní EBSCO Discovery Service. Využívání služby se drží na stabilní úrovni. V roce 2019 bylo podle statistických ukazatelů zaznamenáno 43 443 přístupů a 68 085 vyhledávání, bylo zobrazeno téměř 4 000 plných textů a zaznamenáno přes 13 000 propojení do lokálních zdrojů. Většina návštěvníků knihovny při svém pobytu ve studovně využívá přístupu k internetu prostřednictvím Wi-Fi, tato síť pokrývá všechny hlavní studijní i relaxační prostory v knihovně. Nejvyužívanějšími přístupovými místy jsou hlavní čtenářské prostory.

Základní služby NK ČR v číslech od roku 2001 do roku 2019*

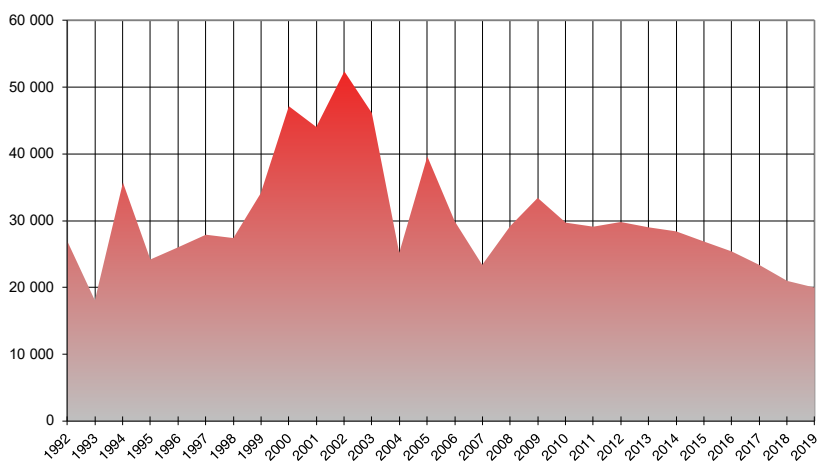
Sledované položky		Protokolované výpůjčky	Registrovaní čtenáři	Čtenářské návštěvy (návštěvníci Haly služeb a hlavních studoven)	Objednávky čtenářů	z toho kladně vyřízených	Úspěšnost objednávek v procentech	Požadavky na meziknihovní služby	z toho objednané v zahraničí	Kopie a tisky pro uživatele
Průměr let 2001 až 2010	počet	553 764	35 324	435 476	290 720	278 075	95,65 %	24 447	6 987	492 546
	index	100	100	100	100	100		100	100	100
2011	počet	638 731	29 130	344 362	322 766	317 151	98,26 %	18 040	4 784	460 736
	index	115	82	79	111	114		74	68	94
2012	počet	661 102	29 799	350 179	343 971	341 394	99,25 %	16 582	4 622	386 132
	index	119	84	80	118	123		68	66	78
2013	počet	603 926	28 975	322 987	295 804	293 403	99,19 %	15 882	4 541	354 532
	index	109	82	74	102	106		65	65	72
2014	počet	589 323	28 388	316 529	316 044	313 910	99,32 %	15 671	4 612	303 696
	index	106	80	73	109	113		64	66	62
2015	počet	554 506	26 897	294 118	283 068	281 632	99,49 %	15 081	4 552	249 712
	index	100	76	68	97	101		62	65	51
2016	počet	512 280	25 453	270 898	261 799	260 866	99,64 %	12 757	4 230	203 597
	index	93	72	62	90	94		52	61	41
2017	počet	477 488	23 433	226 803	231 391	230 340	99,55 %	10 884	3 378	168 503
	index	86	66	52	80	83		45	48	34
2018	počet	436 287	21 013	140 505	205 886	205 103	99,62 %	9 625	2 712	127 530
	index	79	59	32	71	74		39	39	26
2019	počet	419 067	20 021	139 854	173 721	173 174	99,69 %	8 635	2 451	147 230
	index	76	57	32	60	62		35	35	30

* V základních službách jsou zahrnuty: Hala služeb, Všeobecná studovna, Studovna vědeckých pracovníků, Studovna společenských a přírodních věd, Referenční centrum a Studovna periodik.

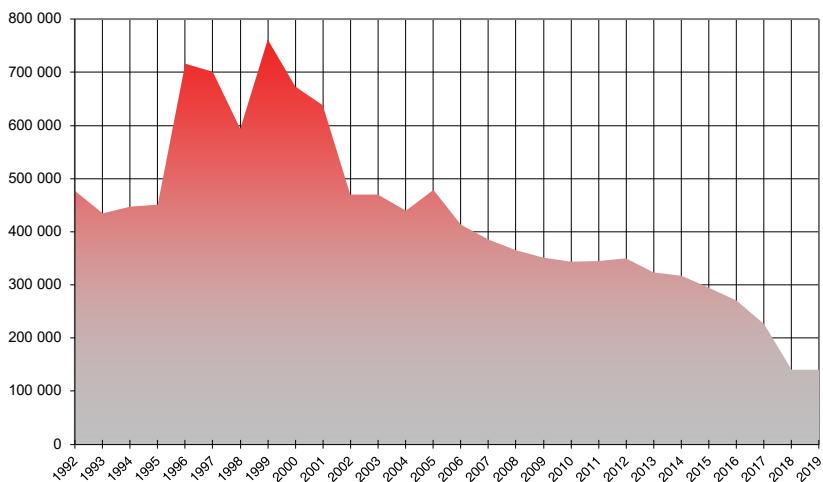
1. Výpůjčky

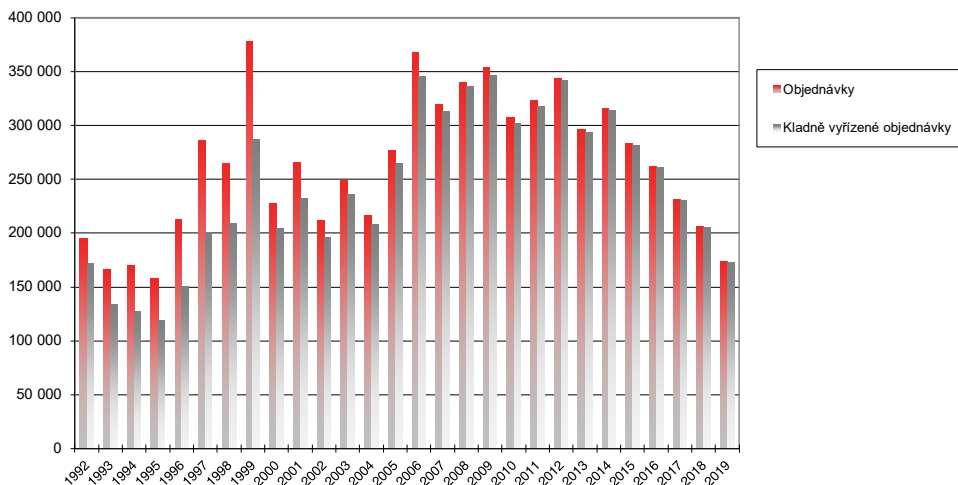
2. Registrovaní čtenářů

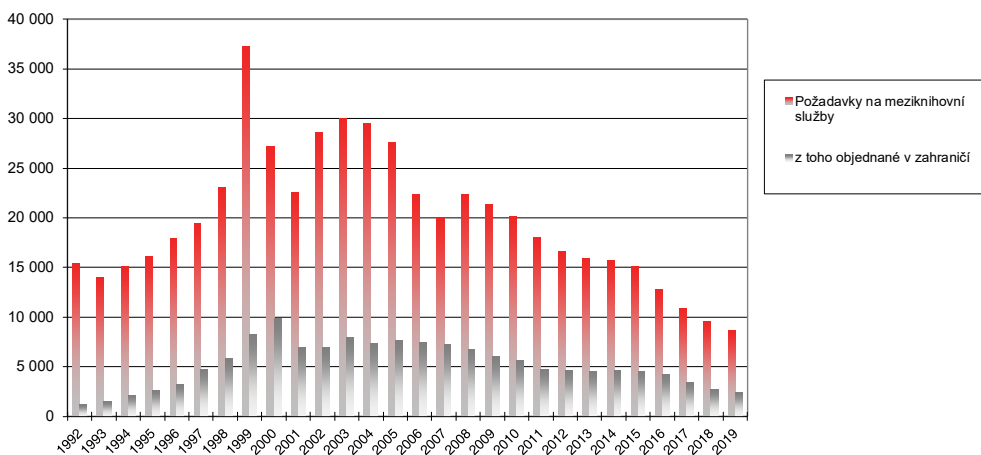
3. Návštěvnost půjčoven a studoven

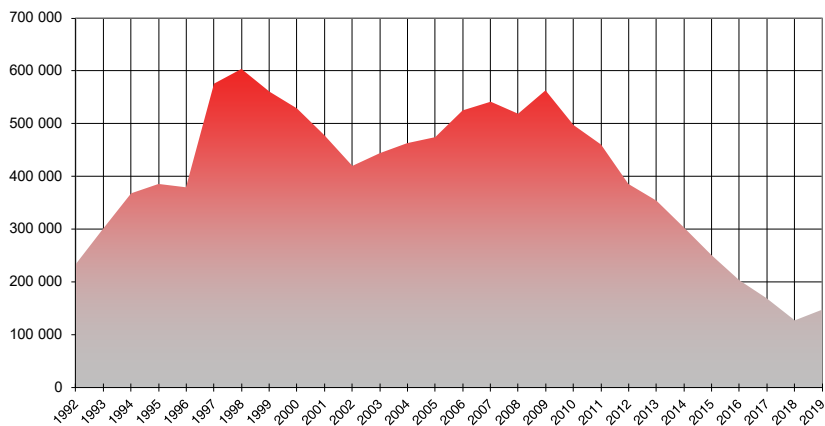
4. Objednávky

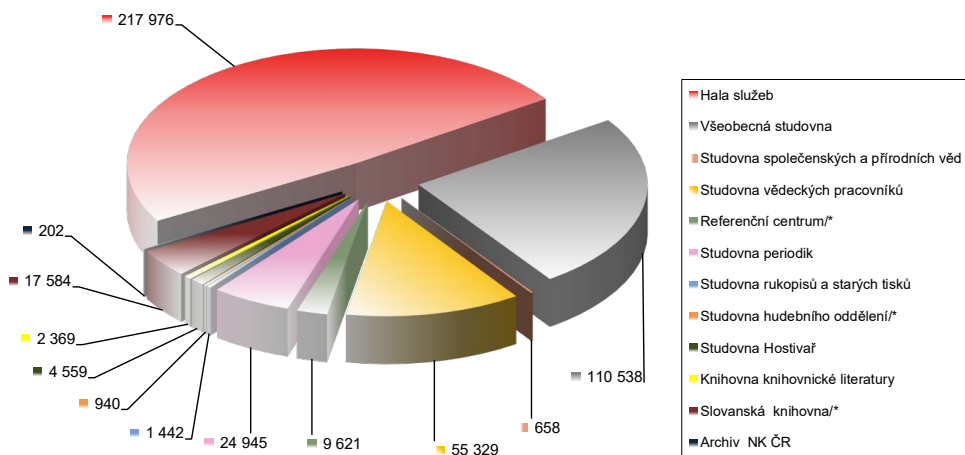
5. Meziknihovní služby

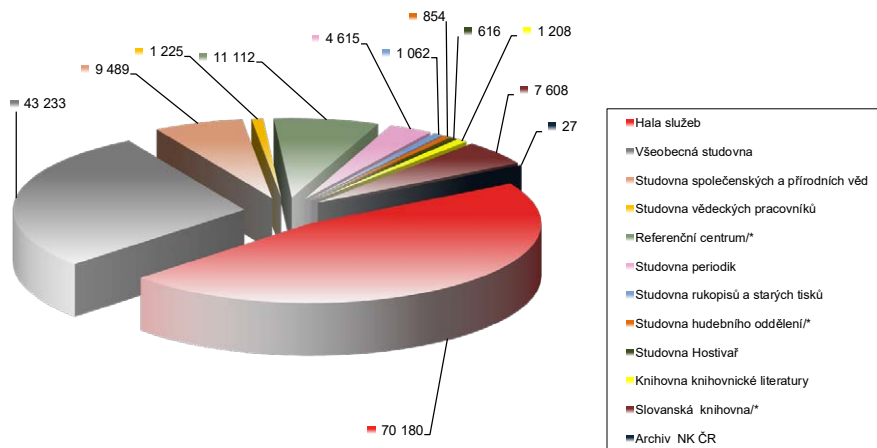
6. Kopie a tisky

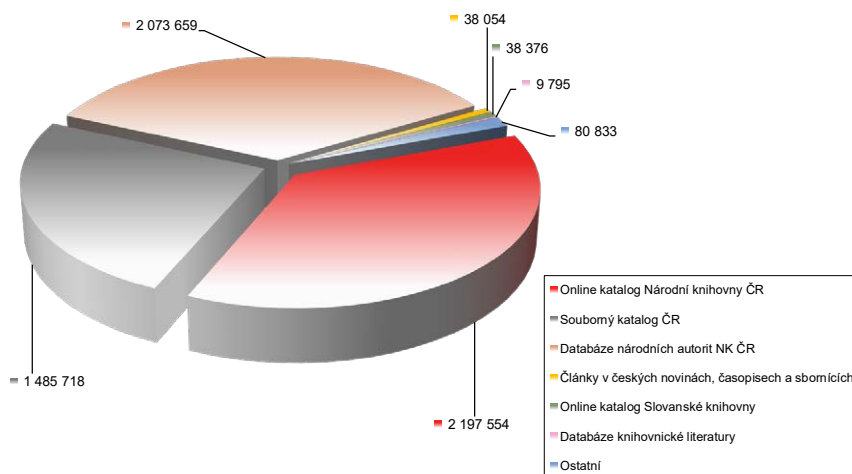
7. Protokolované výpůjčky

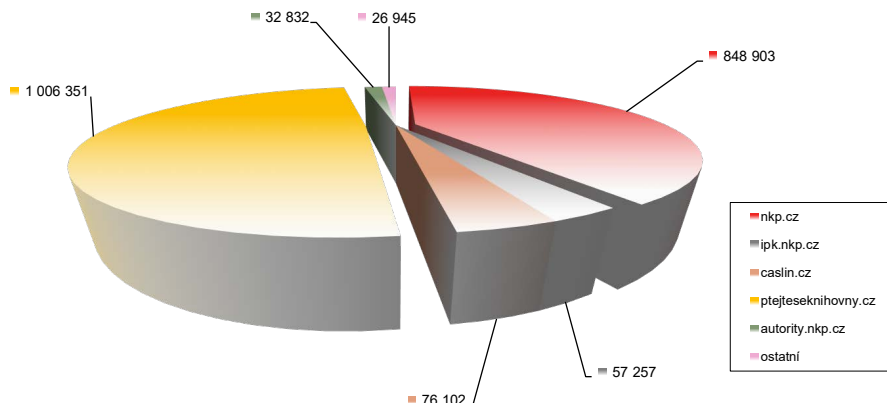
8. Čtenářské návštěvy

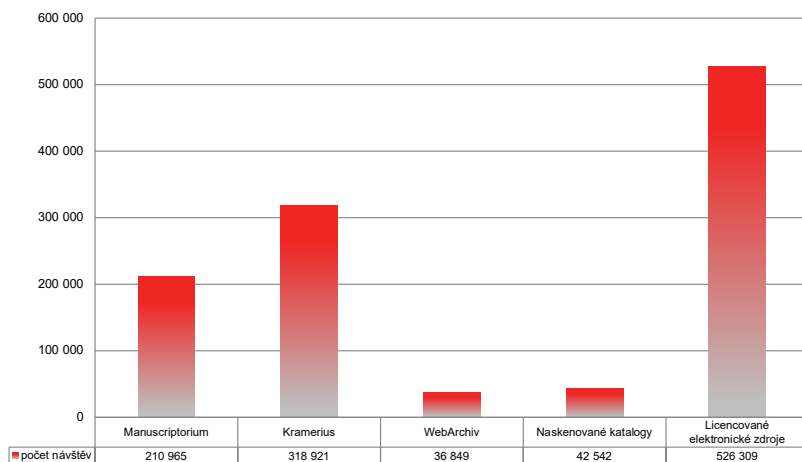
9. Využívání katalogů aází NK ČR

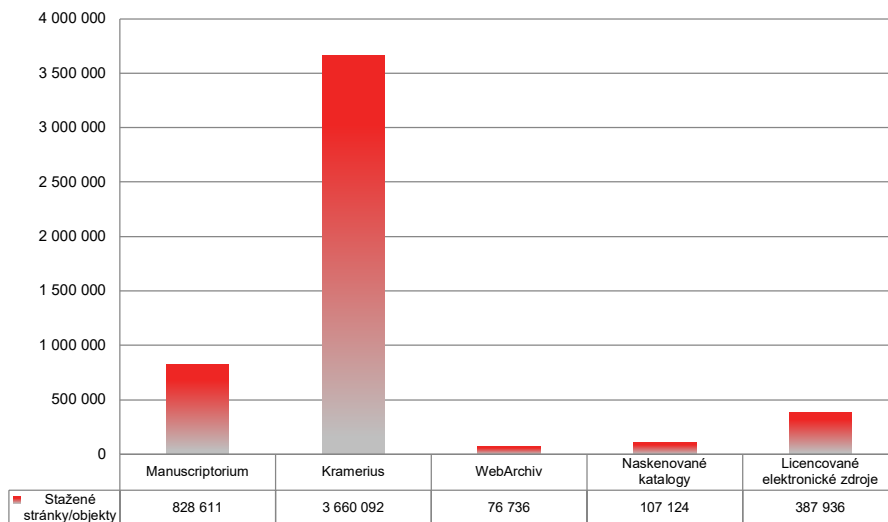
10. Návštěvnost domén NK ČR

11. Návštěvnost elektronických informačních zdrojů

12. Využití elektronických informačních zdrojů

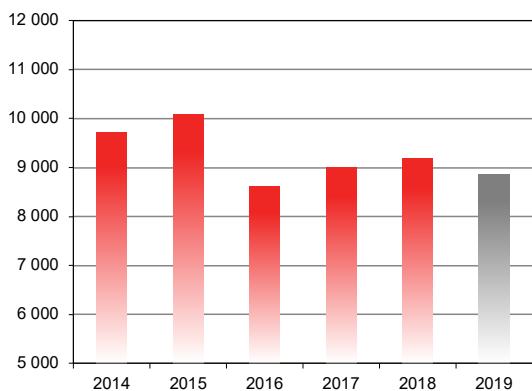
Slovanská knihovna

Služby

Počet registrovaných uživatelů k 31. 12. 2019	1 206
Počet čtenářských návštěv	7 608
Počet evidovaných výpůjček	33 6218

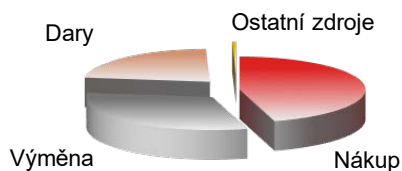
Přírůstek knihovnických fondů

Rok	k. j.
2014	9 720
2015	10 082
2016	8 600
2017	9 000
2018	9 191
2019	8 869

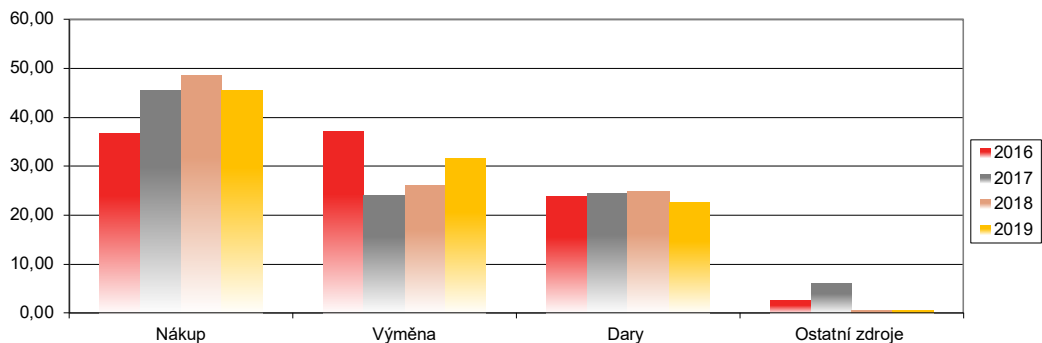
Podíl nákupu, výměny, darů a ostatních zdrojů v roce 2019

	k. j.	%
Celkem	8 869	100,00
Nákup	4 038	45,53
Výměna	2 794	31,50
Dary	1 993	22,47
Ostatní zdroje	44	0,50

Struktura přírůstku v letech 2016–2019 (v %)

	2016	2017	2018	2019
Nákup	36,64	45,54	48,54	45,53
Výměna	37,14	23,93	26,06	31,50
Dary	23,72	24,42	24,98	22,47
Ostatní zdroje	2,50	6,11	0,41	0,50

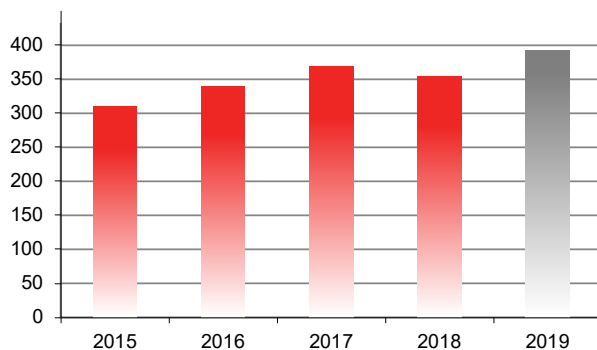
Knihovna knihovnické literatury

Služby

Počet čtenářských návštěv	1 208
Počet evidovaných výpůjček	3 156

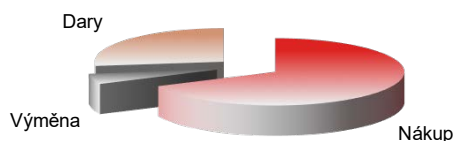
Přírůstek knihovních fondů

Rok	k. j.
2015	310
2016	339
2017	368
2018	353
2019	392

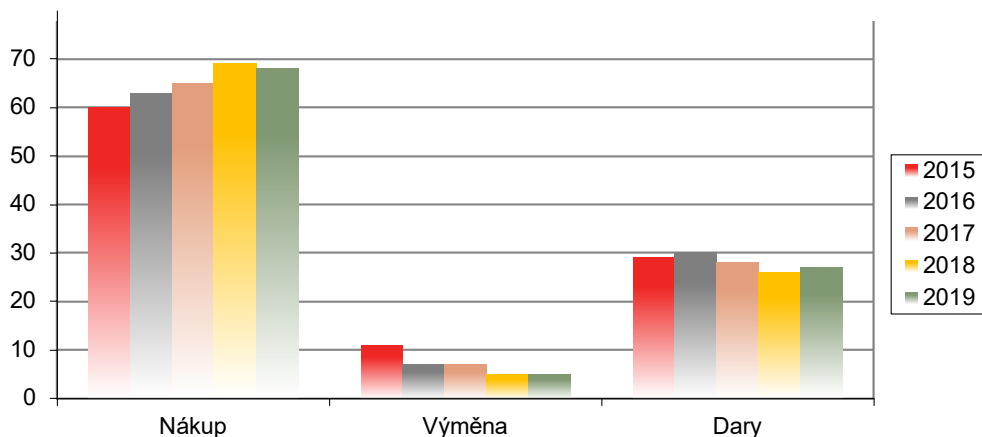
Podíl nákupu, výměny, darů v roce 2019

	k. j.	%
Celkem	392	100
Nákup	265	68
Výměna	20	5
Dary	107	27

Struktura přírůstku v letech 2015–2019 (v %)

	2015	2016	2017	2018	2019
Nákup	60	63	65	69	68
Výměna	11	7	7	5	5
Dary	29	30	28	26	27

V roce 2019 fungovala všechna pracoviště Odboru správy fondů (OSF) v běžném režimu beze změn významného charakteru. V rámci své pracovní náplně realizovali pracovníci dotčených útvarů všechny své standardní činnosti spojené se zpracováním, doplňováním, správou, ochranou a dlouhodobým uložením novodobých knihovních fondů. Tyto činnosti byly úzce navázány i na další aktivity NK ČR, zejména pak na rekonstrukční práce v prostorách CDH, každodenní běh digitalizační linky novodobých dokumentů NDK a zajištění činností spojených s externí knižní vazbou. Kromě těchto standardních činností byly v rámci OSF řešeny výzkumné a vývojové projekty z různých segmentů moderního knihovnictví, byla vykazována metodologická činnost a podpora dalším paměťovým institucím, včetně odborné prezentační a publikační činnosti.

Ojedinelým projektem, majícím velký dopad na dlouhodobé uchování knihovních fondů, pak byla účast odborných pracovišť OSF na masivním odkyselování fondů ohrožených degradací svého nosiče. Na tuto činnost získala NK ČR mimořádný příspěvek z MK ČR ve výši 6 000 000 Kč, který byl beze zbytku vyčerpán. Většinu odkyselených dokumentů tvořily svazky signatury 54 E a další svazky z konzervačního fondu 19. století, které jsou ve správě Oddělení správy UKF. Díky efektivnímu metodickému vedení OOKF bylo celkem odkyseleno 8 650 knihovních jednotek o celkové váze 4 593 kg. Pracoviště OSF se podílela nejen na výběru, expedici a zpracování chybějících údajů o jednotkách či zakládce, ale i na technickoadministrativním vedení celého projektu. V roce 2019 bylo do externí vazby předáno téměř 10 000 novodobých dokumentů z různých fondů NK ČR. Největší podíl z tohoto počtu tvořily periodické dokumenty. Nižší počet svazků předaných do externí knižní vazby byl způsoben snížením dostupných finančních prostředků, kdy na zajištění vazby byly vynaloženy oproti minulému roku jen 3 miliony korun. Aktuální stav knižní vazby je také úzce provázán na rekonstrukční práce v CDH a v návaznosti na to na omezenou kapacitu pracovišť OPK provádějících interní knižní vazbu. V rámci zajištění přípravy dokumentů pro zabezpečení provozu digitalizační linky NDK bylo připraveno téměř 9 900 svazků novodobých dokumentů, které byly posléze skenovány, trvale uchovány v rámci datového úložiště a následně zpřístupněny v digitální knihovně Kramerius. V návaznosti na aktivity podporované MK ČR byly digitalizovány také významné tituly periodik, jejichž systematickou digitalizaci podporuje i Ústřední knihovnická rada ČR. Na rok 2019 tak byl pro digitalizaci vybrán titul *Tribuna: týdeník pro ideologii a politiku* – týdeník byra ÚV KSČ vycházející mezi lety 1969–1989. V rámci činností pracovišť OSF pokračovalo také postupné zpracování tzv. rezervních fondů, umístěných v neratovickém depozitáři. Spolu s průběžným zpracováním fondů bohemikálních, které slouží v rostoucí míře i pro doplňování NKF i UKF, pokračovalo rovněž zpracování nebohemikálních svazků a také zpracování rozsáhlých exemplářů periodik. Paralelně s těmito činnostmi pokračuje i systematické mapování a třídění zde uložených fondů. V rámci sledování klíčových statistických ukazatelů došlo v porovnání s předchozími roky opět k výraznému úbytku celkového rozsahu expedice fondů UKF, což je však způsobeno zejména celoročními rekonstrukčními pracemi v prostorách starší budovy CDH, nedostatkem skladovacích ploch v Klementinu, kdy je nutné některé signatury ukládat mimo regálové konstrukce do přepravních boxů, ze kterých nelze standardně expedovat, a také v návaznosti na fondy uložené v externích skladech, které čekají na nastěhování do prostor NK ČR. V souvislosti s výše uvedenými omezeními v možnostech půjčování UKF roste tlak na vypůjčování NKF, který je však třeba regulovat z důvodu samé podstaty této konzervační sbírky, která je určena primárně pro dlouhodobé uchování novodobého knižního fondu. Ve spolupráci s Odborem služeb je nastaven postup, kdy se primárně využívá meziknihovni výpůjční služba, aby nedošlo k nadměrnému půjčování NKF. Revize knihovních fondů probíhá dle dlouhodobých plánů Oddělení revize fondů a dle propozic schválených MK ČR. V roce 2019 bylo zrevidováno 244 000 svazků.

V rámci své činnosti OSF realizoval také řadu projektů financovaných z různých dotačních mechanismů – zejména VISK a NAKI. Jmenovitě je třeba uvést zejména projekt financovaný z prostředků VISK 1 zaměřený na přípravu a následný tisk aktualizované podoby tzv. Kolečka první pomoci a na nákup tzv. havarijních boxů, které mohou efektivně pomoci snížit dopady nehod v depozitářích či živelných katastrof. Tento projekt přímo navazuje na činnosti spojené s plněním cílů *Koncepce rozvoje knihoven 2017–2020*, priority 4 nazvané Trvalé uchování tradičních knihovních fondů a implementaci Státní kulturní politiky. Odborná pracoviště OSF se také aktivně zapojila do přípravy nové koncepce rozvoje knihoven ČR, která by měla být schválena v průběhu roku 2020. Pokračovala i realizace jednotlivých projektů vědy a výzkumu, které jsou směřovány do oblasti digital humanities, využití dat webového archivu NK ČR, vývoje nástrojů pro zpřístupnění digitálních dat, provenienčního výzkumu či softwarových nástrojů

pro podporu efektivních procesů správy a ochrany novodobých knihovních fondů. Novou aktivitou, která je od května 2019 realizována v NK ČR pod vedením OSF, je zapojení NK ČR mezi partnerské instituce velké vědecké infrastruktury LINDAT/CLARIAH-cz, která se zabývá nejen jazykovými, ale i dalšími digitálními zdroji a nástroji na jejich zpracování, vyvíjí je a poskytuje v relevantních oborech vědecké komunitě. V rámci této výzkumné infrastruktury spolupracuje NK ČR s významnými univerzitními pracovišti, ústavy Akademie věd ČR a dalšími paměťovými institucemi, v nichž jsou zastoupeny i další knihovny – MZK a KNAV. V prvních fázích realizace projektu LINDAT/CLARIAH-cz se NK ČR a další zastoupené knihovny zaměří na nasazení standardu IIIF API v jednotlivých digitálních knihovnách, na budování virtuálních sbírek včetně úprav spojených s optimalizací nástrojů pro tvorbu a využívání virtuálních sbírek vědeckou komunitou a samozřejmě také na sběr požadavků ze strany různorodých vědeckých týmů, jež budou zacíleny zejména na hledání dalších setů dat zajímavých pro vědeckou práci, podobu exportů metadat a vývoje dalších nástrojů směřujících k usnadnění vědecké práce.

Paralelně s různorodými výzkumnými úkoly poskytovali pracovníci OSF také důležitou metodologickou, standardizační a koordinační pomoc všem zájemcům z řad veřejných knihoven a vystupovali na národních i mezinárodních odborných akcích, kde šířili povědomí o aktuálních trendech v oblasti správy, budování a ochranného reformátování novodobých knihovních fondů.

Statistické informace Odboru správy fondů

Správa knihovních fondů

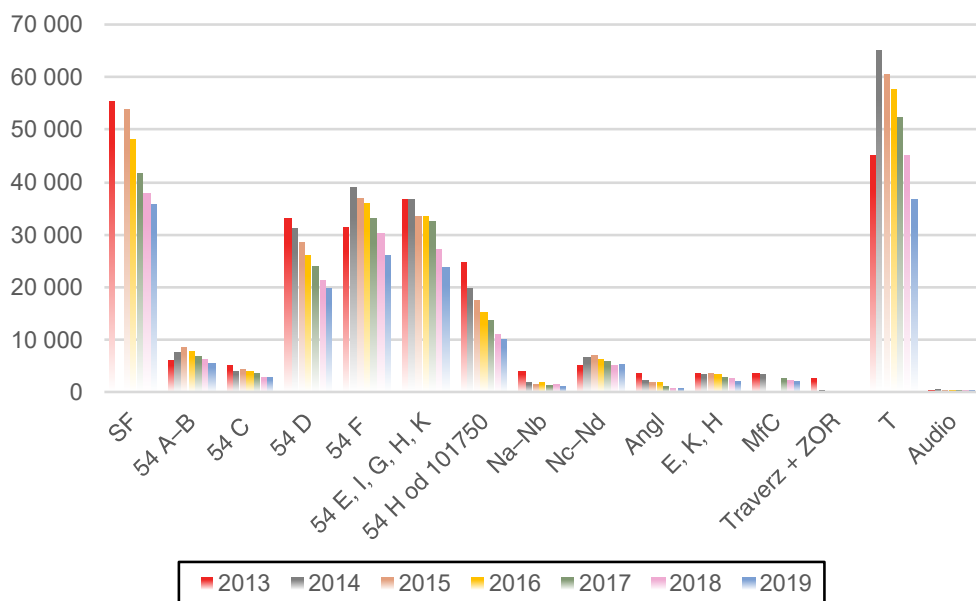
Signování přírůstků UKF	43 433
Signování přírůstků NKF	38 589
Zpracování dokumentů 19. století	865
Zpracování dokumentů v rezervních fondech	14 314
Příprava dokumentů pro účely digitalizace (svazky)	9 879
Externí vazba	9 701
Pátrání po nezvěstných dokumentech	549
Počet zrevidovaných svazků	244 000
Odpisy knihovních fondů (svazky)	7 680
Expedice celkem	173 721
Expedice UKF Klementinum	173 721
Expedice UKF CDH	0
Expedice Studijní fond	35 630
Expedice NKF	10 500

Činnosti Oddělení správy UKF

Objem expedice v letech 2013–2019 podle signatur

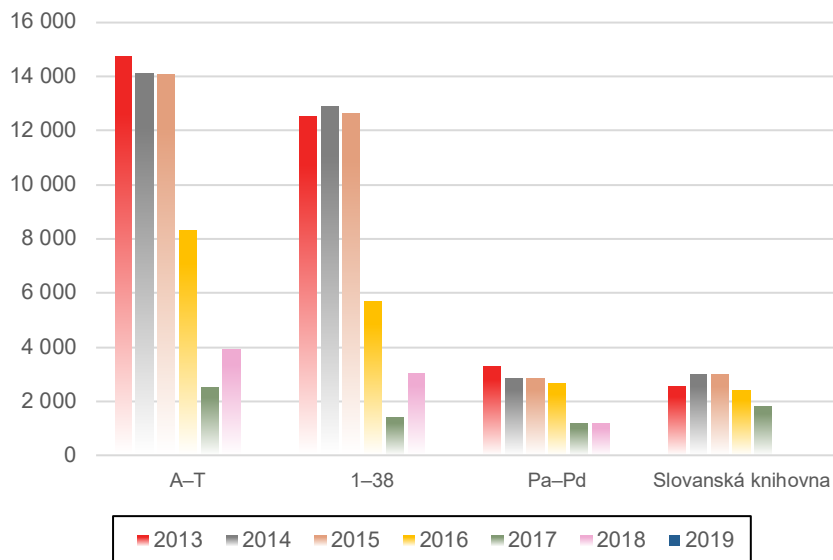
Expedice knihovních fondů Klementinum	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
SF	55 206	60 321	53 945	48 032	41 574	37 993	35 630
54 A–B	6 042	7 678	8 462	7 748	6 714	6 416	5 503
54 C	5 028	4 135	4 261	4 158	3 684	2 879	2 833
54 D	33 133	31 289	28 341	26 001	24 026	21 274	19 697
54 F	31 469	38 892	36 926	35 968	33 137	30 106	26 063
54 E, I, G, H, K	36 662	36 627	33 457	33 470	32 505	27 283	23 786
54 H od 101750	24 625	19 864	17 600	15 352	13 823	10 962	10 101
Na–Nb	3 963	1 804	1 509	1 905	1 435	1 519	1 093
Nc–Nd	4 962	6 579	6 947	6 449	5 842	5 199	5 409
Angl	3 696	2 409	1 854	1 771	1 206	940	829
E, K, H	3 501	3 226	3 600	3 243	2 795	2 485	2 047
MfC	3 609	3 227	3 410	3 342	2 710	2 373	2 016
Traverz + ZOR	2 592	72	0	0	0	0	0
T	45 205	65 042	60 605	57 634	52 415	45 235	36 661
Audio	375	588	376	374	418	300	352

Expedice knihovních fondů v Klementinu

Expedice knihovních fondů v Hostivaři

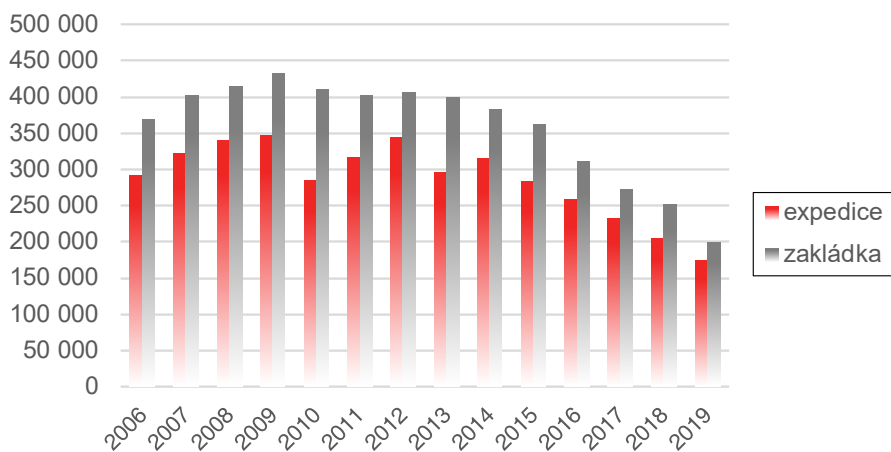
Expedice knihovních fondů Hostivař	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A-T	14 715	14 120	14 066	8 276	2 526	3 919	0
1-38	12 519	12 893	12 634	5 669	1 396	3 023	0
Pa-Pd	3 282	2 843	2 843	2 663	1 180	1 197	0
SK	2 538	2 979	2 979	2 423	1 833	0	0

Souhrnný dlouhodobý přehled expedice a zakládky prováděné Oddělením správy UKF

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Klementinum	expedice	253 271	273 986	289 053	287 612	245 723	281 890	310 585	262 641	284 518	263 877	250 862	224 475	196 883	173 721
	z toho SF	76 681	76 389	75 313	74 778	66 018	71 228	74 934	55 206	60 321	53 945	48 032	41 574	37 993	35 630
	z toho ostatní	176 590	197 597	213 740	212 834	179 705	210 662	235 651	207 435	224 197	209 932	202 830	182 901	158 890	138 091
Hostivař	zakládka	323 718	354 775	361 841	367 756	367 017	360 824	360 750	348 681	344 919	337 934	301 542	263 263	238 941	199 436
	z toho SF	86 615	94 934	94 851	99 196	102 465	90 939	80 743	63 523	60 556	59 290	50 369	43 812	42 058	37 841
	z toho ostatní	237 103	259 841	266 990	268 560	264 552	269 885	280 007	285 158	284 363	278 644	251 173	219 451	196 883	161 595
Oddělení správy UKF celkem	expedice	39 263	47 876	51 398	58 907	38 904	35 261	33 386	33 163	31 526	19 191	7 004	7 390	8 220	0
	zakládka	44 011	48 204	53 778	63 776	42 985	40 997	44 132	50 334	38 129	24 642	9 912	8 241	12 518	0
	expedice	292 534	321 862	340 451	346 519	284 627	317 151	343 971	295 804	316 044	283 068	257 866	231 865	205 103	173 721
zakládka	367 729	402 979	415 619	431 532	410 002	401 821	404 882	399 015	383 048	362 576	311 454	271 504	251 459	199 436	

Souhrnný dlouhodobý přehled expedice a zakládka prováděné Oddělením správy UKF

Činnosti Oddělení správy NKF

Signování

čtvrtletí	knihy	periodika	speciální dokumenty	celkem
I.	5 510	2 161	1 173	8 844
II.	5 689	4 138	1 419	11 246
III.	5 390	2 644	1 359	9 393
IV.	5 448	2 315	1 343	9 106
celkem	22 037	11 258	5 294	38 589

čtvrtletí	vytvořené jednotky	služební výpůjčky NKF	kopie a skeny služební	kopie badatelé	dohledání, opravy, prověření	zakládka
I.	7 812	531	1 569	74	1 062	2 695
II.	6 463	538	960	68	949	2 125
III.	10 152	389	1 606	36	1 383	2 240
IV.	7 474	560	4 546	26	898	1 422
celkem	31 901	2 018	8 681	204	4 292	8 482

Studovna – 35 hodin / týden

měsíc	badatelé	počet svazků
leden	51	311
únor	62	367
březen	71	248
duben	45	147
květen	52	190
červen	61	371
červenec	51	173
srpen	31	126
září	62	475
říjen	58	375
listopad	45	201
prosinec	27	205
celkem	616	3 189

Ochrana knihovních fondů

Činnosti Odboru ochrany knihovních fondů (OOKF) probíhaly po celý rok 2019 v provizorních prostorech, a to jednak z důvodu rekonstrukce budovy CDH, jednak kvůli stěhování pracoviště a následně z důvodu havárie starší budovy a následnému opětovnému vystěhování pracoviště. Činnost OOKF se soustředila především na kontrolu klimatických parametrů a mikrobiologické aktivity v depozitářích NK ČR a na zajištění projektu hromadného odkyselení novodobých knihovních fondů. Na základě schválených žádostí o dotaci z programu VISK 7 a mimořádné dotace z MK ČR bylo v roce 2019 úspěšně odkyseleno v hromadné technologii 9 756 svazků knih z fondu NK ČR, které byly ohrožené kyselou hydrolyzou papíru. Technologie hromadného odkyselování Papersave Swiss, resp. její český dodavatel firma Docu Save, s. r. o., byla vybrána na základě předchozího testování technologií v Oddělení vývoje a výzkumných laboratořích (OVVL) a na základě výběrového řízení. Na výběru, přípravě, kontrole a zpracování se významně podíleli pracovníci Oddělení preventivní konzervace (OPK) i OVVL, ale i další pracovníci z několika útvarů NK ČR.

Z důvodu provizoria nemohly být prováděny některé činnosti OOKF, např. stěry na kontrolu mikrobiologické aktivity, mikrobiální rozborů a velkou část roku 2019 i sušení v multifunkční víceúčelové vakuové komoře, rovněž ostatní práce v laboratořích byly omezeny. Cílem všech činností OOKF v roce 2019 byla odborná péče o knihovní fondy NK ČR, ale i dalších českých institucí spravujících knihovní fondy. OOKF poskytuje operativně konzultace státním organizacím i ostatním kulturním a vzdělávacím institucím v problematice konzervace a restaurování knihovních fondů a jejich preventivní ochrany. Plní zatím neformální funkci mezioborového metodického centra konzervace novodobých dokumentů, zhodnocuje a aplikuje výsledky projektů NAKI II. V roce 2019 pokračovalo plnění výzkumných cílů institucionálního

Příprava exponátu na výstavu v Zrcadlové kapli.

Foto: Odd. restaurování NK ČR

výzkumu a tří projektů národního programu NAKI II: projekt s názvem *Syntetické materiály v knihovních fondech* s identifikačním kódem DG18P02OVV001, projekt s názvem *Využití zobrazovacích metod pro studium skrytých informací v knihách* s identifikačním kódem DG18P02OVV024 a projekt s názvem *Výzkum a vývoj pokročilých technik čištění knih a rukopisů* s identifikačním kódem DG18P02OVV048.

*Identifikace materiálu desek knihy pomocí FTIR spektrometru.
Foto: Oddělení vývoje a výzkumných laboratoří NK ČR*

*Identifikace materiálu desek knihy pomocí Ramanova spektrometru.
Foto: Oddělení vývoje a výzkumných laboratoří NK ČR*

OVVL a jeho pracovníci se významně podíleli v roce 2019 na ochranně a péči o knihovní fondy od nejstarších po současné knihovní dokumenty ve fondech NK ČR. Výzkum a vývoj prováděný v laboratořích se zaměřil na všechny aspekty knižní vazby jak materiálového složení, průzkumu poškození, predikce poškození na základě chemicko-fyzikálních vlastností materiálů, tak ověřování účinků restaurátorských či konzervátorských zásahů. Laboratoře se zaměřily také na problematiku odkyselování papíru, především hromadných procesů odkyselování, a světlostalosti materiálů knihovních fondů. Výzkumní pracovníci se podíleli na organizaci a vyhodnocení plošného průzkumu fyzického stavu fondů NK ČR. V roce 2019 byla k analýzám materiálů knihovních fondů a jejich vlastností využívána zařízení jako zdroj významných poznatků o knižních vazbách, především FTIR a Ramanův spektrometr, Videokomparátor VSC 8000 pro zviditelnování odstraněných či vybledlých textů a rentgenová sestava s digitálním detektorem pro zobrazování vnitřních struktur i poškození knižních vazeb, dále komora pro sluneční

simulace SUNTEST, kabinová sestava pro digitální radiografii a přístroj Spirabilia®. Ačkoli bylo OVVL v roce 2019 v rámci rekonstrukce a havárie budovy CDH v provizorních podmínkách omezujících mnohé činnosti oddělení, přesto byla prováděna dezinfekce knih v parách butanolu. Pracovníci OOKF se věnovali také metodickým činnostem, jako například konzultacím ohledně preventivní péče, ambulantním zásahům na knihovním fondu či problémům s plísňemi a prevenci následků havárií apod. V rámci činnosti byly konány četné workshopy věnující se problematice průzkumu knihovních fondů, ambulantní opravy knih nebo využití specifických materiálů pro restaurování. Pracovníci odboru prezentovali „havarijní boxy“, ať již ze zahraničí, tak i od českých dodavatelů jako řešení pro náhlé krizové situace ohrožující knihovní fondy. Díky získaným financím z dotačního programu MK ČR *Integrovaný systém ochrany* (ISO) byly další depozitární prostory vybaveny telemetrickým systémem Hanwell pro sledování teploty a relativní vlhkosti vzduchu v reálném čase. V roce 2019 pokračovalo měření koncentrace oxidů síry a dusíku v Barokním knihovním sálu. Toto měření se provádí od roku 2012 ve spolupráci se SVÚOM s. r. o. a pracovištěm Akademie věd. Hodnoty zjištěné v roce 2019 opět překračují koncentrace doporučené normou ČNS/ISO 11799 (2003) *Informace a dokumentace – Požadavky na ukládání archivních a knihovních dokumentů* (pro oxid siřičitý $\leq 1 \mu\text{g}/\text{m}^3$, pro oxidy dusíku $\leq 5 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

Činnosti Oddělení restaurování (OR) byly v roce 2019 opět omezeny provizoriem a několikerým stěhováním pracoviště. Jeho pracovníci se přesto podíleli na realizaci svých dlouhodobě plánovaných aktivit. Dokončovali přípravu posledních exemplářů starých tisků pro digitalizaci ve spolupráci se společností Google v rámci mezinárodního projektu *Google pro českou kulturu*. V roce 2019 bylo zpracováno a připraveno fyzicky pro digitalizaci posledních několik desítek vzácných tisků, bylo prováděno především restaurování knih z tzv. „zelené“ kategorie poškození, které vyžadovaly již rozsáhlejší restaurátorský zásah s větší časovou náročností. Tyto zásahy zahrnovaly např. rozešíť knižních vazeb, demontování knižního bloku z vazby, stanovení hodnoty pH papíru a mokré čištění. U většiny knih musel být restaurován pokryv pomocí různých druhů usní a zpevněna vnitřní i vnější drážka knihy. U mnoha restaurovaných knih byly opraveny trhliny papíru v okolí pergamenových záložek, které jsou způsobeny nevhodnou manipulací se vzácnými tisky. V rámci provizorního pracoviště OR probíhala příprava řady plánovaných tužemských i zahraničních výstav ve smyslu fyzické přípravy a restaurování exponátů, vyhotovování průvodních výstavních dokumentací, kurýrního doprovodu a instalace objektů ve výstavních galeriích. Bylo připraveno několik desítek knih na výstavy, mj. výstavy konané v Klementinu *Nebeský žebřík. Pozdně středověké modlitební knihy ze sbírek Národní knihovny, Kartografie v časech mezi poustevnami a koněspřežkou* (k výročí narození kartografa F. J. J. Kreibicha), *Evakuace historických fondů Zemské a univerzitní knihovny na sklonku 2. světové války*, putovní výstavu *Božská moudrost, boží příroda: Rosenkruciánské manifesty, Evropa a české země v 17. století* či reprezentativní *In monte Oliveti. Litomyšl a knižní kultura jednoty bratrské v 16. století*. V rámci plánované digitalizace a příprav na výstavy historických fondů tak v roce 2019 prošlo konzervátorským průzkumem a nezbytnou restaurátorskou péčí 230 vzácných středověkých rukopisů z období 13.–15. století a tisků ze 17.–18. století. V roce 2019 také pokračovala spolupráce s programátorskou firmou Sofo týkající se technické optimalizace informační restaurátorské databáze ResIS. Databáze je určena pro systematické ukládání popisné a obrazové dokumentace historických exemplářů a současně k interní komunikaci OR se správci historických fondů v rámci NK ČR.

V rámci činností se Oddělení preventivní konzervace (OPK) v roce 2019 podílelo na plošném průzkumu fyzického stavu knihovních fondů zaměřeném na znečištění fondů prachem a na zastoupení plastových materiálů knih ve fondech. Celkem bylo v roce 2019 vyrobeno 12 511 ks ochranných obalů na plotteru Kongsberg X 22. Celková produkce plotteru Kongsberg X 22 je tedy vyšší než v minulém roce i přes časové ztráty způsobené stěhováním a instalací plotteru v jiné místnosti. Obaly byly vyrobeny převážně z lepenky Box Board o tloušťce 1 mm, dále potom z vlnité lepenky firmy Klug o tloušťce 1,8 mm; spotřebovalo se 3 283 archů lepenek.

Pokračovalo mechanické strojní čištění knihovních svazků na stroji Depulvera® i mechanické ruční čištění – celkem bylo očištěno necelých 9 000 bm knih, tedy méně než v předešlém roce, a to z důvodu výměny pracovníků očišť.

Knihařská a konzervátorská dílna se kromě běžných oprav knižní vazby a nových vazeb zaměřila na opravy konzervačního charakteru ve fondu 19. století. Knižní vazba, převazba a konzervační zásahy probíhaly částečně v CDH a částečně v Klementinu na provizorním pracovišti. Za rok 2019 bylo zpracováno 1 186 svazků.

*Identifikace desek knihy pomocí systému SurveNIR.
Foto: Oddělení vývoje a výzkumných laboratoří NK ČR*

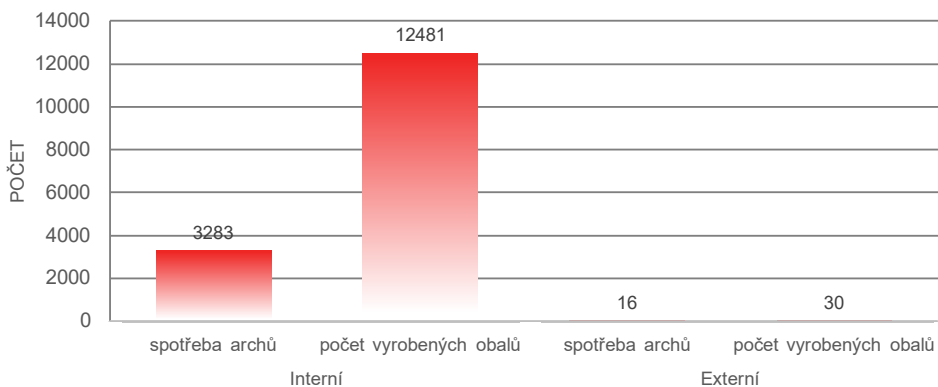
Výsledky výroby ochranných obalů, knižní vazby a očisty fondů jsou v grafech.

Pracovníci OPK a OVVL v roce 2019 realizovali 11 workshopů pro odbornou veřejnost například workshop na semináři knihovníků při AMG v Opavě, pro pracovníky regionálních knihoven Olomouckého kraje, workshopy či zaškolení externích zaměstnanců na průzkum fyzického stavu knihovnických fondů a přípravu na hromadné odkyselování, školení externích pracovníků na ovládání systému SurveNIR pro materiálové analýzy.

Dne 6. 9. 2019 byla zorganizována na VŠCHT Praha konference s mezinárodní účastí s názvem *Péče o moderní materiály v muzeích, galeriích, knihovnách a archivech 2019*.

Výsledky činností, výzkumu a vývoje pracovišť OOKF byly prezentovány na několika tuzemských i mezinárodních konferencích, seminářích či workshopech (jmenovitě například mezinárodní konference IADA kongres ve Varšavě v Polsku, konference Seaha v Oxfordu, Technart v Bruggách, – poster, konference konzervátorů-restaurátorů v Rožnově pod Radhoštěm, XVII. seminář restaurátorů a historiků v Jihlavě, seminář Společenstva českých knihářů v Plzni, workshop Průzkum malířských děl 1. poloviny 20 století v Národní galerii v Praze, konference Papír a celulóza 2019 v Hustopečích u Brna apod.).

Podrobný přehled výroby obalů a spotřeby lepenky

Výroba obalů

Interní	celkem
SK	641
ORST	4 518
Oddělení organizace fondů	27
Oddělení přípravy dokumentů	68
Oddělení strategického plánování digitalizace knihovních fondů	721
ANK	2
HO	260
Fond 19. století	126
UKF	85
Oddělení revize fondu	21
OPK	20
Oddělení doplňování dokumentů	1
NKF	5 991

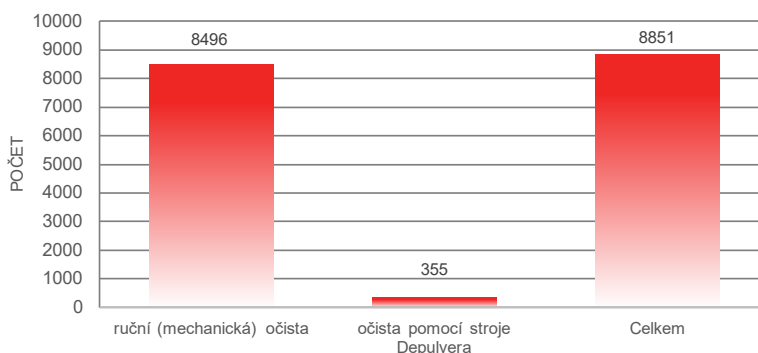
Externí	celkem
Univerzita Pardubice	22
Knihovna Národního archivu	8

Čištění pro jednotlivá oddělení, kde je možné sledovat přesun pracovníků očisty na aktuálně potřebné či stěhované fondy, je uvedeno v tabulce:

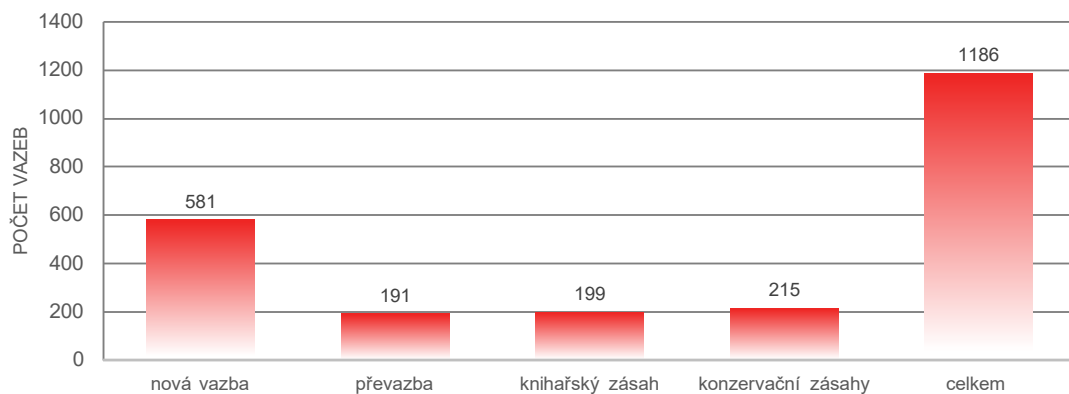
Očista fondů dle jednotlivých oddělení NK ČR

oddělení	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	celkem bm
SK	41	0	0	284	0	0	0	210	290	180	291	221	1 517
UKF, KF 19. stol.	225	126	172	185	483	346	466	167	271	76	128	26	2 671
NKF	392	354	394	301	162	146	105	93	153	154	151	82	2 487
Studovny a RC	0	0	0	0	8	0	2 058	0	39	56,7	0	0	2 161,7
ORST	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	5	4	14
celkem	658	480	566	770	653	492	2 629	470	758	466,7	575	333	8 850,7

Počet čištěných běžných metrů

Přehled vazby a zásahů

Výkaz vazby dle zásahů

Oddělení	počet ks
Oddělení organizace fondů	252
NKF	302
SK	52
HO	135
Oddělení přípravy dokumentů	254
UKF a konzervační fond 19. století	53
ORST	4
Odbor služeb	17
Oddělení doplňování zahraničních dokumentů	16
Hala služeb	7
KI	41
Oddělení doplňování zahraničního fondu	7
Oddělení doplňování domácích dokumentů	14
Odbor komunikace	7
Oddělení doplňování fondu a revize	25
celkem	1 186

Statistické údaje OOKF za rok 2019

typ činnosti	počet
Odborné konzultace – mimo NK ČR	151
Exkurze	45
Účast na konferencích – pasivní	75
Účast na konferencích – aktivní (přednášky, postery)	36
Odborné stáže v oboru – české	3
Odborné stáže v oboru – mezinárodní	0
Organizace konferencí	1
Organizace workshopů	15
Vzdělávání (přednášky pro veřejnost)	40
Mikrobiologické stěry – celkem *)	0
kontrola klimatických parametrů	150
Vysoušení knih – interní, pomocí metody „in situ“ ve vakuových balíčcích **)	0
Vysoušení knih ve víceúčelové vakuové komoře – externí **)	Městská knihovna Praha a FF UK – 17 dní vysušená voda: 19 l Materiály Karnoly Krnov – 49 dní vysušená voda: 193 l
Vysoušení knih – individuální	0
Restaurování historických fondů	
průzkum fyzického stavu sbírkových objektů	230
celkové komplexní restaurování	18
částečné restaurování	27
ambulantní restaurování	16
výstavy (restaurování, instalace, deinstalace, facility report, kontrola klimatických podmínek)	8
výstavní stojánky – ruční výroba	40
Výroba ochranných obalů v OOKF – celkem	12 547 ks
výroba ochranných obalů na plotru – pro interní potřebu	12 481
výroba ochranných obalů ruční – pro interní potřebu	36
výroba ochranných obalů na plotru – pro externí potřebu (programy VISK, jiné knihovny)	30
Mechanická očista knihovních fondů – celkem	8 847 bm
Mechanická očista knihovních fondů (Klementinum, CD Hostivař, Neratovice)	6 789 bm
očista knihovních fondů ve studovnách novodobých fondů – ve spolupráci se studenty VOŠ a SPŠ grafická	2 058 bm
Opravy a restaurování	
opravených knih – interní vazba	1 186 svazků
restaurování pro interní potřebu	43
restaurování pro externí subjekty	–
analýzy pro externí subjekty	31
Projekty – podílíme se na:	
vedení výzkumných projektů	2
odpovědný řešitel výzkumného projektu za NK	2
řešitel výzkumného projektu	36
příprava projektu	6
Dezinfekce	
dezinfekce v parách butanolu – v rámci NK ČR	50 knih
dezinfekce v parách butanolu – pro externí instituce	Fotografický materiál AVU
dezinfekce místností nebo depozitářů – v rámci NK ČR	–

*) Činnost neprobíhala nebo byla omezená z důvodu umístění pracoviště do provizorních prostor po dobu rekonstrukce staré budovy v Hostivaři.

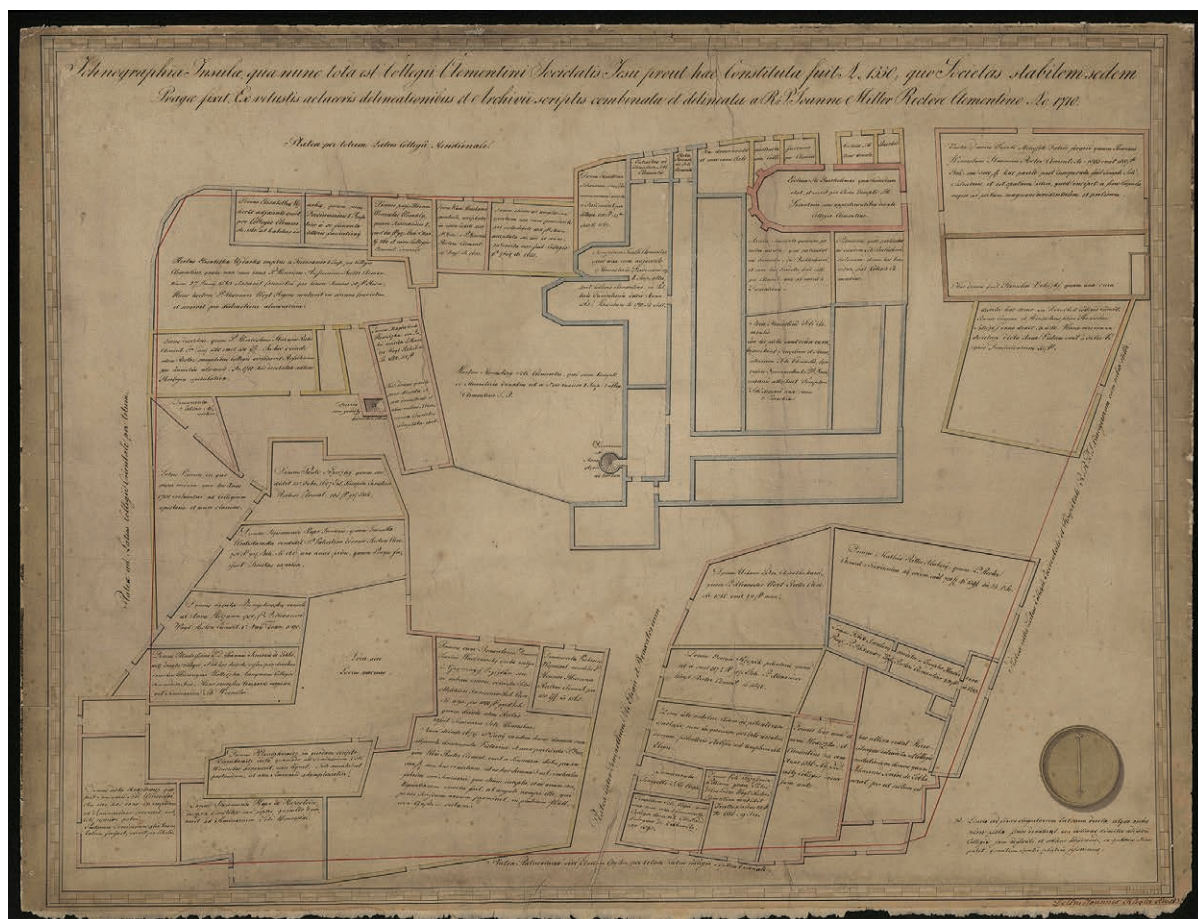
**) Víceúčelová vakuová komora byla velkou část roku 2019 uzavřena a fungovala jen několik týdnů po ukončení rekonstrukce staré budovy v Hostivaři.

Archiv Národní knihovny ČR

Archiv Národní knihovny ČR (ANK) vznikl v roce 1990. V říjnu 2007 mu byla po splnění podmínek daných zákonem č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě udělena odborem archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra ČR akreditace. V síti veřejných archivů je zařazen do skupiny specializovaných archivů. Jeho posláním je shromažďovat, zpracovávat, chránit a zpřístupňovat archivní fondy NK ČR a jejich právních předchůdců, jakož i fondy a sbírky soukromých osob a právnických institucí, které byly knihovně předány nebo byly vytříženy z jejich vlastních fondů. Dále dohlíží na spisovou službu NK ČR.

Fondy a sbírky ANK jsou postupně zpracovávány podle základních pravidel pro pořádní archiválií a zpřístupňovány prostřednictvím inventářů. K pořádní archiv využívá software pro elektronické zpracování archiválií (ELZA).

V roce 2019 převzal ANK v mimoskartačním řízení 21 evidenčních jednotek v celkovém rozsahu 1,12 bm. Ve skartačním řízení byly vyřazeny dokumenty se skartačním znakem „S“ z let 1999–2017 v celkovém množství 1,16 t.

Plán zástavby pod Klementinem, který nakreslil Jan Kügler v roce 1833 podle původního plánu klementinského rektora Jana Millera z roku 1710. ANK ČR, Sběrka map a plánů.

Vzhledem ke sloučení dvou fondů (Kapucíni Žatec 1846–1888 a Kapucíni – provincialát Praha 1831–1922) do jednoho s názvem Kapucíni 1831–1922 došlo ke snížení celkového počtu fondů a sbírek. V současné době mají fondy a sbírky ANK 6 324 hlavních evidenčních jednotek (4 125 nezpracovaných, 2 199 zpracovaných, z toho 2 187 inventarizovaných).

Fyzický stav archivních souborů – poškozeno je zhruba 73 % archiválií. Jedná se hlavně o poškození prachem (33,79 %), trhliny a přelomení (31,72 %) a křehkost a lámavost (14,48 %).

V součinnosti s Oddělením preventivní konzervace (OPK) byly průběžně zhotovovány v rámci ochrany archiválií ochranné obaly.

ANK se podílel v roce 2019 formou zapůjčení dokumentů na třech výstavách. V Klementinu to byla jednak výstava *Evakuace historických fondů Zemské a univerzitní knihovny na sklonku 2. světové války* a dále výstava *Co se skrývá pod podlahou? Archeologický výzkum Klementina*, která byla pořádána ve spolupráci s Národním památkovým ústavem. Třetí výstavu s názvem *Vlastním hlasem. Cesty ženské emancipace* pořádalo Národní muzeum. Kromě toho ANK poskytl naskenované fotografie a plány pro virtuální výstavu na téma historie a současnost Klementina.

ANK poskytl data do satelitního účtu kultury zpracovávaného Národním informačním a poradenským střediskem pro kulturu.

Průběžně byly poskytovány konzultace z oblasti spisové služby zaměstnancům knihovny i jiných institucí.

Činnost ANK byla v roce 2019 ovlivněna opakovaným stěhováním. Na jaře 2019 bylo pracoviště archivu z důvodů rekonstrukce budovy přestěhováno do náhradních prostor. Zde setrvalo necelé čtyři měsíce a muselo být z technických důvodů opět přestěhováno, tentokrát do prostorů Oddělení správy Národního konzervačního fondu. To zásadním způsobem omezilo činnost archivu, který musel být uzavřen pro veřejnost z důvodu neexistence badatelny. Tato situace potrvá až do doby, než se archiv přestěhuje zpátky do zrekonstruované budovy.

Celkové množství uložených archiválií

Počet fondů a sbírek	73
Běžné metry (bm) celkem	429,18
Počet evidenčních jednotek (v ks)	6 324

Stupeň zpracovanosti archivních souborů (výpočet z metráže v %)

Zpracováno	58,90
Inventarizováno	56,16

Referát vnitřního auditu Národní knihovny ČR

Jedná se o útvar s metodickými pravomocemi na úrovni veškerých útvarů NK ČR při výkonu jejich odborných agend. Je přímo podřízen generálnímu řediteli NK ČR, čímž je plně zajištěna jeho funkční nezávislost a organizační oddělení od řídicích výkonných struktur. Plní zejména tyto úkoly:

- plní povinnosti vyplývající z ustanovení §28 až 31 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o finanční kontrole“), zejména předkládá generálnímu řediteli NK ČR doporučení ke zdokonalování kvality vnitřního kontrolního systému, k předcházení nebo zmírnění rizik a přijetí opatření k nápravě zjištěných nedostatků;
- provádí finanční audity, audity systémů a audity výkonu v útvarech NK ČR a předkládá generálnímu řediteli NK ČR písemné zprávy o svých zjištěních, včetně návrhů opatření k nápravě;
- vypracovává roční a střednědobé plány auditorské činnosti a zpracovává souhrnné roční zprávy o své činnosti;
- zajišťuje konzultační činnost v oblasti své působnosti;
- koordinuje proces řízení rizik a vyhodnocuje analýzu rizik;
- podílí se na realizaci postupů pro včasné podávání informací příslušným úrovním řízení o výskytu závažných nedostatků a o přijímaných a plněných opatřeních k jejich nápravě (odstranění), zejména v souladu se zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů a s dalšími právními normami;
- v oblasti výkonu interního auditu vykonává zejména metodickou, konzultační a zjišťovací činnost a to formou nezávislého a objektivního přezkoumávání a vyhodnocování operací a vnitřního kontrolního systému;
- žádný organizační útvar není oprávněn zasahovat do činnosti interního auditu.

Činnost referátu interního auditu probíhá na základě *Ročního plánu interního auditu na rok 2019*, který byl schválen generálním ředitelem NK ČR.

V roce 2019 nebyl referát interního auditu pověřen úkoly, které jsou v rozporu s nezávislým plněním jemu stanovených úkolů a které by narušovaly jeho nezávislost.

Roční plán vycházel z konkretizace cílů a záměrů vyjádřených ve *Střednědobém plánu interního auditu na období 2017–2019*. V roce 2019 byl vypracován nový *Střednědobý plán na léta 2020–2022*.

Interní audity zahrnovaly zejména finanční audity, audity systémů a audity výkonu.

Audity předkládají doporučení ke zkvalitnění řízení provozní a finanční činnosti orgánu veřejné správy.

Roční plán dále obsahuje další úkoly vyplývající z funkce interního auditu – úkoly v konzultační činnosti a terciální kontroly. V útvaru interního auditu pracovali v roce 2019 dva auditoři na 1,5 úvazku.

	Seznam plánovaných interních auditů v roce 2019	plán 2019	audit vykonán v roce 2019
1.	Audit – Proces nákupu strojů a přístrojů	✓	✓
2.	Audit – Škodní události	✓	✓
3.	Audit – Interní a externí právní služby	✓	✓
4.	Audit – Knihovnický institut	✓	✓
5.	Audit – Vnitřní komunikace v organizaci	✓	✓
6.	Registr smluv – terciální kontrola – 4x	✓	✓

Plán interního auditu na rok 2019 byl splněn na 100 %.

Funkční nezávislost referátu interního auditu je plně a trvale zajištěna Statutem interního auditu a Etickým kodexem interního auditu, který je součástí Organizačního řádu NK ČR. K výkonu činnosti referátu interního auditu jsou využívána pravidla Mezinárodního rámce profesní praxe interního auditu a metodika ministerstva financí pro výkon interního auditu.

Z realizovaných auditů a kontrol v roce 2019 byly navrženy celkem čtyři doporučení k odstranění zjištěných nedostatků, což je oproti roku 2018 podstatný pokles.

Všechna doporučení byla s auditovanými stranami projednána, shodně přijata a transformována v konkrétní a adresná opatření s termíny jejich realizace.

V průběhu roku 2019 byly v NK ČR realizovány čtyři kontroly. Tyto kontroly neuložily žádné odvody za porušení rozpočtové kázně, s výjimkou NKÚ.

Závažné nedostatky typu podezření na spáchání přestupku nebo trestného činu (ve smyslu §22 odst. 6, zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole) nebyly zjištěny. Nebyly zaznamenány možnosti vzniku korupce nebo podvodu.

Závěry z provedených auditů jsou obsahem *Plnění opatření z interních auditů za rok 2019*, včetně uvedení odpovědných osob a termínu realizace postupných nápravných opatření. K současnému datu je část nápravných opatření splněna. U zbyvajících částí došlo k posunu termínu na 30. 6. 2020.

The background features a collection of stylized book spines. Most are dark grey, but one in the center is bright red. The spines are arranged in a scattered pattern, with some appearing as if they are part of a larger stack or display.

Kulturní, vzdělávací
a publikační aktivity
knihovny

Kalendárium významných akcí

8. 1. **Návštěva velvyslance Arménské republiky, J. E. Tigrana Seiraniana v NK ČR**
31. 1. **Návštěva pana Kiro Tomoski z Japonska s doprovodem v NK ČR**
31. 1. **Návštěva rady velvyslanectví Egyptské arabské republiky Ranny Kenawyha v NK ČR**
14. 2. **Návštěva velvyslankyně Gruzie, J. E. Mariam Rakviashvili, a tajemnice velvyslanectví Nino Kochorashvili v NK ČR**
21. 2. **Konstantin Jireček a Bulharsko**
Beseda věnovaná českému historikovi a diplomatovi, zásadní osobnosti česko-bulharských vztahů Konstantinu Jirečkovi (1854–1918). Uspořádaly Slovanská knihovna, Slovanský ústav AV ČR, Masarykův ústav a Archiv AV ČR a Bulharský kulturní institut.
22. 2. **Sokrovišča ruského umění v Čechii (Poklady ruského umění v Čechách)**
Přednáška historičky umění Julie Jančárkové věnovaná ruskému výtvarnému umění ve sbírkách českých muzeí, galerií a archivů. Akce se uskutečnila jako součást kulturního projektu „Prague Art Weekends“. Uspořádaly Slovanská knihovna a Prague Art Weekends.
28. 2. **Návštěva velvyslankyně Polské republiky, J. E. Barbary Ćwioro v NK ČR**
4. 3. **Timur Novikov: umění nové vlny v Leningradu v 80. letech 20. století**
Přednáška ruské historičky umění a kurátorky Ruského muzea v Sankt-Petěrburgu Jekatěřiny Andrejevové věnovaná především neoficiální umělecké leningradské scéně, činnosti umělecké skupiny „Noví umělci“ a jejímu čelnému představiteli Timuru Novikovovi (1958–2002). Uspořádala Slovanská knihovna.
12. 3. **Návštěva ředitelky Lotyšské Univerzitní knihovny Inete Kivle v NK ČR**
19. 3. **Demagogie a demokracie, seminář s Patricií Roberts-Miller**, profesorkou rétoriky a tvůrčího psaní a ředitelkou Univerzitního centra pro psaní na Univerzitě Texas v Austinu.
20. 3. **Zpíváme pro UNICEF**
Vystoupení Pěveckého sboru SMIX v Zrcadlové kapli v rámci charitativní akce pěveckých sborů v ČR na podporu programu UNICEF Dobrý start do života.

Plakát koncertu. Foto: www.zpivameprounicef.cz

21. 3. **Sekce SDRUK pro regionální funkce knihoven**
33. zasedání sekce věnované problematice spolupráce regionálních knihoven při realizaci dotačního programu na podporu regionálních funkcí.
22. 3. **Sokrovišča ruského umění v Čechách. Část 2 – Ilja Repin (Poklady ruského umění v Čechách. Část 2 – Ilja Repin)**
Přednáška historičky umění Julie Jančárkové věnovaná tvorbě ruského malíře Ilji Repina a jeho dílům uchovávaným v českých sbírkách. Akce se uskutečnila jako součást kulturního projektu „Prague Art Weekends“. Uspořádaly Slovanská knihovna a Prague Art Weekends.
26. 3. **Dobře temperovaná flétna**
Koncert v Zrcadlové kapli v rámci 4. ročníku mezinárodního hudebního festivalu Bach For All.
27. 3. **Návštěva skupiny knihovníků, muzeologů, představitelů komunitních center a pracovníků neziskových organizací z Maďarska**
28. 3. **Návštěva atašé Velvyslanectví Filipín v ČR Gley P. Saunara s doprovodem a předání knižního daru z projektu Mama Sita Foundation**

29. 3. **Noc s Andersenem v Klementinu**
V rámci 19. ročníku akce na podporu dětského čtení připravila NK ČR pro děti svých zaměstnanců program, zaměřený tentokrát na dílo Ondřeje Sekory. Součástí bylo nejen čtení z knížek, ale i návštěva Motýlího domu Papilonia či poznávání hmyzu formou her.

*V Papilonii.
Foto: papilonia.cz*

16. 4. **Velikonoční jarmark a bazar knih**
Nabídku rukodělných velikonočních dekorací včetně výrobků chráněných dílen doplnily komentované prohlídky klementinských sklepů s technickým zázemím a návštěvou klementinských nádvorí s výkladem o dochovaných slunečních hodinách.
26. 4. **Ruskije pejzažisty v českých sobranijach (Ruští krajináři v českých sbírkách)**
Přednáška historičky umění Julie Jančárkové věnovaná příkladům ruské krajinomalby uchovávaným ve sbírkách českých muzeí, galerií a archivů. Akce se uskutečnila jako součást kulturního projektu „Prague Art Weekends“. Uspořádaly Slovanská knihovna a Prague Art Weekends.
28. 4. **Slovanská epopěj v Klementinu**
Den otevřených dveří ve Všeobecné studovně, kde byla u příležitosti 100. výročí vystavení pěti obrazů z cyklu malíře Alfonse Muchy v Klementinu roku 1919 představena velkoformátová publikace nakladatelství Albatros Media obsahující digitální reprodukce Slovanské epopěje od fotografa Jana Williama Drnka.

9.–12. 5. **25. mezinárodní knižní veletrh a literární festival Svět knihy Praha 2019**

Stánek NK ČR. Foto: Eva Hodíková, NK ČR

Prezentace vydavatelských aktivit, knihovních služeb a výstav NK ČR a přímý nákup zahraniční literatury do fondů NK ČR a literatury pro výměnu.

16. 5. **Interpretace Nabokova. Výzkumy a materiály**

Beseda s ruským literárním historikem Andrejem Babikovem konaná u příležitosti vydání knihy *Pročtěníje Nabokova. Izyskanija i matěrialy* (Sankt-Pětěrburg: Izdatel'stvo Ivana Limbacha, 2019), která je výsledkem Babikovovy dvacetileté badatelské práce. Uspořádala Slovanská knihovna.

21. 5. **Prague Summer Seminar SILS**

Návštěva studentů z University of North Carolina a Univerzity Karlovy v rámci mezinárodního programu organizovaného School of Information and Library Science, UNC (SILS).

22. 5. **Současná bulharská literatura. Úspěchy a výzvy**

Beseda s ředitelem Národního knižního centra v Sofii Svetlozarem Želevem. Uspořádaly Bulharský kulturní institut a Slovanská knihovna.

29. 5. **Slavnostní udělení Ceny Rudolfa Medka pro rok 2019**

Cena pojmenovaná po českém spisovateli, vojáku, legionáři a dlouholetém řediteli Památníku odboje byla předána novináři a dokumentaristovi Tomáši Vlachovi a rusistce a filmové režisérce Martě Novákové. Cenu předávají Slovanská knihovna a spolek Ruská tradice.

Udělení Cen Rudolfa Medka pro rok 2019. Ocenění M. Nováková uprostřed a T. Vlach druhý zprava. Foto: Eva Hodíková, NK ČR

31. 5. **Jak vytvářet tematické katalogy děl skladatelů?**

Seminář v Muzikologické knihovně ÚDU AV ČR, v. v. i., za účasti hudebních odborníků z NK ČR.

12. 6. **Nadace Gabrielis udělila ceny spisovatelky Ivony Březinové vítězům 1. ročníku literární soutěže pro žáky základních škol, ve spolupráci s NK ČR.**

12.–14. 6.

Seminář pro pracovníky soupisu hudebních pramenů RISM

Seminář zaměřený na zpracování historických hudebních tisků v programu Muscat.

*Účastníci semináře RISM.
Foto: Guido Kraus, redakce RISM
Frankfurt nad Mohanem*

13. 6. **Návštěva velvyslankyně Indické republiky J. E. Narinder Chauhan v NK ČR**

19. 6. **Zasedání Geofyzikálního ústavu AV ČR, v. v. i., v rámci konference ke 180. výročí zahájení denních geomagnetických měření v Klementinu**

27. 6. **Návštěva prvního tajemníka Velvyslanectví Běloruské republiky Dmitrije Sorokina v NK ČR**

4. 7. **Velvyslankyně Indické republiky J. E. Narinder Chauhan si při opětovné návštěvě NK ČR prohlédla Barokní knihovnu a Zrcadlovou kapli, v ORST pak kolekci indických dokumentů ze sbírek NK ČR.**

14.–19. 7. **Kongres IAML 2019, Krakov, Polsko**
Jednání výročního kongresu se zúčastnili zástupci Hudebního oddělení NK ČR.

19. 7. **Návštěva Diany Quezada Escamilla z knihovny Iberoamerické Univerzity v Ciudad de Mexico v rámci její cesty po světových knihovnách.**

25. 7. **Návštěva velvyslance Čínské lidové republiky v ČR J. E. Zhang Jianmina v NK ČR**

8. 8. **Návštěva Dominika kardinála Duky, arcibiskupa pražského a primase českého v NK ČR**

24. 8. **Strašidlo cantervillské**

Divadelní komedie v režii Jaroslava Kříže na námět stejnojmenné povídky Oscara Wilda z roku 1887 se v rámci letního turné po českých a moravských hradech a zámcích poprvé představila v atraktivním prostoru pražského Klementina.

*Z představení
na Révovém
nádvoří.
Foto: Monika
Chundelová,
NK ČR*

12. 9. **Uvítání nové ředitelky Italského kulturního institutu Alberty Laiové a setkání s velvyslancem Italské republiky v ČR J. E. Francescem Saveriou Nisiem**

12. 9. **Policista roku ŘSCP 2018**
Slavnostní vyhlášení v Zrcadlové kapli.

Před vyhlášením. Foto: Monika Chundelová, NK ČR

12.–15. 9. **Konference TEI 2019, Graz, Rakousko**
Jednání konference se zúčastnil zástupce ORST NK ČR.

19. 9. **Koncert komorního klasicistního orchestru Ensemble 18+ a sólistů Michaely Šrůmové, Petra Nekoranice a Vojtěcha Pelky v Zrcadlové kapli.**

Sólisté po koncertu. Foto: Monika Chundelová, NK ČR

21. 9. **Knižní bazar v Klementinu v rámci projektu *Otevíráme moje Mariánské***

24.–25. 9. **Výroční zasedání České národní skupiny IAML se seminářem na téma: *Folklorismus v moderní hudební řeči 2. pol. 20. století našeho regionu***
Jednání v Knihovně města Ostravy se zúčastnili zástupci NK ČR.

Foto: Alena Bittmarová

26. 9. **Sekce SDRUK pro regionální funkce knihoven**
34. zasedání sekce věnované problematice spolupráce regionálních knihoven při realizaci dotačního programu na podporu regionálních funkcí.
30. 9. – 1. 10. **47. výroční zasedání Mezinárodní agentury ISBN a 27. výroční zasedání Mezinárodní agentury ISMN v Santiagu de Chile**
Pravidelná výroční zasedání Mezinárodních agentur ISBN a ISMN, na nichž jsou projednávány nejdůležitější otázky rozvoje obou systémů, řešeny aktuální problémy a schvalován rozpočet a příspěvky národních agentur za účast v obou systémech na následující rok. NK ČR zastupoval na jednání vedoucí Oddělení mezinárodních agentur.
1. 10. **Návštěva velvyslance Íránské islámské republiky J. E. Akbara Aminiana v doprovodu rady velvyslanectví Fatemeha Enlezariho v NK ČR**
1. 10. **Návštěva guvernéra ČNB Jiřího Rusnoka v NK ČR**
2. 10. **Odkaz F. J. Řezáče a jeho vliv na české vězeňství**
Konference ke 200. výročí narození Františka Josefa Řezáče v Zrcadlové kapli.

3. 10.

Návštěva ministra kultury ČR Jiřího Zorálka v NK ČR a prohlídka knihovny

Zprava: Ministr kultury ČR Lubomír Zorálek, ředitel odboru Historických a hudebních fondů Tomáš Klímek a generální ředitel NK ČR Martin Kocanda. Foto: Irena Maňáková, NK ČR

3. 10. **Knihovna roku 2019**
V Zrcadlové kapli proběhlo za účasti ministra kultury Lubomíra Zorálka slavnostní udělení cen Knihovna roku 2019, Městská knihovna roku 2019 a ceny MARK 2019. Knihovnou roku 2019 v základní kategorii se stala Místní knihovna Větrný Jeníkov.
- 7.–9. 10. **Konference EU v rámci programu Platformy o budoucnosti kulturního dědictví: přístup k řešení problémů se zaměřením na téma kulturního dědictví v digitálním věku**
NK ČR se podílela na organizaci a spolu s dominikánským klášterem u sv. Jiljí se stala místem konání akce, jež byla součástí Evropského roku kulturního dědictví pod patronátem

Evropské komise. Konference v Klementinu se mj. zúčastnili zástupci významných evropských institucí, odborníci z Evropské komise, experti z UNESCO či EUROPEANA, včetně jejího výkonného ředitele Harry Verwayena. Setkání svým projevem uzavřel evropský komisař pro vzdělání, kulturu, mládež a sport, pan Tibor Navracsics.

*Z neformálního setkání před zahájením Konference Europeaana.
Foto: Lucie Šénvajc, NK ČR*

- 9.–10. 10. **Annual Seminar CERL, Göttingen, Německo**
Jednání konference se zúčastnil zástupce HHF NK ČR.
- 10.–13. 10. **Festival světla SIGNAL v Klementinu**
Světelná a zvuková show, tentokrát pouze v Zrcadlové kapli, vzbudila opět během čtyř večerů velký zájem veřejnosti.
16. 10. **Návštěva poslance PS Parlamentu ČR Ondřeje Profanta** v doprovodu poslaneckého asistenta Daniela Koláře.
24. 10. **Český Goodwill v Klementinu**
Slavnostní vyhlášení 7. ročníku ocenění pro firmy, kterých si lidé váží, v Zrcadlové kapli.
- 30.–31. 10 **Regionální funkce knihoven 2019**
Celostátní seminář věnovaný tématu dotačního programu regionálních funkcí knihoven se uskutečnil v Pardubicích ve spolupráci se Sekcí SDRUK pro regionální funkce a krajskou knihovnou v Pardubicích.

31. 10. **Profesor Sir David Cannadine, prezident Britské akademie věd, navštívil v doprovodu prof. PhDr. Tomáše Halíka, Th.D., Klementinum**, prohlédl si interiér kostela Nejsv. Salvátora, Vlašskou kapli, a poté navštívil Barokní knihovni sál a Zrcadlovou kapli.

Sir Cannadine a prof. Halík při prohlídce Barokní knihovny. Foto: Martin Staněk, Římskokatolická farnost Praha

13. 11. **Porada knihoven s právem povinného výtisku a s nabídkovou povinností**
Každoroční porada pod záštitou SDRUK se konala v NK ČR; hlavním tématem byla problematika spojená s agendou odevzdávání povinných výtisků a jejich eventuálního soudního vymáhání. Poradu spoluorganizoval ODF, pracoviště doplňování domácích dokumentů, který rovněž zabezpečil většinu odborného programu.

13. 11. **Dobrodružství dialektologického výzkumu na pomezí střední a východní Evropy**
Beseda s Mirosławem Jankowiakiem a Michalem Vašíčkem (pracovníky Slovanského ústavu AV ČR) zaměřená na výsledky aktuálního dialektologického výzkumu v Bělorusku, Lotyšsku a na západní Ukrajině a spojená s představením Jankowiakovy knihy *Současná běloruská nářečí v Lotyšsku* (Praha: Slovanský ústav AV ČR, 2018). Uspořádaly Slovanský ústav AV ČR, a Slovanská knihovna.

16. 11. **Studentský den v Klementinu** jako součást oslav 17. listopadu 1939 a 1989 s připomínkou výročí narození Karla Hynka Máchy uspořádala NK ČR ve spolupráci se Společností poezie a Artco Pardubice.

Pozvánka na křest knihy konaný v rámci Studentského dne v Klementinu

18. 11. **Rada portálu Knihovny.cz**
Výroční zasedání nejvyššího orgánu (Rady) projektu známého dříve jako Centrální portál knihoven proběhlo opět v NK ČR. Padesátku účastníků tvořili zejména statutární zástupci knihoven, které jsou smluvními partnery portálu *Knihovny.cz*, členové týmu expertů a další hosté.

27.–29. 11. **Konference EUROPEANA General Meeting, Lisabon, Portugalsko**
Jednání výročního kongresu se zúčastnil zástupce HHF NK ČR.

30. 11. **Czech Fashion Night v Klementinu**
Velké finále Miss & Mr. Look Bella v Křižovnické chodbě a slavnostní vyhlášení v Zrcadlové kapli.

3. 12. **Národní den Thajského království**
Slavnostní recepce v Zrcadlové kapli Klementina.

6. 12. **National Literary Award for Young Writers**
Slavnostní vyhlášení soutěže pro mladé anglicky píšící autory v Zrcadlové kapli.

11. 12. **Vánoční jarmark v Klementinu**
Nabídka vánočních rukodělných výrobků Klubu tvořivých knihovníků SKIP a chráněných dílen, veřejný bazar knih na nádvoří a vánoční koncert dětského pěveckého sboru Prážata v Zrcadlové kapli.

17. 12. **Návštěva ředitelky Národní knihovny Kazachstánu Umuktal Munalbayevy s doprovodem v NK ČR**

26. 12. **Vánoční koncert Jaroslava Svěčeného v Zrcadlové kapli**

Pravidelné akce pořádané v Klementinu

Z klementinských pokladů. Cyklus přednášek ORST

Cyklus započal v říjnu 2019. Přednášky se konaly vždy první úterý v měsíci od 17. hod. V říjnu na téma *Knihovna benediktinek u sv. Jiří na Pražském hradě*, v listopadu na téma *Jak jsme neukradli Codex Gigas* a v prosinci *Theatrum Orbis Terrarum Abrahama Ortelia (První moderní atlas)*. Každou přednášku doplňuje exponát měsíce vztahující se k tématu, historická kniha vystavená vždy po dobu jednoho měsíce v předšálí Všeobecné studovny.

Autorská čtení PEN klubu v Klementinu

Pravidelný cyklus autorských čtení pořádá České centrum Mezinárodního PEN klubu ve spolupráci s NK ČR každý čtvrtek od 17. hod. vyjma letních prázdnin a státních svátků.

Labyrint (věd)ění, aneb Univerzita 1. věku

Pravidelný cyklus přednášek a workshopů pro děti a mládež ve věku 10–15 let pořádá Katedra germanistiky PedF UK ve spolupráci s NK ČR a Scivií, z. s. Setkání se konají ve školním roce jednou měsíčně a jsou zakončena slavnostním předáním certifikátu v Zrcadlové kapli.

Semináře a akce pořádané Knihovnickým institutem (výběr)

25. 1. **Projekt Příběhy našich sousedů s Post Bellum**
V rámci projektu děti ve věku 13–15 let natočí pod vedením knihovníka příběh pamětníka ze svého regionu a následně ho novinářsky zpracují. Součástí byly workshopy v Českém rozhlasu či exkurze v archivech. Do projektu se vedle škol nově zapojovaly právě veřejné knihovny.
6. 2. **Setkání redaktorů oborových časopisů z České a Slovenské republiky**
Setkání, které se uskutečnilo na půdě KI, organizačně zajistila redakce časopisu *Knihovna: knihovnická revue*.
20. 2. **Seminář k projektu Popiš památku s Wikipedií**
Projekt probíhal v termínu od 15. 1. do 15. 3. 2019. Druhý ročník soutěže pořádal opět spolek Wikimedia Česká republika. Partnerem soutěže byl portál PROPAMÁTKY.
18. 3. **Zlepšování pracovních podmínek knihovníků**
Seminář v rámci projektu *Společným postupem sociálních partnerů k přípravě odvětví na změny důchodového systému. Etapa II*. Hlavním cílem semináře bylo zjištění možností spolupráce mezi regiony a knihovnami různých zřizovatelů.
4. 4. **Terminologický seminář**
Seminář byl věnován terminologické databázi TDKIV a terminologii v oblasti knihovnictví a informační vědy a v příbuzných oborech.
8. 4. **Proč ještě nepůjčujete e-knihy?**
Seminář se Zuzanou Hájkovou z Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích. Právě díky e-knihám získala tato knihovna ocenění MK ČR Knihovna roku v kategorii významný počin v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb.

24. 5. **Základy Wikipedie nejen pro knihovníky**
Praktické školení, které bylo určeno primárně knihovníkům veřejných knihoven, bylo zaměřeno na osvojení základů psaní Wikipedie a schopnost vlastní tvorby a seznámení s jejím fungováním.
4. 6. **Seminář pro knihovníky dětských oddělení s Ninou Rutovou**
Na semináři Zlaté čtení byly představeny knihy oceněné v rámci prestižní ceny Zlatá stuha a účastníci si vyzkoušeli, jak lze interaktivně nabídnout nové tituly, jak lze udělat z individuálního čtení společný zážitek celé třídy (skupiny), jak mohou děti najít v knize své téma.
21. 7. **Seminář s Petrem Koplem a nakladatelstvím CREW**
Nakladatelství CREW s. r. o. ve spolupráci se SKIP a NK ČR připravilo sérii vzdělávacích seminářů pro knihovníky na téma komiks.
11. 8. **Workshop k poslání knihoven – priorita 6** pro pracovníky, kteří připravují novou *Koncepci rozvoje knihoven 2020–2027*. Hlavní oblasti týkající se aktivit knihoven – knihovny jako otevřená vzdělávací, kulturní, komunitní a kreativní centra, výstavba knihoven, doplňování knihovnických fondů, regionální funkce knihoven, rozvoj služeb v digitálním prostředí, digitalizace fondů, Centrální portál knihoven, pracovníci knihoven aj.
17. 9. **Seminář s Petrem Mackem a nakladatelstvím CREW**
Nakladatelství CREW s.r.o. ve spolupráci se SKIP a NK ČR připravilo sérii vzdělávacích seminářů pro knihovníky na téma komiks.
18. 10. **Kurz dalšího vzdělávání pro budoucí lektory a pracovníky v oblasti edukace seniorů**
Kurz seznámil účastníky se základními principy vzdělávání seniorů a připravil je na aktivní působení v této oblasti. Kurz probíhal formou přednášek, praktických cvičení, skupinové práce či náslechu.
5. 11. **Frankofonní detektivky**
Další z přednášek Jovanky Šotolové, překladatelky z francouzštiny, literární kritičky a vysokoškolské pedagožky, zakladatelky internetových stránek o literatuře *iLiteratura.cz*.
5. 12. **Zkratkou ke knihovnické angličtině se Zuzanou Helínsky**
Seminář SKIP ve spolupráci s NK ČR.

Výstavní činnost

Během roku 2019 bylo realizováno v prostorách Klementina celkem 12 výstav, jimiž NK ČR prezentovala jak bohatost a rozmanitost svých fondů, tak své sepětí s aktuálním kulturním děním. Z toho osm výstav probíhalo na chodbách knihovny, z nichž dvě byly doplněny vystavením originálů v Zrcadlové kapli, čtyřem projektům byl vyhrazen prostor Galerie Klementinum.

do 10. 1. **Spříznění volbou. Podkarpatské a rusínské inspirace a výzvy v české literatuře**

Výstava představila výběr české a zčásti také slovenské odborné literatury, beletrie, obrazových publikací a průvodců inspirovaných někdejší Podkarpatskou Rusí a životem tamních obyvatel. Ke 100. výročí vzniku Československa pořádala Slovanská knihovna a Společnost přátel Podkarpatské Rusi.

Chodba v přízemí

do 15. 1. **Od ucha k uchu aneb Fenomén Šafrán**

Výstava přiblížila české písničkáře od 60. let až do současnosti a představila základní osobnosti našeho folku jako např. Karla Kryla, Vladimíra Mertu, Jaroslava Hutku, Vlastimila Třešňáka ad. Výstava byla pořádána ve spolupráci s nakladatelstvím Galén, Českým centrem Mezinárodního PEN klubu, Knihovnou Václava Havla a společností Seznam.cz. Záštitu nad výstavou převzala ombudsmanka Anna Šabatová.

Chodba v přízemí

23. 1. – 13. 4. **Evropské dědictví**

Výstava fotografií 38 významných evropských lokalit, které získaly od roku 2013 „Označení Evropské dědictví“ přiblížila památky symbolizující naši touhu po poznání. Označení Evropské dědictví je udělováno pamětihodnostem, které sehrály významnou úlohu v dějinách a jako historické a kulturní milníky zásadním způsobem formovaly a rozvíjely naše kulturní dědictví, a které zdůrazňují prostřednictvím informačních a vzdělávacích činností svůj evropský rozměr.

Chodba v přízemí

31. 1. – 16. 3. **Dušan Karpatský – známý a neznámý. Literární historik, zamlčovaný překladatel a pilný propagátor česko-jihoslovenské vzájemnosti**

Výstava představila návštěvníkům život a dílo výjimečně plodného autora, přičemž se neomezila pouze na jeho téměř šedesátiletou překladatelskou činnost v oblasti slovanských jazyků, ale seznámila i s jeho vlastními pracemi literárně-historickými, slovníkovými a bibliografickými, které vyšly knižně. Dotkla se i jeho mladistvého působení v oblasti divadla,

jakož i iniciování a organizace rozsáhlých občanských aktivit pro zachování celistvosti Bosny a Hercegoviny. V tomto životním příběhu se zrcadlí i osud celé jedné generace, k níž patří např. Václav Havel, Jiří Mencl, Jiří Gruša, Antonín Přidal, Jana Štroblová, Jan Zábřana, Jiří Pištora. Připravila Slovanská knihovna, koncepci výstavy zpracoval Andreia Stoikovič.

Chodba v přízemí

Foto: Eva Hodíková, NK ČR

4. 4. – 22. 5. Evakuace historických fondů Zemské a univerzitní knihovny na sklonku 2. světové války

Výstava připomněla 110. výročí narození významné české knihovnědkyně PhDr. Emmy Urbánkové (1909–1992), která v letech 1941–1979 vedla rukopisné oddělení dnešní Národní knihovny, a zaměřila se na jeden konkrétní úsek jejího života. V letech 1943–1944 zajišťovala evakuaci nejcennějších knižních památek z klementinských trezorů na hrad Karlštejn. Jádrem výstavy byla kolekce unikátních fotografií z ANK.
Chodba v přízemí

Na vernisáži se s PhDr. V. Procházkovou setkali PhDr. V. Balík a PhDr. P. Voit, bývalí pracovníci NK ČR.
Foto: Eva Hodíková, NK ČR

25. 4. – 22. 6. Jarní Kjóto

David Paroulek představil výběr fotografií ze svých opakovaných cest do země vycházejícího slunce, jejíž kultura a tradice jsou pro něj nevyčerpatelným zdrojem inspirace. Výstava se snažila postihnout atmosféru tradičního Kjóta, jeho zasněnou, místy až melancholickou a tajemnou tvář.
Chodba v přízemí

30. 3. – 19. 5. 100 let Lóže Národ. Svobodné zednářství očima svobodných zednářů

Výstava přiblížila vznik a historii svobodných zednářů v českých zemích. Představila především Lóži Národ, která byla založena necelý půlrok po vzniku Československé republiky. S osudy lóže i jejích významných členů nás seznámili samotní svobodní zednáři.
Galerie Klementinum

29. 5. – 4. 7. Kartografie v časech mezi poustevnami a koněspřežkou

Výstava ke 260. výročí narození kartografa a meteorologa Františka Jakuba Jindřicha Kreibicha (1759–1833), faráře v Žitenicích na Litoměřicku, přiblížila život a dílo nejvýznamnějšího představitele naší kartografie v období první třetiny 19. století. Vystaveny byly tři desítky map, a to nejen tisky, ale též práce rukopisné, včetně skic, trigonometrických sítí a kopií soudobých map. Ty první vznikaly v souvislosti s josefínskými reformami církevní správy, poslední již dokládají nástup industrializace. Zachycují zrušené poustevny, které již nemohly sloužit svému účelu, ale také dopravní projekty, které se mnohdy ani nedočkaly realizace. Vystavené exponáty z fondů NK ČR byly doplněny z kartografovy pozůstalosti uložené dnes v Mapové sbírce Přírodovědecké fakulty UK. Výstava byla pořádána ve spolupráci s Přírodovědeckou fakultou UK.
Galerie Klementinum

Foto: Eva Hodíková, NK ČR

22. 7. – 12. 10. 100 let prvního zákona o veřejných knihovnách

Výstava připomněla důležitý milník moderního československého knihovnictví, jímž bylo přijetí prvního knihovního zákona – Zákona o veřejných knihovnách obecních č. 430/1919 Sb. ze dne 22. července 1919, a navazujícího prováděcího dokumentu – Nařízení vlády

Republiky československé ze dne 5. listopadu 1919. Jednotlivé panely poukázaly na význam těchto legislativních dokumentů pro vznik svou hustotou unikátní sítě obecních knihoven i na praktický dopad na vzdělanost společnosti. Výstava představila několik významných osobností, které přispěly k přípravě a vypracování konkrétních koncepcí, jež vedly ke zpracování textu zákona, případně se na jeho znění autorsky podílely. Ilustrovala jeho naplňování na území tehdejšího Československa a věnovala pozornost menšinovým knihovnám, ale také „výchově čtenářů a knihovníků“. Součástí výstavy byly také ukázky dobové literatury z fondů KKL KI. Výstava byla koncipována jako putovní.

Chodba v přízemí

12. 9. – 10. 11. Co se skrývá pod podlahou. Archeologický výzkum Klementina

Po mnoha sezónách archeologických výzkumů archeologové poprvé prezentovali široké veřejnosti vyhodnocení svých objevů. Na výstavě byla rekapitulována nová zjištění, která v mnoha směrech rozšířila znalosti o nejstarší historii Starého Města pražského. Představena byla podoba nejstaršího dominikánského kláštera, o němž se předpokládalo, že takřka zcela zanikl při výstavbě barokní jezuitské koleje. Rekonstruován

Foto: Eva Hodíková, NK ČR

byl rovněž vzhled i proměna okolní středověké zástavby včetně dosud neznámých románských staveb. Poprvé byla uvedena informace o nejstarších pohřebištích v této části města. Součástí výstavy byly i nejzajímavější movité artefakty středověkého původu, nalezené v letech 1997–2017. Výstava byla pořádána ve spolupráci s NPÚ.

Galerie Klementinum

24. 9. – 16. 11. Ad mandatum domini Regis: Z královské kanceláře a knihovny Václava IV.

Výstavu k 600. výročí úmrtí římského a českého krále Václava IV. připravilo 1. oddělení Národního archivu ve spolupráci s ORST. Soubor bannerů byl doplněn ukázkami faksimilií listin, pečeti a rukopisů spojených s osobou Václava IV.

V rámci doprovodného programu byly ve dnech 27. a 28. září v Zrcadlové kapli Klementina vystaveny unikátní dobové rukopisy z fondu NK ČR.

Chodba v přízemí

Foto: Eva Hodíková, NK ČR

23. 10. 2019 – 7. 1. 2020 Nebeský žebřík. Pozdně středověké modlitební knihy ze sbírek NK ČR
NK ČR navázala na svoji více než stoletou tradici prezentace vzácných originálů ze svých historických knižních fondů, které jsou v českých zemích ze všech pamětových institucí nejrozsáhlejší. Výstava dokumentovala na vizuálně atraktivním segmentu bohatě iluminovaných modlitebních knih proces jejich vzniku i přechod k tištěné knize jako novému médium.

Ve dnech 22.–23. 11. v Zrcadlové kapli Klementina byla výjimečná příležitost seznámit se s kolekcí 7 rukopisů a jednoho tisku z historických fondů NK ČR, které byly v rámci výstavy zmíněny.

Chodba v přízemí

26. 11. – 17. 12. Posledních 30 let emancipace 3/3

Výstava více jak třicítky autorů byla součástí oslav 220 let historie AVU. Kladla důraz na důležité výročí 30 svobodných let od revoluce ve spojení s odkazem na historii existence celé instituce. Symbolicky byla umístěna do areálu Klementina, kde od svého založení v roce 1799 AVU, jako první umělecká škola v Čechách, bezmála 100 let sídlila. Výstavní cyklus společně s oslavami cílily nejen na zájemce o studium, ale měly snahu představit působení AVU na celou společnost v dávné i nedávné historii. K výstavě vyšel trojdílný dvojjazyčný katalog.

Galerie Klementinum

27. 11. 2019 – 25. 1. 2020 Arnošt Paderlík 100 let

Výstava připomněla 100. výročí narození důležité osobnosti poválečné výtvarné kultury, Arnošta Paderlíka. V povědomí výtvarné obce je tento dlouholetý člen SVU Mánes a Spolku českých grafiků Hollar zapsán jako všestranný umělec, který se vedle malby a kresby zabýval i sochařstvím, keramikou, grafikou, ilustrací a příležitostně i scénografií. Výstava v NK ČR se, na rozdíl od dalších výstavních projektů reflektujících toto výročí, soustředila převážně na oblast knižní ilustrace, která je významnou a obsáhlou složkou Paderlíkovy tvorby a byla mnohokrát oceněna jak u nás, tak v zahraničí (např. za ilustrace k vydání Šalamounovy Písně písní v roce 1965 byl oceněn zlatou medailí na knižním veletrhu v Lipsku a stříbrnou medailí na Bienále v Sao Paulu). Vystaveny byly originály a reprodukce ilustrací zapůjčené Galeríí výtvarného umění v Havlíčkově Brodě doplněné výběrem knih z fondu NK ČR.

Chodba v přízemí

Výstavy, na něž NK ČR zapůjčila dokumenty ze svých fondů

Books Discovered Once Again

Zápůjčka: 4 dokumenty z rezervních fondů NK ČR zpracované v rámci projektu *Knihy znovu nalezené*

Pořadatel: Stiftelsen Arkivet

Místo: Stiftelsen Arkivet, Norsko; termín: 11. 1. 2017 – 3. 1. 2019

Hana Podolská, legenda české módy

Zápůjčka: 1 dokument z NKF

Pořadatel: Uměleckoprůmyslové museum v Praze

Místo: Uměleckoprůmyslové museum v Praze; termín: 30. 8. 2018 – 19. 5. 2019

Sachsen – Böhmen

Místo: Chemnitz; termín: 27. 9. 2018 – 31. 3. 2019

Vlastním hlasem. Cesty ženské emancipace

Zápůjčka: 6 dokumentů z fondů NK ČR + 1 dokument z Archivu NK ČR

Pořadatel: Národní muzeum – Historické muzeum

Místo: Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur; termín: 18. 4. 2019 – 31. 1. 2020

Božská moudrost, boží příroda: Rosenkruciánské manifesty, Evropa a české země v 17. století

Místo: Praha (AV ČR); termín: 13. 5. – 30. 6. 2019

Kubišta – Filla. Plzeňské disputace

Zápůjčka: 2 dokumenty z fondů NK ČR
Pořadatel: Západočeská galerie v Plzni
Místo: Masné krámy, Plzeň; termín: 20. 5. – 22. 10. 2019

Zvuky, kódy, obrazy – Zvukový experiment ve vizuálním umění

Zápůjčka: 7 dokumentů (9 svazků) z fondů NK ČR
Pořadatel: Galerie hl. města Prahy
Místo: Dům u Kamenného zvonu; termín: 5. 6. – 13. 10. 2019

In monte Oliveti. Litomyšl a knižní kultura jednoty bratrské v 16. století

Místo: Litomyšl; termín: 5. 6. – 8. 9. 2019

Ad mandatum domini regis: z královské kanceláře a knihovny Václava IV.

Místo: Praha (Národní archiv a NK ČR); termín: 24. 9. – 16. 11. 2019

Imago, imagines. Český stát za Václava IV. – výpověď umění

Místo: Praha (AV ČR); termín: 3. 9. – 26. 10. 2019

16. 8. – 3. 11. Český a římský král Václav IV. Gotické umění krásného slohu kolem roku 1400

Místo: Praha (Správa Pražského hradu)

Výstavy Slovanské knihovny konané mimo Klementinum

Spříznění volbou. Podkarpatské a rusínské inspirace a výzvy v české literatuře

Upravená podoba výstavy prezentované v roce 2018 v Klementinu. Jejím posláním bylo doložit, s jakým zájmem se setkávalo téma začlenění Podkarpatské Rusi do společného státu po roce 1918 u českých umělců i vědců, jak inspirativním pro ně tento region byl a dosud je, a to bez ohledu na měnící se politikou či geografickou situaci. Akce se konala jako součást komponovaného večera „Krajinou Podkarpatské Rusi“ připraveného Knihovnou Václava Dvořáčka. Připravila Slovanská knihovna, Společnost přátel Podkarpatské Rusi a Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově.

Místo konání: Vyškov, Knihovna Václava Dvořáčka; termín: 29. 3. – 30. 4. 2019

Zmizelý svět Podkarpatské Rusi ve fotografiích Rudolfa Hůlky

Výstava obsahuje fotografie zhotovené ve dvacátých letech 20. století na území tehdejší Podkarpatské Rusi českým úředníkem, překladatelem ukrajinské literatury a amatérským fotografem Rudolfem Hůlkou (1887–1961) vybrané z jeho rozsáhlé fotografické sbírky uložené v SK.

Místo: Černivci (Ukrajina); výstavní prostory Černovické státní univerzity Ju. Fedkoviče; termín: 24. 9. až 31. 10. 2019

Spolupořadatelé: České centrum v Kyjevě, Černovická státní univerzita Ju. Fedkoviče

Místo: Černivci (Ukrajina); Černovické oblastní umělecké muzeum; termín: 4.–29. 11. 2019

Spolupořadatelé: České centrum v Kyjevě, Černovické oblastní umělecké muzeum

Výstavy, na něž Slovanská knihovna zapůjčila dokumenty ze svých fondů

Podkarpatská Rus, země Šuhajova

Zápůjčka: 27 výstavních exponátů a 51 digitálních kopií fotografií ze sbírky Rudolfa Hůlky

Pořadatel: Masarykovo muzeum v Hodoníně

Místo: Sál Evropa, Masarykovo muzeum v Hodoníně, Hodonín; termín: 23. 5. – 29. 9. 2019

Z rodinného alba. Příběhy česko-slovenského kulturního sblížení

Zápůjčka: 15 výstavních exponátů

Pořadatel: Památník národního písemnictví

Místo: Letohrádek Hvězda, Památník národního písemnictví, Praha; termín: 12. 6. – 8. 9. 2019

I. Odborné texty z oblasti knihovnictví, informační vědy a knižní kultury

a) sborníky, příručky, studie, bibliografie, propagační materiály

Czerninská rodová knihovna

Tisky 16. století czerninské provenience ve fondu pražské lobkowiczské knihovny v Národní knihovně České republiky

Tereza Paličková a Zuzana Adamaitis

Publikace je výstupem projektu s názvem *Czerninská rodová knihovna, její geneze, dějiny a skladba*, přičemž hlavní pozornost byla zaměřena na tisky pocházející z 16. století, jichž bylo v prozkoumané části fondu nalezeno celkem 233 svazků. Dochovaná czerninská knižní sbírka je od roku 1780 součástí pražské knihovny hořínko-mělnické sekundogenitury rodu Lobkowiczů, jež byla roku 1928 vykoupena československým státem a od té doby se nachází ve fondu NK ČR v péči ORST.

Soubpis tisků je uspořádán abecedně podle autorů a každé heslo se skládá ze dvou částí. První část obsahuje bibliografické údaje, v záhlaví je uveden autor díla, anonymní díla jsou postavena v záhlaví pod názvem, popř. dle běžně užívaného unifikovaného názvu. Pro zápis bibliografických údajů (opis titulního listu a nakladatelské údaje) byla zvolena metoda co nejuvěrnější transliterace. Transliterované jsou i nakladatelské údaje z titulní strany či kolofonu, údaje dohledané mimo dokument jsou uvedeny v hranatých závorkách. Formát tisku je určen podle počtu listů ve složce a doplněn údajem o výšce svazku. Konvoluty (základní díla a přínavky) jsou rozepsány do samostatných záznamů a provázány odkazem. Druhou část hesla tvoří stručný typografický popis zahrnující rozpis signatur archů, klasifikaci písma a výzdobu tisku. Popis vazby uvádí materiál desek, materiál jejich pokryvu a charakterizuje případnou výzdobu. Důležitou část popisu pak tvoří zápisy proveniencí a individuálních znaků jednotlivých svazků – rukopisné vpisky, tištěná exlibris, razítka, supralibros. Záznamy obsahují také odkaz na základní národní bibliografii, byl-li v ní tisk dohledán, a současnou signaturu.

K základní popisné části katalogu jsou připojeny rejstříky – autorský, tiskařů, nakladatelů a knihkupců, topograficko-typografický, komentovaný rejstřík majitelů, jazykový rejstřík a signaturová konkordance původních czerninských a lobkowiczských signatur.

Národní knihovna ČR, Praha 2019, 1. vydání, 332 stran

ISBN 978-80-7050-712-4

Klementinum

Petra Oulíková

Záměrem knihy je přiblížit složitý stavební vývoj nejstarší a největší jezuitské koleje v Čechách, jež dodnes vzbuzuje údiv nejen rozlohou, ale také členitostí – zahrnuje pět nádvoří, dva kostely, několik kaplí, věže, vížky a kolejní křídla. Svým způsobem budí dojem uzavřené pevnosti umocněný i tím, že nedávno revitalizované interiéry Klementina, kde dnes sídlí Národní knihovna ČR, jsou až na výjimky širší veřejnosti nepřístupné. V jednotlivých kapitolách je věnována pozornost nejen reprezentativní výzdobě interiéru i exteriéru samotné bývalé koleje, ale také sakrálním stavbám, tedy kostelu Nejsvětějšího Salvátora, Vlašské kapli či kostelu sv. Klimenta. Knihu doprovází bohatá fotografická dokumentace nejen objektů a uměleckých děl, jež se zde nacházejí, ale i plánů a realizovaných či nerealizovaných návrhů na stavbu Klementina.

V přílohách jsou zařazeny popisy a vyobrazení stavebních plánů klementinských objektů z českých, evropských archivů a muzeí, je zde i registář smluv s umělci a řemeslníky. Nechybí výčet pramenů a literatury včetně starých tisků do roku 1800, seznam vyobrazení, jmenný rejstřík a anglické resumé.

Národní knihovna ČR, Praha 2019, 1. vydání, 277 stran
ISBN 978-80-7050-710-0

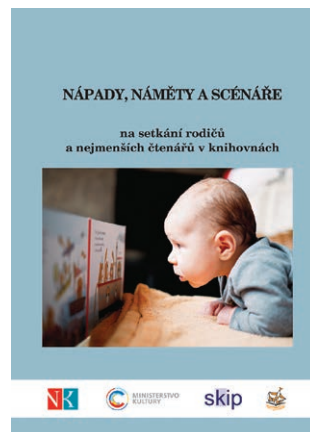
Nápady, náměty a scénáře na setkání rodičů a nejmenších čtenářů v knihovnách

Projekt S knížkou do života – Bookstart

Markéta Poživilová

Autorka připravila metodickou příručku na základě svých zkušeností a námětů z knihoven, které se již zapojily do projektu *S knížkou do života – Bookstart*. Metodika obsahuje nejen teoretickou část věnovanou vývoji osobnosti dítěte do tří let, ale také návody a praktické ukázky již vyzkoušených konkrétních scénářů programů pro tyto nejmenší budoucí čtenáře.

Publikaci vydala NK ČR ve spolupráci se SKIP a s podporou MK ČR. Národní knihovna ČR, Praha 2019, 1. vydání, 72 stran
ISBN 978-80-7050-717-9 (tištěná verze)
ISBN 978-80-7050-719-3 (online; pdf)

Národní knihovna České republiky

Výroční zpráva 2018

Výroční zpráva instituce shrnuje podstatné události a oblasti působení v roce 2017.

Národní knihovna ČR, Praha 2018, dostupné z: <http://www.nkp.cz/soubory/ostatni/vz2017.pdf>

ISBN 978-80-7050-711-7 (online; pdf)

ISSN 1804-8625

Příprava novodobých knihovnických fondů na hromadné odkyselování a kontrola kvality odkyselení – kritéria výběru a proces zpracování

Metodika, kterou vypracoval kolektiv pracovníků OOKF NK ČR, popisuje výběr technologie pro daný knihovní fond, postup při zpracování knihovnických fondů a doporučuje kritéria výběru knih vhodných pro hromadné odkyselování knihovnických a archivních fondů. Popisuje přesný postup přípravy a následné kontroly kvality po odkyselení knih tak, aby každý, kdo bude tento proces provádět, jej prováděl shodně a homogenně a bylo možné pak data a informace vkládat do Registru odkyselených knih.

Národní knihovna ČR a Památník národního písemnictví, Praha 2019, 1. vydání, 22 stran

ISBN 978-80-7050-714-8 (Národní knihovna ČR, Praha)

ISBN 978-80-97376-60-7 (Památník národního písemnictví, Praha)

Směrnice IFLA o knihovnických službách osobám s dyslexií

Přepřacované a rozšířené vydání

Publikace si klade za cíl nabídnout knihovnám po celém světě doporučení a náměty pro vytváření a zavádění knihovnických služeb osobám s dyslexií. Tuto metodickou příručku sepsala mezinárodní pracovní skupina složená ze členů dvou sekcí Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí (IFLA): sekce Knihovnické služby pro osoby se speciálními potřebami a sekce Knihovny sloužící

osobám s poruchami čtení. Příručka má být užitečným nástrojem pro odborně vyškolené knihovníky i jejich méně zkušené kolegy, kteří odpovídají za poskytování služeb osobám s poruchami čtení a dalšími specifickými poruchami učení, navíc nabízí přehled námětů a rad pro knihovníky i výběr nejlepších příkladů z praxe a základních informací o dyslexii a dyslektických.

Publikaci vydala s podporou MK ČR Národní knihovna ČR – Knihovnický institut.

Národní knihovna ČR, Praha 2019, 1. vydání, 73 stran

ISBN 978-80-7050-716-2 (tištěná verze)

ISBN 978-80-7050-718-6 (online; pdf)

Rodina, škola, knihovna. Náš vztah ke čtení a co ho ovlivňuje (2018)

Publikace přináší výsledky zatím posledního reprezentativního statistického šetření české dospělé populace. Shrnuje základní data a poznatky z výzkumů předchozích (2007, 2010, 2013) a přináší nové, aktuální. V daleko větší míře se věnuje čtení v digitálním prostředí, našemu vztahu k e-knihám a audioknihám. Hlavním tématem je však čtenářská socializace: co hraje největší roli v tom, že se stáváme čtenáři, jaké místo při tom zaujímá rodina, jaký je náš vztah ke škole (a povinné četbě), jak je důležitý obraz rodičů, který si odnášíme do dospělého života. Nechybějí pohledy za hranice České republiky, stejně jako rámcující úvahy o tom, co se dnes s naší čtenářskou kulturou děje.

Host – Národní knihovna ČR, Praha 2019, 1. vydání, 73 stran

ISBN 978-80-7050-715-5 (Národní knihovna ČR)

ISBN 978-80-7577-994-6 (Host)

Současný stav spolupráce ve vzdělávání mezi veřejnými knihovnami a školami. Výsledky celostátního průzkumu

Národní knihovna ČR, Praha 2019, 1. vydání, 56 stran

ISBN 978-80-7050-720-9 (online; pdf)

b) periodika

Knihovna: knihovnická revue

Roč. 30, č. 1, 2 (2019)

Odborný časopis pro obor knihovnictví a informační věda s přesahem do hraničních oborů.

Národní knihovna ČR, 2005–. Periodicita 2x ročně.

Dostupné z: <https://knihovnav revue.nkp.cz>

ISSN 1801-3252

ISSN 1802-8772 (online)

Knihovna plus

Roč. 15, č. 1, 2 (2019)

Elektronický časopis pro obor knihovnictví a informační věda a související obory.

Národní knihovna ČR, 2005–. Periodicita 2x ročně.

Dostupné z: <http://knihovnaplus.nkp.cz>

ISSN 1801-5948 (online)

O. K. – Ohlášené knihy

Roč. 27, č. 1–24 (2019)

Elektronické periodikum přinášející přehled o knihách ohlášených Národní agentuře ISBN v ČR, Národní agentuře ISMN v ČR a Agentuře CIP. Jedná se o expresní informace určené knihovnám, nakladatelům, knihkupcům a distributorům.

Národní knihovna ČR, 2005–. Periodicita 24x ročně.

Dostupné z: <http://sigma.nkp.cz/web/ok.htm>

ISSN 1801-6391 (online)

Přírůstky odborné literatury ve fondu Slovanské knihovny

Roč. 29 (45), č. 1–4 (2019)

Elektronický čtvrtletník, který informuje o nových titulech ve fondu Slovanské knihovny. Knihy jsou tříděny tematicky podle Mezinárodního desetinného třídění.

Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, 2005–. Periodicita 4x ročně.

Dostupné z: http://www.nkp.cz/slk_novinky

ISSN 1802-3797 (online)

II. Publikace Slovanské knihovny

Ukrajina poza Ukrajinou: encyklopedyčnyj slovnyk mystec'koho, kul'turnoho i hromads'koho žyttja ukrajins'koji emihraciji v mižvojennij Čechoslovaččyni (1919–1939)

[Ukrajina mimo Ukrajinu: encyklopedický slovník uměleckého, kulturního a veřejného života ukrajinské emigrace v meziválečném Československu (1919–1939)]

Oksana Pelens'ka

Encyklopedický slovník *Ukrajina mimo Ukrajinu* se věnuje jedné z nejzajímavějších stránek ukrajinských dějin a česko-ukrajinských vztahů – umělecké a kulturní činnosti ukrajinské emigrace na území Československa v období mezi dvěma světovými válkami. Základ knihy, která obsahuje celkem 342 hesel, tvoří texty věnované tvůrčímu dílu a životu výtvarníků, spisovatelů, básníků, žurnalistů, skladatelů a herců a dále texty mapující činnost ukrajinských emigrantských uměleckých, společenských, vydavatelských a odborných institucí a organizací. Samostatná hesla pojednávají o ukrajinsko-české a ukrajinsko-slovenské spolupráci. Kniha dále nabízí podrobné informace o tom, v jakých českých a slovenských institucích jsou uchovávány ukrajinistické umělecké, literární a archivní sbírky a jakým způsobem se tyto sbírky formovaly. Slovník poskytuje nové poznatky odborníkům i laikům, kteří mají zájem o výzkum fenoménu ukrajinské emigrace v Československu, především pak z pohledu její umělecké a veřejné činnosti.

Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, Praha 2019, 1. vydání, 331 stran, (Publikace Slovanské knihovny, sv. 82)

ISBN 978-80-7050-713-1

УКРАЇНА ПОЗА УКРАЇНОЮ

Енциклопедичний словник
мистецького, культурного
і громадського життя української еміграції
в міжвоєнній Чехословаччині (1919–1939)

Оксана Пеленська

Zmizelý svět Podkarpatské Rusi ve fotografiích Rudolfa Hůlky (1887–1961)

The Lost World of Subcarpathian Rus' in the Photographs of Rudolf Hůlka (1887–1961)

Hana Opleštilová – Lukáš Babka

Druhé vydání česko-anglické publikace, jehož dotisk byl v roce 2019 vydán, představuje výběr fotografií z rozsáhlé sbírky obrazových materiálů, kterou v průběhu první třetiny 20. století vytvořil český ministerský úředník, překladatel ukrajinské literatury a amatérský fotograf Rudolf Hůlka (1887–1961). Celá sbírka, která se dochovala v depozitáři pražské Slovanské knihovny, čítá více než 4 400 obrazových dokumentů zhotovených na Podkarpatské Rusi, na Slovensku, na Moravě, v Čechách a v menší míře též v dalších částech Evropy a severní Afriky.

Knihu tvoří tři části: úvodní studie přibližující životní osudy Rudolfa Hůlky, obrazové album obsahující reprodukce téměř 200 fotografií převážnou většinou z území Podkarpatské Rusi vytvořených v první

ZMIZELÝ SVĚT PODKARPATSKÉ RUSI
VE FOTOGRAFIÍCH RUDOLFA HŮLKY (1887–1961)

THE LOST WORLD OF SUBCARPATHIAN RUS'
IN THE PHOTOGRAPHS OF RUDOLF HŮLKA (1887–1961)

Hana Opleštilová – Lukáš Babka

polovině dvacátých let 20. století, ale i z dalších geografických oblastí, jež Hůlka navštívil, a kompletní katalog Hůlkových obrazových materiálů vztahujících se k Podkarpatské Rusi, který čítá 1 451 jednotek. Úvodní slovo napsal americký knihovník, slavista a historik umění Edward Kasinec.

Reprezentativní výběr fotografií v obrazové části zaznamenává všechna témata a geografické regiony, které Rudolf Hůlka svým fotoaparátem na Podkarpatské Rusi zachytil, a zároveň umožňuje i poznat všechny materiály, které Hůlka při své fotografické činnosti používal: kolorované, barevné i černobílé skleněné diapositivy a černobílé skleněné i celuloidové negativy.

Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, Praha 2019, dotisk 2. vydání, 299 stran, (Publikace Slovanské knihovny, sv. 78)

III. Ostatní

Stolní kalendář 2020

Evropské knihovny

Národní knihovna ČR, Praha 2018, rozměr 29 x 15 cm.

Přílohy

Národní knihovna ČR děkuje nejen všem jmenovitě uvedeným dárcům, ale i dalším občanům, kteří knihovnu obdarovali anonymně.

Knižní dary

A

ACADEMIA NAKLADATELSTVÍ
Praha, Česko

ADALBER STIFTER VEREIN
Mnichov, Německo

Adamovič Ana
Praha, Česko

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY
ČR
Praha, Česko

AIS – MEĐUNARODNO UDRUŽENJE NAUČNIH RADNIKA
Banja Luka, Bosna a Hercegovina

AKADEMIE VĚD ČR, v. v. i.
Praha, Česko

ALBERTINA ICOME PRAHA, s. r. o.
Praha, Česko

ALEKSANDER-BRÜCKNER-ZENTRUM FÜR POLEN-
STUDIEN
Halle, Německo

Aleksandrova Jekaterina
Moskva, Rusko

Andrejeva Jekaterina
Petrohrad, Rusko

Andrle Zdeněk
Praha, Česko

ANFAS, BRANDING & DESIGN
Praha, Česko

Antesberger Wolfgang
Mnichov, Německo

APOŠTOLSKÝ EXARCHÁT ŘECKOKATOLICKÉ CÍRK-
VE V ČR
Praha, Česko

ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE
Lublaň, Slovinsko

ARCHIV PRAŽSKÉHO HRADU
Praha, Česko

ASOCIACE MUZEÍ A GALERIÍ ČR, z. s.
Praha, Česko

AV PRON, spol. s r. o.
Plzeň, Česko

A2

Praha, Česko

B

Babikov Andrej
Moskva, Rusko

Babka Lukáš
Praha, Česko

Bakardžieva Ginka
Plovdiv, Bulharsko

Baran Ivo
Těšín, Polsko

Bäumler Harald
Amberg, Německo

BAYERISCHE STAATSBIBLIOTHEK
Mnichov, Německo

Bělohávek Alexander
Praha, Česko

Bernovská Radka
Praha, Česko

BIBLIOTEKA ROSSIJSKOJ AKADEMII NAUK
Petrohrad, Rusko

Bilanyn Inna
Praha, Česko

BOHEMIA KLUB
Sofie, Bulharsko

Bondrová Helena
Prešov, Slovensko

Borozan Eleferia
Podgorica, Černá Hora

Bouček Jaroslav
Brno, Česko

Bozorgi Samir
Palo Alto, USA

Brod Petr
Praha, Česko

Bubeníková Miluša
Praha, Česko

Burdukovskii Nikita
Praha, Česko

Byčkov Jiří
Havířov, Česko

C

Camillová Barbora
Nymburk, Česko

Cap Orest
Winnipeg, Kanada

CARL FRIEDRICH VON SIEMENS STIFTUNG
Mnichov, Německo

CENTRO INTERNAZIONALE STUDI DI ESTETICA
Palermo, Itálie

CENTRUL JUDETEAN PENTRU CONSERVAREA
SI PROMOVAREA CULTURII TRADITIONALE
Baia Mare, Rumunsko

COMMISSARIAT GÉNÉRAL AUX RELATIONS
INTERNATIONALES DE LA COMMUNAUTÉ
FRANCOISE DE BELGIQUE
Brusel, Belgie

COMUNE DI BOLZANO
Bolzano, Itálie

Colombo Marco
Arluno, Itálie

Ćurić Boban
Bělehrad, Srbsko

CZ.NIC, z. s. p. o.
Praha, Česko

Č

Čermák Václav
Praha, Česko

Černý Marcel
Praha, Česko

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
Praha, Česko

ČESKOSLOVENSKÁ OBEC LEGIONÁŘSKÁ
Praha, Česko

Čiháková Miluše
Praha, Česko

Čoleva Silvija
Sofie, Bulharsko

Čvrljak Krešimir
Záhřeb, Chorvatsko

D

Daniel Ondřej
Praha, Česko

DANUBE INSTITUTE
Budapešť, Maďarsko

Danylenko Ljudmyla
Kyjev, Ukrajina

Demenok Jevgenij
Praha, Česko

Dimitrova Marija
Plovdiv, Bulharsko

DIREKT RECORDS
Ostrava, Česko

DIVADLO HUDBY A POESIE AGADIR
Brno, Česko

Dlouhý Jan
Praha, Česko

Dobrojer Aleksandr
Oděsa, Ukrajina

Dojkov Jurij
Moskva, Rusko

DOM RUSSKOGO ZARUBEŽ'JA IMENI
ALEKSANDRA SOLŽENICYNA
Moskva, Rusko

Dragoev Ivan
Sofie, Bulharsko

Drbal Alexandr
Zdíby, Česko

Duruttya Michael
Praha, Česko

Džunková Katarína
Košice, Slovensko

Džus Oksana
Ivano-Frankivsk, Ukrajina

E

ECONOMIA, a. s.
Praha, ČR

EDITURA UNIVERSITARĂ
Bukurešť, Rumunsko

Ejemová Jana
Počaply, Česko

Emmerig Thomas
Řezno, Německo

ETNOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, v. v. i.
Praha, Česko

EUROPEAN NETWORK REMEMBRANCE
AND SOLIDARITY
Varšava, Polsko

EVROPSKÁ AKADEMIE PRO
DEMOKRACII
Praha, Česko

F

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD UK
V PRAZE
Praha, Česko

Fedoruk Roman
Luck, Ukrajina

FILOZOFICKÁ FAKULTA KATOLÍCKEJ UNIVERZITY
V RUŽOMBERKU
Ružomberok, Slovensko

FILOZOFICKÁ FAKULTA OSTRAVSKÉ UNIVERZITY
Ostrava, Česko

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY
Praha, Česko

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
Olomouc, Česko

Fleishman Lazar
Stanford, USA

FORSCHUNGSSTELLE OSTEUROPA BREMEN
Brémy, Německo

Friedl Jiří
Těšín, Polsko

G

Gallik Ján
Nitra, Slovensko

Ganin Andrej
Moskva, Rusko

GARAGE
Moskva, Rusko

Genis Vladimír
Moskva, Rusko

Gerhardt jun. Ferdinand
Řezno, Německo

GERMAN HISTORICAL INSTITUTE
Washington, USA

GOVERNMENT PR AND MEDIA OFFICE
Lublaň, Slovinsko

GOETHE INSTITUT PRAG
Praha, Česko

Goldsmith Paul F.
San Francisco, USA

Gorelik Boris
Moskva, Rusko

GOSUDARSTVENNAJA PUBLIČNAJA
ISTORIČESKAJA BIBLIOTEKA ROSSII
Moskva, Rusko

Gotovska-Henze Teodorička
Plovdiv, Bulharsko

GRADA PUBLISHING, a. s.
Praha, Česko

Grigorov Dobromir
Sofie, Bulharsko

H

Habaj Michal
Bratislava, Slovensko

Hálová Jaroslava
Praha, Česko

Havel Ondřej
Praha, Česko

Havlíková Lubomíra
Praha, Česko

HERDER INSTITUT
Marburg, Německo

Hermann-Schneider Hildegard
Innsbruck, Rakousko

Hill George R.
Bergenfield, USA

HISTORICKÝ ÚSTAV AV ČR, v. v. i.
Praha, Česko

Hlaváček Petr
Praha, Česko

HNUTÍ SPOLUPRACUJÍCÍCH ŠKOL R, z. s.
Stráž pod Ralskem, Česko

Hrabáková Marta
Praha, Česko

Hrubý Michal
Praha, Česko

Hruša Aljaksandr
Minsk, Bělorusko

HUDBA HRADNÍ STRÁŽE A POLICIE ČR
Praha, Česko

Hurych Emanuel
Brno, Česko

CH

Chamze Dimitrina
Plovdiv, Bulharsko

I

Ilić Marija
Praha, Česko

Ilić Zorica
Bělehrad, Srbsko

Iljašenko Marie
Praha, Česko

Il'jina Olga
Petrohrad, Rusko

INSTITUT BOHUSLAVA MARTINŮ
Praha, Česko

INSTITUT DE HAUTES ÉTUDES INTERNATIONALES
ET DU DÉVELOPPEMENT
Ženeva, Švýcarsko

INSTITUT SLAVJANOVEDENIJA RAN
Moskva, Rusko

INSTITUT ZA MAKEDONSKA LITERATURA
Skopje, Severní Makedonie

INSTITUT ZA NOVIJU ISTORIJU
Bělehrad, Srbsko

INSTITUT ZA STAROSLOVENSKA KULTURA
Prilep, Severní Makedonie

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
Varšava, Polsko

INŠTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINU
Lublaň, Slovinsko

INTERNATIONAAL INSTITUUT VOOR SOCIALE
GESCHIEDENIS
Amsterdam, Nizozemsko

INTERNATIONAL LABOUR OFFICE
Ženeva, Švýcarsko

IRS-HERITAGE
Baku, Ázerbájdžán

Ismail Khagani
Baku, Ázerbájdžán

ITI – MACEDONIAN CENTER OF INTERNATIONAL
THEATRE INSTITUTE
Skopje, Severní Makedonie

Ivanič Peter
Nitra, Slovensko

J

JABOK – VYŠŠÍ ODBORNÁ ŠKOLA SOCIÁLNĚ
PEDAGOGICKÁ A TEOLOGICKÁ
Praha, Česko

Jackanin Ivan
Prešov, Slovensko

Jäger Wolfgang
Bruchköbel, Německo

Jančík Fedor
Praha, Česko

Jančo Milan
Praha, Česko

Janicki Marko
Praha, Česko

Janoušková Marie
Praha, Česko

Janski Marko
Praha, Česko

Jar Vadim
Minsk, Bělorusko

JEDNOTA – NOVINOVĚ VYDAVATELSKÁ INSTITUCE
Daruvar, Chorvatsko

Jermišin Oleg
Moskva, Rusko

Jež Tomasz
Varšava, Polsko

Jovanovski Filip
Skopje, Severní Makedonie

Judina Marija
Praha, Česko

Jůzlová Jana
Praha, Česko

K

Kaleta Petr
Praha, Česko

Kalinová Ljudmila
Moskva, Rusko

KAMENĚ
Codogno, Itálie

Kapustina Olga
Podolsk, Rusko

Kekeňáková Jana
Bratislava, Slovensko

Khalili Sayed Mossadeq
Kábul, Afghánistán

Kiejzik Lilianna
Zelená Hora, Polsko

Kirikov Vladimír
Praha, Česko

Klement'jev Aleksandr
Paříž, Francie

KLETT NAKLADATELSTVÍ s. r. o.
Praha, Česko

Klinghammer Rudolf
Wesseling, Německo

KNHOVNA AKADEMIE VĚD ČR, v. v. i.
Praha, Česko

KNHOVNA ANGLISTIKY A ROMANISTIKY
FILOZOFICKÉ FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA CELETNÁ FILOZOFICKÉ FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA ČESKÉHO EGYPTOLOGICKÉHO
ÚSTAVU FILOZOFICKÉ FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA FILOSOFICKÉHO ÚSTAVU AKADEMIE
VĚD ČR, v. v. i.
Praha, Česko

KNHOVNA HISTORICKÉHO KABINETU
FILOZOFICKÉ FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA HUNGARISTIKY FILOZOFICKÉ FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA JAZYKOVÉHO CENTRA FILOZOFICKÉ
FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA KANCELÁŘE PREZIDENTA REPUBLIKY
Praha, Česko

KNHOVNA KATEDRY STŘEDOEVROPSKÝCH
STUDIÍ FILOZOFICKÉ FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA KATOLICKÉ TEOLOGICKÉ FAKULTY
UNIVERZITY KARLOVY
Praha, Česko

KNHOVNA KRKONOŠSKÉHO MUZEA SPRÁVY
KRNP
Vrchlabí, Česko

KNHOVNA MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE
A TĚLOVÝCHOVY
Praha, Česko

KNHOVNA MUZEA MĚSTA ÚSTÍ NAD LABEM
Ústí nad Labem, Česko

KNHOVNA NÁRODNÍ GALERIE V PRAZE
Praha, Česko

KNHOVNA NÁRODNÍHO FILMOVÉHO ARCHIVU
Praha, Česko

KNHOVNA ORIENTÁLNÍHO ÚSTAVU AV ČR, v. v. i.
Praha, Česko

KNHOVNA SEMINÁŘE INDOLOGIE FILOZOFICKÉ
FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA SLOVANSKÉHO SEMINÁŘE FILOZOFICKÉ
FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA SOCIOLOGICKÉHO ÚSTAVU AV ČR, v. v. i.
Praha, Česko

KNHOVNA SPOLEČENSKÝCH VĚD T. G. MASARYKA
V JINONICÍCH
Praha, Česko

KNHOVNA STŘEDISKA VĚDECKÝCH INFORMACÍ
FILOZOFICKÉ FAKULTY UK Praha, Česko

KNHOVNA ÚSTAVU BLÍZKÉHO VÝCHODU A AFRIKY
FILOZOFICKÉ FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA ÚSTAVU DÁLNÉHO VÝCHODU
FILOZOFICKÉ FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA ÚSTAVU ETNOLOGIE FILOZOFICKÉ
FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA ÚSTAVU FILOSOFIE A RELIGIONISTIKY
FILOZOFICKÉ FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA ÚSTAVU GERMÁNSKÝCH STUDIÍ
FILOZOFICKÉ FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA ÚSTAVU PRO ARCHEOLOGII
FILOZOFICKÉ FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA ÚSTAVU ŘECKÝCH A LATINSKÝCH
STUDIÍ FILOZOFICKÉ FAKULTY UK
Praha, Česko

KNHOVNA ÚSTAVU STÁTU A PRÁVA AV ČR, v. v. i.
Praha, Česko

KNHOVNA VYSOKÉ ŠKOLY
UMĚLECKOPRŮMYSLOVÉ V PRAZE
Praha, Česko

KOLOMAN KERTÉSZ BAGALA VYDAVATELSTVÍ
Levice, Slovensko

KONGRES POLÁKŮ V ČESKÉ REPUBLICE
Český Těšín, Česko

Kopřivová Anastasie
Praha, Česko

Kordičová Hana
Praha, Česko

Korogodina Marija
Petrohrad, Rusko

Korpan Tetjana
Praha, Česko

Korzun Valentina
Omsk, Rusko

Kostadinov Kostadin
Varna, Bulharsko

Kouba Miroslav
Praha, Česko

Koura David
Praha, Česko

Kovářová Petra
Praha, Česko

Králik Roman
Nitra, Slovensko

Krechowicz Jerzy
Gdaňsk, Polsko

Kril' Mychajlo
Lvov, Ukrajina

Krines Jan
Praha, Česko

Krupa Kazimierz
Rzeszów, Polsko

Kuchera Oleksandr
Kaluš, Ukrajina

L

Labbé Grégoire
Praha, Česko

Lanovkyková Larisa
Mykolajivka, Ukrajina

LEEDS RUSSIAN ARCHIVE
Leeds, Velká Británie

Lehárová Daniela
Praha, Česko

LEIBNIZ-INSTITUT FÜR AGRARENTWICKLUNG IN
TRANSFORMATIONSSÖKONOMIEN
Halle, Německo

LEOPOLD MUSEUM
Viedeň, Rakousko

LIBEA, s. r. o.
Liberec, Česko

Liščenjuk Nikolaj
Moskva, Rusko

Loiková-Nasenko Tatiana
Praha, Česko

Lojk Magda
Novo mesto, Slovinsko

Lukašanec Aljaksandar
Minsk, Bělorusko

Luptáková Maryna
Praha, Česko

Lushnycky Alexander
Philadelphia, USA

Lyčeva Anna
Samara, Rusko

Lyons Kindlerová Rita
Praha, Česko

Lytvynenko Viacheslav V.
Praha, Česko

M

Machek Andrej
Praha, Česko

Mandažieva Eli
Praha, Česko

Marková Bohuslava
Praha, Česko

Marković Dragan
Sarajevo, Bosna a Hercegovina

MASARYKOVA UNIVERZITA
Brno, Česko

MASARYKOVO MUZEUM
Hodonín, Česko

Maskalik Pavlo
Prešov, Slovensko

MATICA HRVATSKA
Záhřeb, Chorvatsko

MATICA SLOVENSKA
Lublaň, Slovinsko

Matković-Vlašić Ljiljana
Záhřeb, Chorvatsko

Matoušková Venuše
Praha, Česko

MEMORIAL
Moskva, Rusko

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ
Brno, Česko

Mervart Pavel
Červený Kostelec, Česko

MĚSTO LETOHRAD
Letohrad, Česko

MĚSTSKÁ KNIHOVNA HAVÍŘOV
Havířov, Česko

MĚSTSKÁ KNIHOVNA CHRUDIM
Chrudim, Česko

MĚSTSKÁ KNIHOVNA JIHLAVA
Jihlava, Česko

MĚSTSKÁ KNIHOVNA MORAVSKÉ BUDĚJOVICE
Moravské Budějovice, Česko

MĚSTSKÁ KNIHOVNA V LITOMYŠLI
Litomyšl, Česko

MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE
Praha, Česko

MĚSTSKÉ MUZEUM JAROMĚŘ
Jaroměř, Česko

MEZINÁRODNÍ KOMISE PRO OCHRANU LABE
Magdeburk, Německo

Mičić Srđan
Bělehrad, Srbsko

Milojević Dragan
Praha, Česko

MILOVICE U HOŘIC
Praha, Česko

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE HRVATSKE
Záhřeb, Chorvatsko

MINISTERSTVO KULTURY ČR
Praha, Česko

MINISTERSTVO VNITRA ČR
Praha, Česko

MIPP INTERNATIONAL
Brooklyn, USA

MIROVNI INSTITUT
Lublaň, Slovinsko

Miška Jan Jaroslav
Ostrava, Česko

Mladenova Margarita
Sofie, Bulharsko

Moskwin Andriej
Varšava, Polsko

Mujanović Mihad
Praha, Česko

MUSICA POETICA
Brno, Česko

Mušinka Mykola
Prešov, Slovensko

MUZEJ NA GRAD SKOPJE
Skopje, Severní Makedonie

MUZEUM MĚSTA ÚSTÍ NAD LABEM
Ústí nad Labem, Česko

N

NAKLADATELSTVÍ KOMORA
Kyjev, Ukrajina

NÁRODNÍ AGENTURA PRO EVROPSKÉ
VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY
Praha, Česko

NÁRODNÍ ARCHIV ČR
Praha, Česko

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ
Plzeň, Česko

NÁRODNÍ MUZEUM
Praha, Česko

NATIONAL LIBRARY OF THE REPUBLIC
OF KAZAKHSTAN
Astana, Kazachstán

NATIONAL LIBRARY OF TURKEY
Ankara, Turecko

NATIONAL UNIVERSITY OF POLITICAL STUDIES
AND PUBLIC ADMINISTRATION
Bukurešť, Rumunsko

Nedvědová Milada K.
Praha, Česko

Nekvapil Ladislav
Pardubice, Česko

NIPPON FOUNDATION
Tokio, Japonsko

Niubo Marc
Praha, Česko

Nonaka Susumu
Saitama, Japonsko

Novoselova Veronika
Praha, Česko

Nowak Krzysztof
Těšín, Polsko

O

Ohira Yoichi
Nara, Japonsko

Opleštilová Hana
Praha, Česko

ÖSTERREICHISCHE NATIONALBIBLIOTHEK
Viedeň, Rakousko

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
Ostrava, Česko

Otčenášek Jaroslav
Praha, Česko

P

Pácha Josef
Hradec Králové, Česko

Páleníček Zdeněk
Tetín, Česko

PAMÁTNÍK NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ
Praha, Česko

Panfilo Maxim
Laponsko, Finsko

Pastuović Romana
Praha, Česko

Patenaude Bertrand M.
Palo Alto, USA

Pavliv Oleh
Praha, Česko

Pčola Marián
Nitra, Slovensko

PEDAGOGICKÁ FAKULTA OSTRAVSKÉ
UNIVERZITY
Ostrava, Česko

Pelikán Jan
Praha, Česko

Peresuňko Tina
Kyjev, Ukrajina

Peričić Helena
Zadar, Chorvatsko

Petöczová Janka
Bratislava, Slovensko

Petrášková Zuzana
Praha, Česko

Petrov Nikola
Sofie, Bulharsko

Podhájecká Tatjana
Praha, Česko

Poláček Luboš
Kladno, Česko

Poljakov Fedor
Viedeň, Rakousko

Polka Pavel
Praha, Česko

Pospíšil Ivo
Brno, Česko

PRAVOSLAVNÁ CÍRKEV ČR
Praha, Česko

PRAVOSLAVNÁ HUMANITNÍ UNIVERZITA SVATÉHO
TICHONA
Moskva, Rusko

PREŠOVSKÁ UNIVERZITA V PREŠOVE
Prešov, Slovensko

Pril Ljudmila
Tomsk, Rusko

Ptáčková Zuzana
Praha, Česko

R

Radić Radmila
Bělehrad, Srbsko

Radičkov Dimitar
Sofie, Bulharsko

Rajčinec Viktor
Praha, Česko

Rakičević Tihomir
Klášter Studenica, Srbsko

Ramazanova Džamilja
Moskva, Rusko

Raška Francis D.
Praha, Česko

Rebryk Ivan
Užhorod, Ukrajina

REGIONÁLNA ROZVOJOVÁ AGENTÚRA SKALICA
Skalica, Slovensko

Reimanová Tamara
Praha, Česko

RESPEKT PUBLISHING a. s.
Praha, Česko

Roman Michal
Prešov, Slovensko

ROMANIAN INSTITUTE FOR HUMAN RIGHTS
Bukurešť, Rumunsko

ROSSIJSKIJ KRASNÝJ KREST
Moskva, Rusko

RUSKÁ TRADICE, z. s.
Praha, Česko

RUSKÝ KULTURNÍ OSVĚTOVÝ SPOLEK
NA MORAVĚ
Brno, Česko

RUTA, z. s.
Praha, Česko

Rux Jan
Praha, Česko

Rychlík Jan
Praha, Česko

Ř

Řezníček Ladislav
Praha, Česko

Řoutil Michal
Praha, Česko

S

SÄCHSISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN
ZU LEIPZIG
Lipsko, Česko

SÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK – STAATS- UND
UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK DRESDEN (SLUB)
Dráždany, Německo

Sarkanis Alberts
Praha, Česko

Sasse-Kunst Barbara
Freiburg im Breisgau, Německo – Madrid, Španělsko

SCRIPTORIUM, SPOLEK PRO NEKOMERČNÍ
VYDÁVÁNÍ ODBORNÉ LITERATURY
Dolní Břežany, Česko

SDRUŽENÍ ACKERMANN-GEMEINDE
Praha, Česko

Sergiyenko Tetyana
Užhorod, Ukrajina

Schelle Karel
Brno, Česko

Silber Radomír
Praha, Česko

Simon Hermann
Berlín, Německo

Skálová Ivana
Praha, Česko

SKIFIJA-PRINT
Petrohrad, Rusko

Skorvid Sergej
Moskva, Rusko

Skwarska Karolína
Praha, Česko

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Opava, Česko

SLOVANSKÝ ÚSTAV AV ČR, v. v. i.
Praha, Česko

SLOVENSKI FILMSKI CENTER
Lublaň, Slovinsko

SLOVENSKI GLEDALIŠKI MUZEJ
Lublaň, Slovinsko

SLOVENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV V RÍME
Bratislava, Slovensko

SLOVENSKÝ PAMIATKOVÝ ÚSTAV
Bratislava, Slovensko

Smulková Alžběta
Varšava, Polsko

SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR
Praha, Česko

SOJUZ HET'MANIV DERŽAVNYKIV
Kyjev, Ukrajina

Sommer, Jaroslav
Hradec Králové, Česko

Spáčilová Jana
Olomouc, Česko

Spasova Kamelija
Plovdiv, Bulharsko

SPOLEČNOST BRATŘÍ ČAPKŮ
Praha, Česko

SPOLOČNOSŤ PRO HISTORIA
Bratislava, Slovensko

STATE ADMINISTRATION OF PRESS, PUBLICATION,
RADIO, FILM AND TELEVISION
Peking, Čína

STÁTNÍ OBLASTNÍ ARCHIV V PRAZE
Praha, Česko

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ČESKÁ LÍPA
Česká Lípa, Česko

STIFTUNG PANORAMA ALTÖTTING
Altötting, Německo

Stojanova Nadežda
Sofie, Bulharsko

SUDETENDEUTSCHE AKADEMIE DER WISSENS-
CHAFTEN UND KÜNSTE
Mnichov, Německo

SUDETENDEUTSCHES INSTITUT
Mnichov, Německo

SVAZ ČESKÝCH KNIHKUPCŮ A NAKLADATELŮ
Praha, Česko

Syrochman Mychajlo
Užhorod, Ukrajina

Szabó Imrich
Bratislava, Slovensko

Szotkowski René
Olomouc, Česko

Szymeczek Józef
Těšín, Polsko

Š

Šašerina Svetlana
Bratislava, Slovensko

Ščerbakov Nikolaj
Minsk, Bělorusko

Šenšyn Oleh
Praha, Česko

Šjarnas Vitautas
Vilnius, Litva

ŠKODA AUTO VYSOKÁ ŠKOLA o. p. s.
Mladá Boleslav, Česko

Šobáňová Petra
Olomouc, Česko

Šula Michal
Praha, Česko

T

Taneski Zvonko
Bratislava, Slovensko

Taylor Paul M.
Washington, D.C., USA

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Liberec, Česko

Tolstoj Ivan
Praha, Česko

Tonču Jelena
Moskva, Rusko

Trajkovski Foja Igor
Bitola, Severní Makedonie

TREŤJAKOVSKÁ GALERIE
Moskva, Rusko

Trinkewicz Zdeněk
Praha, Česko

Triska Oksana
Lvov, Ukrajina

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
Trnava, Slovensko

Trnková Věra
Praha, Česko

Turay Peter
Karlovy Vary, Česko

U

Ujfalúši Robin
Praha, Česko

UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918“ DIN ALBA IULIA
Alba Iulia, Rumunsko

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA“
Jasy, Rumunsko

UNIVERSITÄT HAMBURG
Hamburk, Německo

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
Hradec Králové, Česko

UNIVERZITA KARLOVA
Praha, Česko

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
Banská Bystrica, Slovensko

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Olomouc, Česko

UNIVERZITA PARDUBICE
Pardubice, Česko

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
Zlín, Česko

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE
Bratislava, Slovensko

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE – PROJEKT
SLOVENSKÁ KNIHOVNA
Bratislava, Slovensko

UNIwersytet PRZYRODNICZO-HUMANISTYCZNY
W SIEDLCACH
Siedlce, Polsko

ÚSTAV ARCHEOLOGICKÉ PAMÁTKOVÉ PÉČE
SEVEROZÁPADNÍCH ČECH
Most, Česko

ÚSTAV HUDOBNEJ VEDY SLOVENSKEJ AKADÉMIE
VIED
Bratislava, Slovensko

ÚSTAV PAMĚTI NÁRODA
Bratislava, Slovensko

ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR, v. v. i.
Praha, Česko

ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ
Praha, Česko

ÚSTAV VÝZKUMU GLOBÁLNÍ ZMĚNY AV ČR, v. v. i.
Brno, Česko

ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY A INFORMACÍ
Praha, Česko

V

Vacková Jana
Praha, Česko

Vaculčík Viktor
Bratislava, Slovensko

Vaculík Jaroslav
Brno, Česko

Valášková Naďa
Praha, Česko

Vatamanjuk Olha
Černovice, Ukrajina

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V DILLÍ
Dillí, Indie

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY
V LUCEMBURKU
Lucemburk, Lucembursko

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V MANILE
Manila, Filipíny

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V SOULU
Soul, Jižní Korea

VELVYSLANECTVÍ KOREJSKÉ REPUBLIKY V PRAZE
Praha, Česko

VELVYSLANECTVÍ TURECKÉ REPUBLIKY V PRAZE
Praha, Česko

VELVYSLANECTVÍ UKRAJINY V ČR
Praha, Česko

Vengerov Aleksej Anatol'jevič
Moskva, Rusko

VÍCEÚČELOVÉ KULTURNÍ ZAŘÍZENÍ MILOVICE –
MĚSTSKÁ KNIHOVNA
Milovice, Česko

Vilímek Vítězslav
Ostrava, Česko

Vjazancev Jevgenij
Barnaul, Rusko

Vlašić Anita
Mostar, Bosna a Hercegovina

Vlašić Marija
Praha, Česko

Vlašić Zrinka
Záhřeb, Chorvatsko

Vogel Rainer
Eichenau, Německo

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
Bratislava, Slovensko

Vokjan Viktor
Praha, Česko

VOLGOGRADSKIJ GOSUDARSTVENNYJ
UNIVERSITET
Volgograd, Rusko

Volkova Natalija
Praha, Česko

VÝBOR NÁRODNÍ KULTURY

Praha, Česko

VYDAVATELSTVO SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

Bratislava, Slovensko

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ

UNIVERZITA OSTRAVA

Ostrava, Česko

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Praha, Česko

VYSOKÁ ŠKOLA TECHNICKÁ A EKONOMICKÁ

V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

České Budějovice, Česko

VYSOKÁ ŠKOLA UMĚLECKOPRŮMYSLOVÁ

V PRAZE – KNIHOVNA

Praha, Česko

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

Brno, Česko

W

Wehrmeyer Andreas

Řezno, Německo

WIENBIBLIOTHEK IM RATHAUS

Vídeň, Rakousko

Wingender Monika

Giessen, Německo

WOJEWÓDZKI OSRODEK INFORMACJI

TURYSTYCZNEJ

Jelenia Góra, Polsko

Z

Zahirović Hasan

Praha, Česko

Zahradnik Stanisław

Těšín, Polsko

Zach Aleš

Praha, Česko

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Plzeň, Česko

ZASTOUPENÍ EVROPSKÉ KOMISE V ČR

Praha, Česko

ZASTOUPENÍ FRANCOUZSKÉHO SPOLEČENSTVÍ

A VALONSKÉHO REGIONU BELGIE

Praha, Česko

Zilynskyj, Bohdan

Praha, Česko

Zubakowa Larysa

Praha, Česko

Zubko Peter

Bratislava, Slovensko

Ž

Želev Svetlozar

Sofie, Bulharsko

Železarova Radost

Sofie, Bulharsko

ŽIDOVSKÁ OBEC V PRAZE

Praha, Česko

Žíla Ondřej

Praha, Česko

Finanční dary:

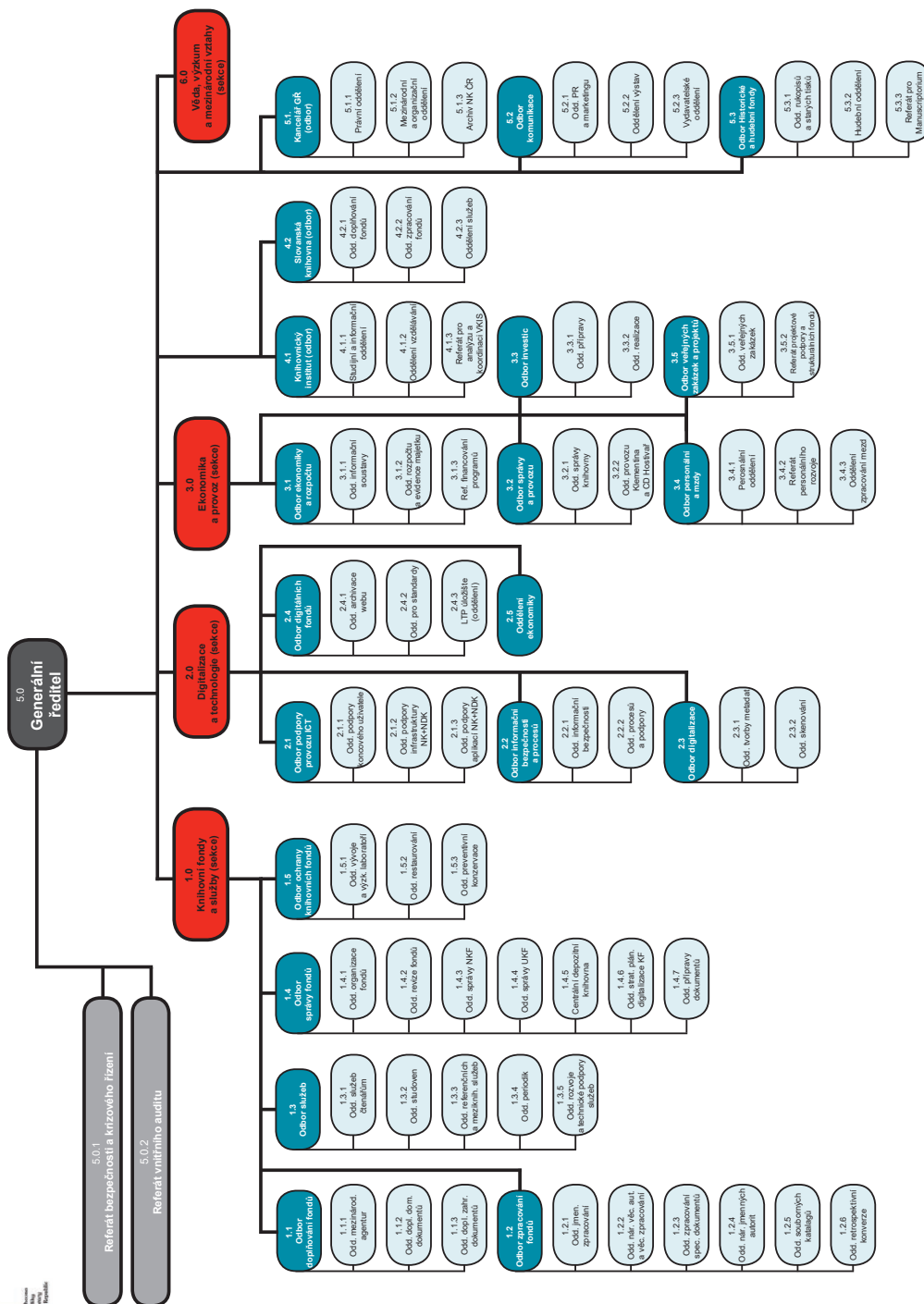
Pelenská Oksana

Česko

Pešula Jan

Česko

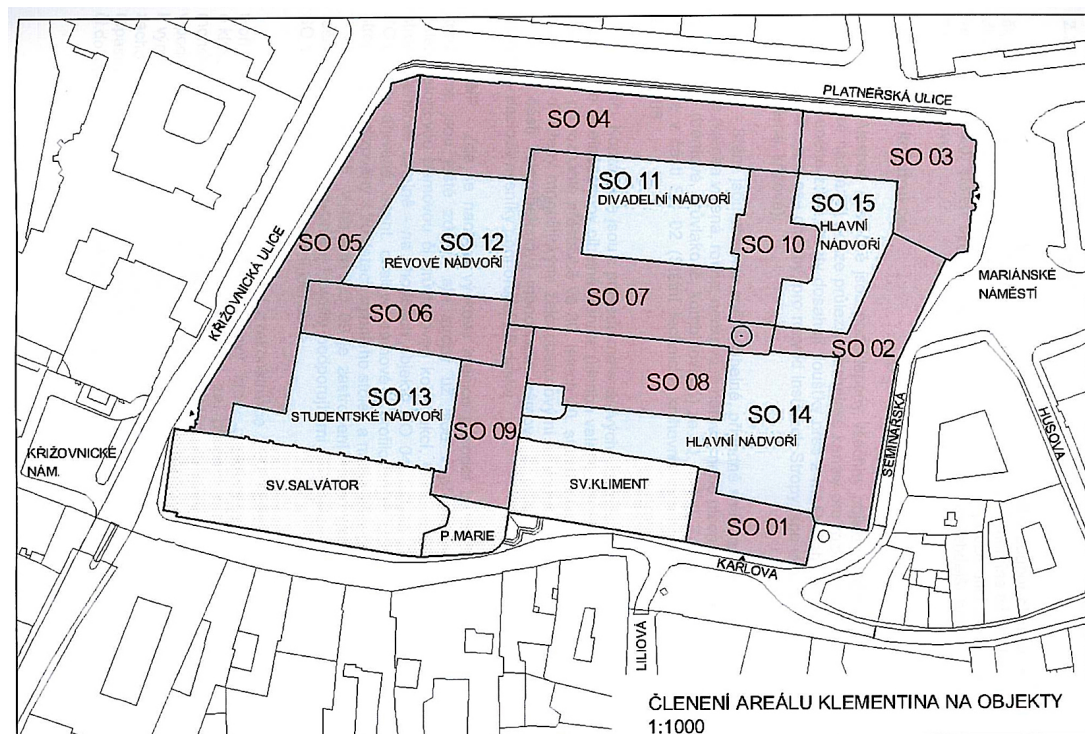
Organizační struktura k 31. 12. 2019

Zkratky

ADR	Adresář knihoven a informačních institucí ČR
AMG	Asociace muzeí a galerií
ANK	Archiv Národní knihovny
AV ČR	Akademie věd České republiky, v. v. i.
AVU	Akademie výtvarných umění
BCBT	Bibliografie cizojazyčných a bohemikálních tisků
CDH	Centrální depozitář Hostivař
CERL	Consortium of european research libraries
ČNB	Česká národní bibliografie
ČTK	Česká tisková kancelář
DRKVO	Dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace
EDS	EBSCO Discovery Service
EIZ	Elektronické informační zdroje
EOD	eBooks on Demand
FF MU	Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně
FF UK	Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
HHF	Historické a hudební fondy (odbor)
HO	Hudební oddělení
HPB	Heritage of the Printed Book
IAML	International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres
ICT	Information and Communication Technologies
INTERPI	Interoperabilita v paměťových institucích
IPK	Informace pro knihovny
ISBN	International Standard Book Number
k. j.	knihovní jednotka
KI	Knihovnický institut
KIV	Knihovnictví a informační věda
KKL	Knihovna knihovnické literatury
KNAV	Knihovna Akademie věd ČR, v. v. i.
KPS	Knihopis českých a slovenských tisků
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
MK SR	Ministerstvo kultury Slovenské republiky
MKZK	Moravská zemská knihovna v Brně
MLP	Městská knihovna v Praze
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MVS	Meziknihovní výpůjční služba
NAKI	Národní kulturní identita
NDK	Národní digitální knihovna
NK ČR	Národní knihovna České republiky
NKF	Národní konzervační fond
NNV	Nároky z nepotřebovaných výdajů
NPÚ	Národní památkový ústav
NSK	Národní soustava kvalifikací
OCR	Optical Character Recognition
ODF	Odbor digitálních fondů
ODZF	Odbor doplňování a zpracování fondů
OOKF	Odbor ochrany knihovnických fondů
OON	Ostatní osobní náklady
ORST	Oddělení rukopisů a starých tisků
PPP	Public Private Partnership
PSK	Ptejte se knihovny
RISM	Répertoire International des Sources Musicales
RIV	Rejstřík informací o výsledcích
SDRUK	Sdružení knihoven ČR
SK ČR	Souborný katalog ČR

SK	Slovanská knihovna
SKIP	Svaz knihovníků a informačních pracovníků
SLK	online katalog Slovanské knihovny
SMVS	Správa majetku ve vlastnictví státu
SOA	Státní oblastní archiv
SKF	Studijní knihovní fond (půjčovní)
STT	databáze Prvotisky, staré tisky a mapy
TDKIV	Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy
ÚDU AV ČR	Ústav dějin a umění Akademie věd, v. v. i.
ÚCHP	Ústav chemických procesů AV ČR, v. v. i.
UKB	Univerzitní knihovna v Bratislavě
UKF	Univerzální knihovní fond
VaV	Výzkum a vývoj
VISK	Veřejné informační služby knihoven
VKOL	Vědecká knihovna v Olomouci
VŠCHT	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

Rozdělení Klementina na objekty při revitalizaci

Důležité údaje a kontakty

Národní knihovna ČR, Klementinum

Klementinum 190, 110 00 Praha 1

221 663 111 (ústředna)

221 663 331 (informace)

posta@nkp.cz (elektronická podatelna)

ID datové schránky: 5qt8sy8

<http://www.nkp.cz>

<http://klementinum.cz>

<http://www.facebook.com/narodni.knihovna>

221 663 262, 221 663 187 (kancelář a sekretariát generálního ředitele)

sekret.ur@nkp.cz

221 663 275 (ředitelka Odboru komunikace)

public.ur@nkp.cz

221 663 293 (ředitelka Odboru služeb)

jana.hunova@nkp.cz

221 663 468 (Mezinárodní oddělení)

oms.ur@nkp.cz

Knihovnický institut

221 663 338 (ředitel)

vit.richter@nkp.cz

221 663 348 (studovna)

kkl@nkp.cz

221 663 340 (oddělení vzdělávání)

Roman.Giebisch@nkp.cz

Slovanská knihovna

221 663 354 (ředitel)

221 663 356 (půjčovna)

sluzby.sk@nkp.cz

<http://www.nkp.cz/slk>

Referenční centrum

Oddělení referenčních a meziknihovnických služeb

221 663 239 (rešeršní a bibliografické služby)

reference@nkp.cz

221 663 202 (meziknihovnické výpůjční služby)

mvs@nkp.cz

Hala služeb

221 663 244 (informace o výpůjčkách)

221 663 248 (informace o fondech a službách)

221 663 131 (reprografické zakázky)

hala.os@nkp.cz; pujcovna.os@nkp.cz

Národní knihovna ČR, Hostivař

Sodomkova 2/1146, 102 00 Praha 15

221 663 377 ústředna Hostivař

221 663 353 studovna Hostivař

221 663 521 (Odbor správy fondů)

221 663 575 (Odbor ochrany knihovnických fondů)

221 663 209 (Odbor doplňování fondů)

221 663 306 (Oddělení mezinárodních agentur)

Darovací konto Národní knihovny ČR

123-85535011/0710

Česká národní banka, Praha 1

Zřizovatel Národní knihovny České republiky

Partneři Národní knihovny České republiky

Národní knihovna České republiky
Výroční zpráva 2019

Odpovědná redaktorka: Irena Maňáková

Redakční zpracování: redakce Vydavatelského oddělení NK ČR

Návrh obálky, grafická úprava a sazba: Alena Křesalová

Fotografie: Alena Bittmarová, Eva Hodíková, Monika Chundelová, Guido Kraus, Irena Maňáková, Lucie Šěnvajc,
Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, Martin Staněk

Vydala Národní knihovna České republiky

Praha 2020

ISBN 978-80-7050-721-6

ISSN 1804-8625 (Online)